

**T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Eğitimi Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı**

**8. SINIF T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİNDE
KANIT TEMELLİ ÖĞRENME YAKLAŞIMI İLE TARİH
ÖĞRETİMİ: FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA**

**Nilgün ÇİFTARSLAN
(Yüksek Lisans Tezi)**

İstanbul, 2019

**T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Eğitimi Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı**

**8. SINIF T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİNDE
KANIT TEMELLİ ÖĞRENME YAKLAŞIMI İLE TARİH
ÖĞRETİMİ: FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA**

**Nilgün ÇİFTARSLAN
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Danışman
Prof. Dr. Kaya YILMAZ**

İstanbul, 2019

ONAY

Nilgün ÇİFTARSLAN tarafından hazırlanan “8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Kanıt Temelli Öğrenme Yaklaşımı İle Tarih Öğretimi: Fenomenolojik Bir Çalışma” konulu bu çalışma, 22/07/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

TEZ DANIŞMANI Prof. Dr. Kaya YILMAZ

JÜRİ ÜYESİ

Prof. Dr. Ali Yılmaz

JÜRİ ÜYESİ

Doç. Dr. Mustafa
ŞEKER

ÖZGEÇMİŞ

- 2004 Adnan Menderes Lisesi
- 2013 Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalından mezun olma
- 2013 Vali Recep Yazıcıoğlu Ortaokulun'da Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
- 2014 Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Programına Giriş
- 2016 Şair Nedim Ortaokulun'da Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Görev Yaptığı Kurum : Şair Nedim Ortaokulu

E-posta : nilgun_05@hotmail.com.tr

ÖNSÖZ

Ülkemizde Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin amaçları arasında bireylerin vatanını ve milletini seven, milli bilince sahip Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak yetiştirmelerinin yanı sıra tarihe özgü beceri ve yeterlilikleri kazanarak geçmiş, günümüz ve gelecek arasında bağlantılar kurmaya dayalı tarih bilinci geliştirmeleri, sorunlara mantıksal çözümler üretmeyi sağlayacak bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırmak vardır. Bu hedeflere ulaşmak amacıyla öğrencinin öğrenme sürecinde aktif olduğu, deneyimlerine dayalı bilgiyi oluşturduğu yapılandırmacı eğitim anlayışının etkili bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Yapılandırmacı anlayış çerçevesinde eğitim sadece bilgiyi öğrenen değil, bilgiyi keşfeden, sorgulayan, yeni bilgiler üretebilen, farklı bakış açılarını görebilen bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretimi aşamasında tarihsel kanıtların kullanılması öğrencilerin geçmişte yaşanan olaylarla ilgili anlatıları yeniden oluşturabilmelerine imkân tanıyan bir uygulama olduğu düşünülmektedir. Tarih öğretimi bağlamında kanıtlar üzerinden çoklu bakış açılarını görmenin, farklı bakış açılarını karşılaştırmanın, tarihsel analiz, sentez ve yorum yapabilmenin önemli olduğu bilinmektedir. Bu çalışma T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kanıt temelli öğrenmeye dayalı geliştirilen etkinlikler sonunda öğrencilerin elde ettikleri deneyimlerine yükledikleri anlamı ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Bu bağlamda; bu çalışmadan elde edilen sonuçların kanıtlara dayalı etkinliklerin eğitimde kullanılması aşamasında ders öğretmenlerine ve ilgili alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma sürecinde yardımlarını eksik etmeyen her aşamada desteğiyle, tecrübesiyle ve yönlendirmeleriyle çalışmama katkı sağlayan değerli danışmanım ve hocam Prof. Dr. Kaya YILMAZ'a teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarım sırasında üzerindeki desteğini her zaman hissettiğim hayat arkadaşım sevgili eşim Ali Haydar ÇİFTARSLAN'a, çalışmalarım sırasında tüm sıkıntılarımı benimle paylaşan kardeşim Belgin DEMİR'e, ablam Gürcan BÜYÜKYANIK ve yeğenim Pelin BÜYÜKYANIK'a, üzerimde emeği olan annem ve babama teşekkür ederim.

Tez çalışmamın başından sonuna kadar bana varlığı ve fikirleriyle destek olan arkadaşım Banu DOĞAN'a ayrıca teşekkür ederim.

Tez uygulama ve yazma sürecini kolaylaştıran tüm öğrencilerime, öğretmen arkadaşlarıma ve okul yönetimine teşekkür ederim

Nilgün ÇİFTARSLAN

İstanbul, 2019

ÖZET

8. SINIF T.C İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİNDE KANIT TEMELLİ ÖĞRENME YAKLAŞIMI İLE TARİH ÖĞRETİMİ: FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA

Ülkemizde 2005 yılında gerçekleştirilen program değişikliği neticesinde yapılandırmacılık anlayışı esas alınmıştır. Programda öğretmenin rehberliğinde öğrencinin etkin katılımını, yaparak yaşayarak öğrenmesini, öğrencinin bilgiyi deneyimlerine göre oluşturmalarını ve yorumlamalarını sağlayan öğrenme ve öğretme süreçleri önem kazanmıştır. Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenenin dinleyerek ve okuyarak değil, fikirleri, bilgileri sorgulayarak, sorular sorarak, tartışarak, yorumlar yaparak, analiz ederek öğrenme sürecine aktif katılım yoluyla öğrenmenin gerçekleşmesi söz konusu olmaktadır. Yapılandırmacı öğrenme anlayışının gündeme gelmesiyle birlikte öğrenciyi edilgen ve dinleyici konumundan çıkararak aktif kılacak, kendi tarihsel bilgisini kendisinin oluşturmalarına imkân sağlayacak öğretim yöntemleri benimsenmeye başlanmıştır. Yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde öğrenenin öğretim sürecinde aktif katılımını sağlayan etkinliklerden biri de tarihsel kanıtların kullanılmasıdır.

Bu araştırmanın amacı tarihsel kanıtlarla yapılan etkinliklerle öğrencilerin algılamaları, kişisel tecrübeleri ve kanıtlarla gerçekleşen öğrenme deneyimlerine yükledikleri anlamların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada araştırmanın amacına uygun olarak betimleyici fenomenolojik araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma grubunu İstanbul ilinde 2018-2019 eğitim-öğretim yılı içerisinde araştırmaya katılan 16 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında katılımcıların tespitinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme seçilmiştir. Bu amaçla 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin “Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye” ünitesinde yer alan konularla ilgili kanıtlara dayalı etkinlikler geliştirilmiştir. Araştırma kapsamında ‘Saltanat’, ‘Halifelik’, ‘Harf İnkılabı’ ile ilgili kanıtlara dayalı etkinlikler geliştirilmiş ve öğrencilere uygulanmıştır. Katılımcıların kanıt temelli etkinliklere dayalı öğrenme tecrübelerine ilişkin düşünceleri yarı yapılandırılmış görüşme formu ve anket soruları aracılığıyla elde edilmiştir.

Araştırma kapsamında yapılan görüşme verilerinin fenomenolojik analizi sonucunda öğrencilerin kanıtlara dayalı etkinliklerle öğrenme sürecine yükledikleri anlama yönelik şu bileşenler belirlenmiştir: Tarihsel kanıtlarla zenginleştirilmiş ders etkinliklerini öğrenciler ilgi çekici bulmuş ve bu durum, merak duygusu uyandırma ve geçmişi araştırma isteğini arttırarak geçmişi öğrenme konusunda ilgi ve şevklerini arttırarak öğrencileri harekete geçirmiştir. Öğrenme açısından motive edilmiş öğrenciler kanıtlara dayalı görüş oluşturdıklarını, kanıtlar üzerinden tartışma ortamı yarattıklarını, kendilerini tarihçi gibi hissederek kanıtların kendilerini düşünmeye teşvik ettiğine dair deneyimler elde ettiklerini ve kanıtlarla işlenen derse aktif katılım gösterdiklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler tarihsel kanıtlarla zenginleştirilmiş etkinliklerin uygulanmasıyla kanıtlara dayalı doğru, güvenilir, kalıcı, ilk elden, inandırıcı bilgi elde ettiklerini ifade etmişler ve bu durumun geçmişi daha net anlamalarını, kolay öğrenmelerini sağladığını ifade etmişlerdir. Öğrenciler, geçmişi öğrenirken farklı bakış açılarını görme, geçmişte yaşayan insanların düşüncelerini anlama, tek bir doğrunun olmadığını fark etme ve farklı açılardan tarihi olaylara bakabilmeyi öğrenme gibi beceriler kazandıklarını ifade etmişlerdir. Öğrenciler, kanıtlara dayalı çıkarımda bulunarak kendi görüşlerini ortaya koyduklarını ve tarihsel bilgiyi yorumladıklarını vurgulamışlardır. Öğrenciler geçmişi daha ayrıntılı öğrendiklerini, tarihin derinliklerine indiklerini, geçmişi zihinlerinde canlandırdıklarını, kanıtların kendilerini geçmişe götürdüğünü ve geçmişi ayrıntılı derinlemesine öğrendiklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler kanıtlarla çalışmaktan zevk aldıklarını, süreç içerisinde tartışma ortamı sayesinde görüşlerini rahat bir şekilde ifade ettiklerini, dersi eğlenerek öğrendiklerini, bu durumun hoşlarına gittiğini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Kanıt temelli öğrenme, Tarihsel kanıt, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük, tarih öğretimi, Fenomenolojik çalışma, Ortaokul öğrencileri

ABSTRACT

TEACHİNG T.C. HİSTORY OF REVOLÜTION AND KEMALİSM AT 8TH GRADE LEVEL THROUGH EVIDENCE BASED LEARNING APPROACH: A PHENOMENOLOGICAL STUDY

As a result of the curriculum change in our country in 2005, constuctivist approach was accepted. In the curriculum, the learning and teaching processes that enable the student to participate effectively, to learn by doing and living, to create and interpret the information according to their experiences have gained importance under the guidance of the teacher. In the constructivist approach, it is the realization of learning through active participation in the learning process by questioning ideas, information, asking questions, discussing, commenting, analyzing, not listening and reading. With the introduction of constructivist learning concept, teaching methods which will enable the student to create his / her own historical knowledge by removing him / her from his / her passive and listener position have started to be adopted. Within the framework of the constructivist approach, one of the activities that enables the learner to participate actively in the teaching process is the use of historical evidence.

The aim of this research is to determine the meanings that students perceive, personal experiences and the learning experiences that are realized with evidence through activities done with historical evidence. Descriptive Phenomenological Research pattern was used in the study in accordance with the purpose of the study. The research group consists of 16 students who participated in the research in the 2018-2019 academic year in Istanbul province. Within the scope of the study, easy-to-access case sampling was selected from the sampling methods for the purpose of detecting participants. 8 for this purpose. Class T.C. Activities based on evidence related to the topics in the “Atatürk and Modernizing Turkey” unit of the revolution history and Ataturk course have been developed. Activities based on evidence related to ‘Reign’, ‘Caliphate’, ‘Revolution of letters’ were developed and applied to students. Participants ' thoughts on learning experiences based on evidence-based activities were obtained through a semi-structured interview form and questionnaire questions.

As a result of the phenomenological analysis of the interview data conducted within the scope of the research, the following components were identified for the understanding that students have uploaded to the learning process through evidence-based activities: students have found course activities enriched with historical evidence to be of interest, and this has stimulated students by increasing their interest and eagerness to The students who were motivated by learning stated that they formed a view based on evidence, created a debate on evidence, gained experiences that encouraged them to think about evidence by feeling like historians, and were actively involved in the course of evidence. Students have expressed that they have obtained accurate, reliable, permanent, first-hand, credible information based on evidence through the application of activities enriched with historical evidence, and that this enables them to understand the past more clearly and to learn easily. Students have gained skills such as seeing different perspectives while learning the past, understanding the thoughts of people living in the past, realizing that there is no one truth, and learning to be able to look at historical events from different angles. Students have emphasized that they make their own views based on evidence and interpret historical information. The students stated that they learned the past in more detail, that they delved deeper into history, that they portrayed the past in their minds, that the evidence took them to the past, and that they learned the past in more detail. Students enjoy working with evidence, express their views in a comfortable way through the discussion environment in the process, learn the lesson with fun, enjoy this situation expressed.

Key Words: Evidence-based learning, Historical Evidence, T.C. History of Turkish Revolution and Kemalism, History teaching, Phenomenological study, Middle school students

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	iii
ÖZGEÇMİŞ	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	ix
İÇİNDEKİLER	xi
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sayıtlar	6
1.5. Sınırlılıklar	6
1.6. Tanımlar	6
BÖLÜM II: ALANYAZIN.....	8
2.1. İlgili Araştırmalar	8
2.1.1. Türkiye’de Yeni Tarih Öğretimi Anlayışına Bakış	8
2.1.2. Yapılandırmacı Yaklaşım Çerçevesinde Öğrenme ve Öğretime Bakış	11
2.1.2.1. Yapılandırmacı Yaklaşım Çerçevesinde Öğretmen ve Öğrenci Niteliklerine Bakış	13
2.1.3. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi ve Kanıt Kullanımı	15
2.1.3.1. Kanıt Kullanımı ve Eğitimsel Yararları	19
2.2. İlgili Araştırmalar	21
BÖLÜM III: YÖNTEM	28
3.1. Araştırma Modeli	28
3.2. Çalışma Grubu	30
3.3. Verilerin Toplanması	31
3.3.1. Görüşme	31
3.3.2. Anket	32

3.4. Verilerin Çözümlemesi	33
BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUM.....	36
4.1. Tarihsel Kanıtlarla T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenme Sürecinin Gelişimi.....	36
4.1.1. Geçmiş Öğrenmeye Karşı Güdülenme (İlgi Duyma).....	40
4.1.1.1. İlgi Çekici Bulma – İlginin Artması	40
4.1.1.2. Merek Etme – Geçmiş Araştırma İsteği Oluşturma.....	43
4.1.2. İnkılap Tarihi Öğrenme Sürecine Aktif Katılım	44
4.1.2.1. Görüş Belirtme – Tartışma Ortamı Yaratma	44
4.1.2.2. Düşünmeye Teşvik – Kendini Tarihçi Gibi Hissetme	46
4.1.3. Kanıtlara Dayalı Tarihsel Bilginin Oluşturulması	47
4.1.3.1. İlk Elden/Doğru/Güvenilir/İnandırıcı Bilgi/ /Kalıcı Bilgi	48
4.1.3.2. İlk Elden/ Doğru/Güvenilir/İnandırıcı Bilgi	48
4.1.3.3. Kalıcı Bilgi.....	50
4.1.3.4. Geçmiş Anlama.....	52
4.1.3.5. Kolay Öğrenme	53
4.1.4. Geçmiş İlişkin Farklı Bakış Açılarının Farkına Varma.....	54
4.1.4.1. Farklı Bakış Açılarını Görme ve Farklı Açılardan Bakma	54
4.1.4.2. Geçmişteki İnsanların Düşüncelerini Anlama	56
4.1.4.3. Tek Bir Doğrunun Olmadığını Fark Etme	57
4.1.5. Kanıtlara Dayalı Tarihsel Bilgiyi Yorumlama	58
4.1.5.1. Kanıtlara Dayalı Yorum Yapma /Kendi Görüşünü Ortaya Koyma.....	58
4.1.6. Geçmiş Derinlemesine Öğrenme	63
4.1.7. Geçmiş Öğrenirken Eğlenme	66
4.1.7.1. Kanıtlarla Çalışmaktan Zevk Alma	66
4.1.7.2. Faydalı Bulma	67
BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	69
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	69
5.2. Öneriler	76
5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	76
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	78

KAYNAKÇA.....	80
EKLER	84
Ek 1: Araştırma İzin Belgesi.....	85
Ek 2: Katılımcı İzin Formu	85
Ek 3: Öğrenci Görüşme Formu.....	87
Ek 4: Tarihsel Kanıtları Değerlendirme Öğrenci Anketi.....	92
Ek 5: Saltanat Ders İçi Etkinlik	95
Ek 6: Halifelik Ders İçi Etkinlik	102
Ek 7: Harf Devrimi Ders İçi Etkinlik.....	110
Ek 8: Anlam Birimlerinin Dönüştürülmesi.....	121

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Tarih geçmişte yaşanmış insan eylemleri ile ilgilenen ve bu sebeple araştırmacıya deney ve gözlem yapabilme imkânı sunmayan bir bilimdir. Fakat geçmişte yaşanan bu olay ve olgular ardında birçok kalıntı bırakmıştır. Bu kalıntılar tarihi bilgiyi oluşturmaya çalışan tarihçiler kadar bu bilgiyle karşı karşıya gelen öğrenci için de son derece önemlidir (Safran ve Köksal, 1998, s.36). Tarih bir milletin hafızasıdır. Bir birey için hafıza ne demekse sorunu daha geniş düzeyde ele aldığımızda bireylerin oluşturduğu toplum içinde hafıza tarih demektir. Tarihini kaybeden bir milletin hayatı tehlikelerle doludur. Gelecek için istikrarlı planlar yapamaz (Köstüklü, 2006, s.11-12). Tarih bilimciler geçmişte tekrar inşa etmeye başladıklarında çoğunlukla farklı bakış açılarına sahip birbiriyle çelişkili kaynaklara ulaşırlar. Tarih bilimciler bu kaynakları kullanırken yaşadığı çevre, eğitim aldığı okul, kültür gibi ölçütler ile tarihi yeniden yapılandırır (Dönmez ve Yazıcı, 2008, s.6).

Tarihsel bilginin yeniden oluşturulması ve geçmişin anlaşılması kanıtların işlenmesine bağlıdır. Tarihi oluşturan öğeler yalnızca bunlardan ibaret değildir. Geçmiş yaşanmışlıkların toplamıdır ve yaşayan insanların kanıtlarla gerçekleştirdikleri diyalogların yorumlanmasıyla oluşturulur. Tarihsel kanıtların yorumlanması şeklinde oluşan bu diyaloglar sırasında gerçekleşen zihinsel süreçler tarihsel düşünme olarak ifade edilir (Safran, 2009, s.323). Dilek'e göre (2001); tarih düşüncesi tarihi anlamak, geçmiş hakkında yorumlar yapmak ve geçmişle güncel arasında bağlantılar kurmak açısından öğrencilerde geliştirilmesi gereken bir yetenektir (Dilek, 2001, s.66). Tarihsel düşünmenin gelişimi her ne şekilde olursa olsun geçmişten günümüze bırakılan kanıtlar ile bugünde yaşayan insanlar arasında aktif diyalogun bir ürünüdür. Kanıtlar öğrencilerin tarihsel düşünme gelişimleri için vazgeçilmez bir etmendir. Tarihsel kanıtlara sorulan sorular ve bu soruların cevaplarını kanıtlarda aramak tarih öğretiminin temel unsurlarındandır (Safran, 2009, s.324). Tarih derslerinin görsel ve işitsel araçlarla desteklemeden sözel anlatım ağırlıklı işlenmesi öğrencilerde olumsuz bir tecrübe olarak algılanmakta ve tarih sevimsiz bir derstir koşullanmasına neden olabilmektedir (Doğanay, 2014, s.43).

Yapılandırmacı yaklaşıma göre bilgi, bilginin doğası, nasıl bildiğimiz, bilginin yapılandırılması aşamalarının nasıl bir süreç olduğu, bu sürecin nelerden etkilendiği gibi konularla ilgilenmekte ve düşünceleri eğitimsel uygulamalara temel oluşturmaktadır (Açıkgöz, 2003). Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenme, öğrenenin bilgiyi oluşturmaya, yorumlamaya ve ön bilgilere göre yeniden organize etmesi üzerine temellenmiştir. Öğrenme öğretme aşamasında öğrencilerin bu öğrenme yollarını bağdaştıracak yaşantılara katılmaları gerektiğini önermektedir. Öğretmenin yönlendirdiği etkinlikler, öğrencinin önceki bilgi ve deneyimini kullanmasına yardım edecek etkinlikler olmalıdır (Yelken, 2016, s.52-53). Bu bağlamda öğrenci öğrenme sürecinde etkin, sosyal, yaratıcı ve iş birliği içerisinde olabilir. Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretim programındaki yapısına baktığımızda yapılandırmacı öğrenme anlayışı doğrultusunda şu bilgiler yer almaktadır: Öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımı, öğrencilerin öğrenme sırasında kullandıkları öğrenme kanallarını kendilerinin keşfetmeleriyle öğrenmekten zevk alabileceklerini ve geliştirilen öğrenme etkinliklerinde aktif rol almanın gerekliliğini savunur. Öğrenci merkezli öğrenme, öğrenenin farklı ilgi, gereksinim ve öğrenme yaşantılarına sahip olduğundan yola çıkarak öğrenme ortamlarının öğrenci farklılıklarına uygun şekilde oluşturulması gerektiğini vurgular. Yapılandırmacı yaklaşımda, kişinin etrafındaki olay ve nesnelerle etkileşimi sayesinde elde ettiği bilgiler, kendisinde var olan eski bilgilerle ilişkilendirilip yeni bilgi olarak yapılandırılır. Diğer bir anlatımla, yapılandırmacı yaklaşımda bilginin nakledilmesi ve yeniden yapılandırılması söz konusudur. Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenme sürecinde ön bilgileri harekete geçirme, gelişim düzeyini dikkate alma, etkili iletişim kurma, anlam kurma, uygulama ve değerlendirme önemli kavramlardır. Yapılandırmacı yaklaşım, öğrenme sürecinde öğrenci katılımına ve öğretmen rehberliğine ağırlık vermektedir.

Öğretmen, olayları ve olguları doğrudan sunmak ya da ders kitaplarını öğrencilere ezberletmek yerine, öğrencilere aktif öğrenmeyi merkeze alan etkinlikleri işe koymalıdır. Öğretmen aktaran, bilgi verici bir rol üstlenmek yerine, onların geçmişte yaşanmış olaylarla ilgili bağlantı kurmalarına rehberlik etmelidir. Öğrencilerine açık uçlu sorular sorarak düşünme becerilerini geliştirmeli ve sorgulamaya teşvik etmelidir. Öğrencilere sorduğu sorularda gerekli süreyi tanımalıdır. Öğrencilerin farklı kaynaklar kullanarak olgular ve olaylarla ilgili araştırma yapmaları uygun ortamları

oluşturmalıdır. Öğrencilerin grup ya da bireysel olarak birincil ve ikincil elden kanıtlar üzerinde küçük birer tarihçi gibi çalışmalarını sağlamalıdır. Bu sayede öğrencilerin kendi anlayışlarını sosyal ve kültürel bağlam içinde yapılandırmalarına destek olmalıdır (Ürküt, 2013). Öğrenmenin aktif, yaratıcı, üretebilen bir yapıda olması öğrencileri kanıtlar üzerinde tartışabilen, düşünebilen, yeni fikirler üretebilen ve kanıtlara dayalı araştırma yapabilen öğrenme ortamlarına olanak sağlar.

Bu çalışmada tarih konularının öğretiminde etkinlikler yoluyla kullanılan kanıtların öğrencilerde tarihsel düşünme becerilerini geliştirmek, farklı bakış açıları kazandırmak, etkili bir tarih öğretimi gerçekleştirmek amacıyla kanıt temelli etkinlikler yoluyla 8. Sınıf T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin ‘Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye’ ünitesinde yer alan konuların etkili bir şekilde aktarılması ve etkinliğin sonunda öğrencilerin elde ettikleri deneyimleri ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Bu durumdan hareketle problem cümlesi İlköğretim 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde tarihsel kanıtlarla yapılan etkinlikler öğrenciler için ne anlam ifade etmektedir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde kanıt temelli öğrenme yaklaşımı kullanılarak, öğrenme süreci sonunda tarihsel kanıtlarla tarih öğrenmenin öğrencileri için ifade ettiği anlamın ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu çalışmada Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretiminde tarihsel kanıtlarla zenginleştirilmiş etkinlikler geliştirilmiştir. Geliştirilen bu etkinlikler “Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye” ünitesinde yer alan ‘Saltanat’, ‘Halifelik’ ve ‘Harf İnkılabı’ konularının öğretiminde uygulanmıştır. Çalışmada, ‘Türkiye Cumhuriyeti ve İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin kanıt temelli öğrenme yaklaşımına dayalı öğretilmesinin öğrenciler için ifade ettiği anlamı nedir?’ sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmaya ait dört alt problem belirlenmiştir:

1. Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin kanıt temelli öğrenme yaklaşımına dayalı öğretilmesi sonucu elde ettikleri deneyimlerine yükledikleri anlamlar nedir?

2. Ortaokul 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin kanıt temelli öğrenme yaklaşımına dayalı öğretilmesi sonucu elde ettikleri deneyimlerinin özü ve yapısı nedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitimde temel yaklaşımlar incelendiğinde tarihsel süreç içerisinde davranışçılıktan yapılandırmacılığa doğru bir değişim görülmektedir. Ülkemizde de öğretim programları yapılandırmacılığa doğru bir değişim göstermiştir. Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenme öğrenenler tarafından aktif olarak bilginin oluşturulması, yorumlanması ve ön bilgilerine göre yeniden organize edilmesi inancı üzerine temellenmiştir. Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenme öğretme süreci öğrencilerin öğrenme yollarını bağdaştıracak yaşantılara katılmaları gerektiğini önermektedir (Yelken, 2016, s.51-53). Öğrencinin aktif olduğu yapılandırmacı sınıf ortamlarında öğretmen rehber rolündedir. Öğretmen öğrencilere var olan bilgileri doğrudan ezberletme yerine onların bilgiye nasıl ulaşabileceklerini, bilgiyi nasıl kullanabilecekleri ve öğrendiklerini kendilerine özgü bir şekilde tasarlayabilecekleri öğrenciler yetişmesine ortam hazırlayan etkinliklere yer verilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda öğrencinin aktif katılımını sağlayan, bilgiyi kendi zihninde yeniden yapılandığı, farklı bakış açılarını görebilen, kanıtlara dayalı analizler ve yorumlar yapabilen, bunları yaparken öğrenmekten keyif alan, öğrenirken eğlenen, tarihi sıkıcı bir ders değil eğlenceli bir ders olarak algılanmasına katkı sağlayan tarihsel kanıtların sınıf içinde kullanılması gerekmektedir. Postmodernist İngiliz tarihçi Jenkins (1992)'in vurguladığı gibi, okullardaki tarih öğretimi profesyonel tarihçilerin çalışmalarında görülen çeşitliliği ve değişkenliği yansıtmalı, öğretmenler öğrencilere tarih yazımında meydana gelen yeni yaklaşımları tanıştırmalı ve tarihin ne olduğunu yeniden düşünmelerine, tarihsel olaylara ilişkin kendilerine özgü tarihsel yorumlar yapmalarına fırsat vermelidir. Öğretmen tarihsel olayların tek bir yorumunu vererek dersi geçiştirmemeli, olayların yorumlanmasında görülen çeşitliliği ve farklılığı sınıfa taşınmalıdır. Tarihsel bilginin hiçbir zaman kesin, objektif, tarafsız, tam ve mükemmel olmadığını öğrencilerin görmesi sağlanmalıdır. Tarihsel bilgi, doğası itibariyle tarihçiler tarafından inşa edilen bir anlayış olduğundan, tarih öğretiminde tarih kesinliği kanıtlanmış olaylar ve açıklamalar olarak değil, farklı yorumlara açık bir anlayış olarak sınıfa taşınmalıdır (Yılmaz, 2013, s.203-204). Öğretmen tarih derslerinde kanıtlar

kullanarak öğrencileri ‘küçük birer sosyal bilimci’ gibi çalışmalarını için ortamlar oluşturmaktadır. Öğretmen derste bilgi aktaran rolü üstlenmek yerine öğrenciye farklı bakış açılarını yansıtan tarihsel kanıtlar sunarak öğrencinin tarihsel konular üzerinde düşünmelerini sağlamalıdır. Öğretmen öğrencilere kendi bakış açısını benimsetme yerine kendini geri planda tutan bir tutum sergileyebilmelidir. Süreci yöneten bir konum üstlenebilmeli ve öğrencinin kendi bakış açısını oluşturabilmesine olanak sağlamalıdır. Bu sayede öğrenciler sürece dahil olacaklar ve öğrencilerin derse yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyecek hem de tarih derslerindeki başarısını da arttıracakı düşünülmektedir.

Öğrencinin öğrenme sürecine dahil edilmediği sınıf ortamında tarih konularının öğrenciye doğrudan aktarılması öğrenci de düşünme tembelliğine sebep olabilmektedir. Öğretmen sadece bilgi aktaran rolü üstlenirse öğrencinin derse karşı ilgisi düşer ve ezbercilikten öteye geçemez. Bu durumda öğrencinin tarih derslerinde başarısının düşmesine ve tarih derslerine karşı olumsuz bir tutum sergilemesine neden olabilir.

Ülkemizde kanıt kullanımına yönelik ortaokul düzeyinde fenomenolojik bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu çalışma literatürdeki eksikliği gidermek amacıyla yapılmıştır. Bu araştırmayla T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde “Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye” ünitesinde kanıt kullanımının öğrencilerin deneyimlerine yükledikleri anlamları, tarihi algılama biçimlerini ve kişisel tecrübelerini ortaya çıkararak bu alandaki eksikliğe katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu çalışma öğrencilerin tarihsel düşünme ve anlama becerilerini geliştirme hedefi doğrultusunda uygulama aşamasında tarihsel kanıtları kullanmayı esas almıştır. Çalışma yazılı tarihsel kanıtlar yardımıyla tarihi bilginin yeniden yapılandırılması, kanıtlarla ilgili farklı bakış açılarının farkına varılması ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirmesi sürecinde öğrencilerin kişisel tecrübelerine yönelik algılarının ve bu deneyimin onlar için ifade ettiği anlamın ortaya çıkarılması bakımından önem arz etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde öğrenciler pasif konumdan çıkarılamamaktadır. Öğrenciler tarih derslerini sıkıcı ve ezbere yönelik bilgi yığınları ile dolu bir ders olarak görmektedirler. Tarih dersleri ezberden öteye gidememektedir, öğretmen bilgi aktarıcısı olarak görülmektedir. Bu araştırmada tarihsel kanıtlarla oluşturulan ders programları ile öğrencilerin öğrenme sürecinde yaşadıkları

kişisel deneyimlere yükledikleri anlam betimlenecektir. Ayrıca öğrenme aşamasındaki sürecin ayrıntılı bir perspektifi ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır. Bu bakımdan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde öğrencilerin sınıf içi etkinliklerde tarihsel kanıtlarla öğrenme aşamalarının tanımlanması ve yaşadıkları deneyimlere yükledikleri anlamın yapısı ve özü ortaya çıkarılmaya çalışılacağından alanyazına faydalı olacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir:

1. Veri toplama araç ve yöntemleri araştırma amacına uygun bilgileri toplayabilecek nitelikleri taşımaktadır.
2. Araştırmaya katılan öğrenciler veri toplama araçlarına verdikleri cevaplarda samimi davranmışlardır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmada elde edilen bulgular;

1. Konu açısından, 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi müfredatında yer alan “Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye” ünitesinin Atatürk inkılaplarını içeren konularıyla ilgili tarihsel kanıtların öğrencilerdeki etkisinin tespitiyle sınırlıdır.
2. Zaman açısından, 2018-2019 eğitim öğretim yılı sınırlıdır.
3. Örneklem açısından, İstanbul ili Arslan ilçesinde (rumuz) bulunan Kahraman Ortaokulu (rumuz) 8. F sınıfı öğrencilerinin uygulamaya yönelik görüşleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı: Yapılandırmacı öğrenme, bilginin aktif bir şekilde öğrenci tarafından yeniden inşa edilmesi, yorumlanması ve ön öğrenmelerine göre organize edilmesi anlayışına dayanır (Yelken, 2016, s.52).

Tarihsel Kanıt: Geçmişten gelen kalıntı ve izlerin tarihsel bilgi çerçevesinde sorgulanması yoluyla elde edilen tarihsel anlamının gerçekleşmesine yardımcı olan kaynaklar olarak tanımlanabilir (Doğan, 2007, s.25).

Tarihsel Düşünme: Tarihi anlamak, geçmiş hakkında yorumlar yapmak ve geçmişle güncel arasında köprüler kurmak açısından öğrencilerde geliştirilmesi gereken bir yetenektir (Dilek, 2007, s.56).

Kanıt Temelli Öğrenme: Tarihsel bir belgeyi, eseri veya kalıntıyı incelemek ve yorumlamak, bunların ne amaçla nasıl ve zaman yapıldığına ve bunların geçmişte yaşayan insanların hayatlarını ne ölçüde kolaylaştırdığına veya onlar için ne anlam ifade ettiğine dair sorgulama yoluyla yapılan öğrenmedir (Dilek, 2007, s.72).

Fenomenoloji: Geniş anlamı ile kuramsal bir görüş açısı olup kazanılan doğrudan deneyimi, yüzeysel değerinden araştırır. Yaklaşımına göre davranış dış, objektif ve fiziksel olarak betimlenen gerçeklikten çok, deneyim fenomeni tarafından kararlaştırılır. (Balcı, 2015, s.30).

BÖLÜM II: ALANYAZIN

2.1. İlgili Araştırmalar

2.1.1. Türkiye’de Yeni Tarih Öğretimi Anlayışına Bakış

Geçmişten günümüze insan deneyimlerini incelemeye çalışan akademik bir çalışma alanı olarak tarihin ne olduğu konusunda tarihçiler tarafından çok kesin bir yapılamamıştır (Gawronski, 1969; Akt. Demircioğlu, 2014, s.9). Köken olarak Yunanca ‘Historia’ kelimesine dayanan bu kavram; sorgu, soruşturma anlamına gelir. Tarih biliminin gelişim seyri incelendiği zaman, insanoğlunun serüveni içinde, bu alana farklı görevler yüklendiği ve yapılan tanımların yüklenen görevler doğrultusunda oluşturulduğu görülür. Bu bağlamda bazılarının göre tarih, yönetenlerin her yaptığını haklıymış gibi göstermeye çalışan bir alan iken, bazıları tarihi yer, zaman ve mekân bağlamında geçmişin bilimsel bir bakış açısıyla incelenmesi olarak tanımlamışlardır (Demircioğlu, 2014, s.9).

Sosyal bilimler içerisinde ele alınan tarih; geçmişte olan olaylar veya bunlar hakkındaki belgelerin verileridir. Tarihi olayların ve belgelerin verilerinin bilimsel bir metotla incelenmesi, tarih bilimini doğurmuştur (Köstüklü, 2006, s.11). Tarih, bilimsel bir çalışma alanı olmasının yanında, okullarda okutulan bir sosyal bilim disiplini olarak da karşımıza çıkmaktadır. Collingwood (1946), ise tarih biliminin tanımını şu şekilde açıklamaktadır: *Tarih bir bilimdir; ama özel türden bir bilim. İşî gözlemimize girmeyen olayları incelemek, bu olayları gözlemimize giren ve tarihçinin ilgilendiği olayların “kanıt” ı dediği başka bir şeyden çıkıp savunarak, çıkarımsal bir biçimde incelemek olan bir bilimdir* (Akt. Dinçer, 2013, s.315). Heyking (2004), tarih felsefesi bağlamında tarihin tanımını yaparken geçmişte yaşanmış olayların kayıt altına alınan bir öyküden ibaret olmadığını, kendi yaşamlarımızı zamanla anlamaya ve oluşturmaya yardım eden bir sorugulama biçimi ve öğrencilere geçmişteki insanlar, fikirler ve olayları analiz etmeleri, oluşturmaları ve onlara ait anlatıları yeniden kurmaları için kanıtın geçerliği ve güvenilirliği ile ilgili düşünme fırsatı veren yoruma dayalı bir disiplindir (Akt. Dilek, 2016, s.177).

Elton (1970) ise, tarihin üç önemli özelliğine dikkat çeker. Bu özellikler şu şekildedir:

- *Tarih, deneyimlerinin bireylere öğretilerek bireylerin deneyimlerini geliştiren bir alandır.*
- *Tarih, bugünü anlamamıza yardım eden ve geleceğe ışık tutabilecek bir alandır.*
- *Tarih, zihinsel bir etkinliktir (Akt Demircioğlu, 2014, s.10).*

İnsanoğlu bir sosyal varlıktır. Bu sebeple çevresiyle birlikte yaşamak durumundadır. Sağlıklı bir hayat veya düşünce tarzının teşekkülünde ise insanın önce kendini tanıtmayı gerekir. Bu bağlamda öncelikle tarihe müracaat ederiz. Tarih; bir milletin hafızasıdır. Bir fert için hafıza ne ise, meseleyi daha geniş düzeyde ele aldığımız zaman fertlerin oluşturduğu millet için de hafıza yani tarih aynı önemi taşır. Bu yüzden, toplumların veya milletlerin varlıklarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleri, onlar için bir hafıza niteliğinde olan tarihi öğrenmeleriyle doğru orantılıdır (Köstüklü, 2006, s.11-12). Tarih öğretimi ise, formal eğitim kurumları aracılığıyla, tarih biliminin ortaya koymuş olduğu bilgi, tutum ve becerileri öğrencide davranış haline getirmeyi hedeflemektedir. Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere, tarihçiyle tarih öğretmeni arasında önemli farklar bulunmaktadır. Tarihçi, geçmişini araştıran bir bilim adamı iken, tarih öğretmeni, tarihinin ortaya koymuş olduğu bilgiler ve bu bilgilerin işlenmesiyle elde edilecek becerileri, pedagojik bir kaygıyla öğrencilerine kazandırmayı hedefleyen kişi konumundadır. İyi bir tarih öğretmeni, tarihi bilgisi çok iyi olan değil, müfredatın içerdiği bilgiler çerçevesinde tarihi basitleştirip sevdiren ve öğrencilerinde istendik davranış değişikliklerini meydana getirmeyi başaran öğretmendir (Demircioğlu, 2014, s.10-11).

Dünyada tarih öğretiminde, özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren Amerika ve İngiltere'deki akademik çalışmalarla şekillenen yeni yaklaşımlar benimsemiştir. Tarih öğretmenleri, öğrenciler, tarih ders kitapları, sınıf ortamı ve ölçme ve değerlendirme bu yeni yaklaşımlara göre yeniden kurgulanırken, Türkiye'de tarih öğretimi özellikle ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde bu gelişmelerin çok uzağında kalmıştır (Güven, 2014, s.1). Çağcıl tarih öğretimi paradigmaları, farklılıkları dikkate alan, çok kültürlülük ve farklı tarihsel anlatılara/yorumlara yer veren çok perspektifli bir yaklaşıma eğilimlidir; birincil ve ikincil tarihsel kaynaklarla çalışma, tarihsel kanıt değerlendirme, tarihsel düşünme, eleştirel düşünme, tarihsel empati ve sorgulama becerilerini geliştirmeyi hedefler. Tarihsel sorgulama süreci, kaynaklardan çıkarımlar yapmayı, başkalarının görüşlerini dinlemeyi, tek bir doğru cevabın olmadığını ya da iki

kişinin düşüncelerinin eşit derecede doğru olabileceğini fark etmeyi ve bu nedenle geçmişin farklı yorumları olduğunu ve bunların zamanla değişebileceğini anlamayı öngörür (Cooper, 2007; Dilek 2016, s.179). Tarih öğretiminde dikkate alınan ilk yaklaşım, tarihin gelenekçi bir anlayış doğrultusunda, vatandaşlık ve kimlik aktarımı amacıyla öğretilmesidir. Bu yaklaşımla öğrencilere geçmişin bilgisi öğretilerek; tarihini, toplumunu, değerlerini, kültürünü tanıyan ve benimseyen iyi vatandaşların yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, geçmişin bilgisi öğretilirken, içinde yaşanılan toplumun kimliği öğrenciye aktarılmaya çalışılarak, kimlik gelişimine de yardımcı olunmaktadır. Bu yaklaşımda tarih dersi, sosyal bilgiler dersiyle eşdeğer görülmektedir. Tarih öğretiminde kabul gören ikinci yaklaşım ise, öğrencilere bilimsel bakış açısı ve üst düzey düşünme beceri ve niteliklerinin kazandırılması anlayışına dayanan yaklaşımdır. Bu anlayışla tarih derslerine yüklenen görev, öğrencilerin, bilim adamlarının kullanmış olduğu tarihsel metoda uygun olarak eğitilmeleridir. Öğrenciler tarihçinin kullanmış olduğu tarihsel kaynakları kendileri kullanarak bilgiyi kendileri keşfedeceklerdir. Bu anlayışa göre, kaynakların öğrenciler tarafından değerlendirilmesi, öğrencilere önemli özellikler kazandıracaktır. Her şeyden önce öğrenciler, bilimsel düşünebilme, kanıtları değerlendirme, kanıtlardan elde edilen verileri birleştirme ve sonuç çıkarma gibi çağımız insanının ihtiyaç duyduğu temel zihinsel becerileri kazanmış olacaklardır. Bu sayede öğrenciler gazete, dergi, televizyon ve kitaplar yoluyla kendilerine sunulan bilgilerin hangilerinin doğru ve hangilerinin yanlış ve yönlendirme amaçlı olduklarını anlayabileceklerdir (Burstson, 1972; Akt. Demircioğlu, 2014, s.14). Başka bir deyişle, tarih öğretimi aracılığıyla demokratik sistemin ihtiyaç duyduğu bilimsel ve analitik düşünebilen bireylerin yetiştirilmesine katkı sağlanabilecektir. Totaliter rejimlere sahip olan ülkelerde tarih, gelenekçi bir anlayışla öğretilirken; demokratik ve teknolojik açıdan gelişmiş ülkelerin, her iki yaklaşımı birleştirip uygulama eğiliminde olduğu görülmektedir (Demircioğlu, 2014, s.14).

Çağdaş tarihsel konuları öğretirken iki temel eğilim yol gösterici olmalıdır. Birincisi bizzat tarihin kendisini öğretmek diğeri ise öğrencilerin geçmişi yaşadıkları dönemle ilişkilendirecekleri çağdaş tarihsel konularda bilgi sahibi olmalarını sağlamaktır (Güven, 2014, s.3). Tarih konularının klasik tarih anlayışını içeren bilgi manzumeleri şeklinden çıkarılarak güncel hayatla bağlantısının sistemli bir şekilde kurulması gerekir. Çünkü tarih konularının öğretiminden beklediğimiz temel fayda, edindiği bilgi ve diğer

kanazımları, kendi yaşamına uyarlayabilen, eleştirel ve yaratıcı düşünebilen, karşılaştığı sorunlara edindiği kazanımlar ışığında çözüm üretebilen, Atatürkçülüğü bir süreç olarak anlayabilen, genellemeler yapabilen çağdaş ve aydın bireyler yetiştirmektir. Bunun gerçekleşmesi ise; sadece isim, tarih ya da olayların öğretiminden ziyade, konuların geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında ele alındığı süreç temelli bir eğitim anlayışıyla mümkün olacaktır (Dönmez ve Yazıcı, 2008, s.40)

Tarih derslerinin öğrencileri günlük hayata hazırlaması gerektiği anlayışı ile yapılan çalışmalar son yıllarda özellikle Kanada da ve ABD de devam etmektedir. Geçmiş yaparak yaşayarak ilk elden kaynaklara dayalı öğrenme anlayışı tarihsel düşünme becerilerini gündeme getirmiştir. Önemi gittikçe artan tarihsel düşünme becerileri etkin, üreten ve yaratıcı tarih öğrenmenin aşamalarındandır. Geçmişten günümüze kadar gelen tarihsel kanıtlar geçmiş bugüne getirmeye yardımcı olmaktadır. Kalıcı ve aktif öğrenmeyi sağlamak için kanıtların tarih derslerinde kullanılması gerekmektedir. Bu sayede öğrenci bilimsel olanla olmayana, olguyla yorum arasındaki ayrımın farkına varmasını söylemek mümkündür. Öğrenci merkezli ve aktif tarih öğretiminin gerçekleşmesi için etkileşimli olarak tarih derslerinin işlenmesi gerekmektedir (Demircioğlu ve Turan, 2014, s.3-6).

2.1.2. Yapılandırmacı Yaklaşım Çerçevesinde Öğrenme ve Öğretime Bakış

Ülkemizde 2005 yılında gerçekleştirilen program değişikliği neticesinde yapılandırmacılık anlayışı esas alınmıştır. Programda öğretmenin rehberliğinde öğrencinin etkin katılımını, yaparak yaşayarak öğrenmesini, öğrencinin bilgiyi deneyimlerine göre oluşturduğu ve yorumladığı öğrenme ve öğretme süreçleri önem kazanmıştır. Yapılandırmacı eğitim yaklaşımında öğrenenin dinleyerek ve okuyarak değil, fikirleri, bilgileri sorgulayarak, sorular sorarak, tartışarak, yorumlar yaparak, analiz ederek öğrenme sürecine aktif katılım yoluyla öğrenmenin gerçekleşmesi söz konusu olmaktadır. Yapılandırmacı öğrenme anlayışının gündeme gelmesiyle birlikte öğrenciyi edilgen dinleyici konumundan çıkararak aktif kılacak, kendi tarihsel bilgini kendisinin oluşturmaya imkân sağlayacak öğretim yöntemleri benimsenmeye başlanmıştır. Bu bağlamda öğrenenin kendi tarihsel bilgisini oluşturmaya bakımından tarih öğretmenlerinin öğrencilerinde hedeflenen davranış değişikliklerini meydana getirebilmesi için, sosyal bilimler ve tarih öğretiminin amaçlarını çok iyi bilmeleri

gerekmektedir (Paykoç, 1991). Bu alanın genel amaçlarının yeterince bilinmemesi durumunda, okullarda okutulan tarih dersleri; isim, rakam, sayı ve maddelerin öğretildiği bir ders olmaktan başka bir işlev göremeyecektir. Sosyal bilimler ve tarih öğretiminin genel amaçları konusunda yeterince bilgiye sahip olmayan tarih öğretmenlerinin dersleri gözlemlendiği zaman, bu öğretmenlerin disiplinler arası bir anlayıştan uzak, ağırlıklı olarak kuru bilgi aktarımına dayanan öğretim etkinlikleri yürüttükleri görülür (Demircioğlu, 2014, s.8). Öğrenciler tarafından tarih konuları içselleştirilmeyen ve sadece ezbere yönelik bilgiler olarak gördükleri için, geçici bir süreliğine hatırd tutmakta ve öğrenilen bilgiler kısa bir süre sonra unutulmaktadır (Dönmez ve Yazıcı, 2008, s.40). Bu durumda tarih derslerinin öğrenciler tarafından sıkıcı, salt bilgi aktarımı ve bilgilerin ezberlenmesine yönelik bir ders olarak algılanmasına neden olabilmektedir.

Yapılandırmacı öğrenme, bilginin aktif bir şekilde öğrenci tarafından yeniden inşa edilmesi, yorumlanması ve ön öğrenmelerine göre organize edilmesi anlayışına dayanır (Yelken, 2016). Yaparak yaşayarak öğrenmenin öncülerinden olan John Dewey geleneksel eğitim anlayışındaki ezberciliğe karşıdır. Bu sebeple öğretmenler öğrencilere var olan bilgileri doğrudan ezberletme yerine onlara bilgiye nasıl ulaşabileceklerini, bilgiyi nasıl kullanabileceklerini ve elde ettikleri bilgiyle kendilerine özgü yeni bir bilgi tasarlayabilecek bireyler olarak yetiştirebilmelidir. Yapılandırmacı eğitim sisteminde öğretmen rehber, ortak öğrenen ve yönlendirici rolündedir. Öğretmen öğrencinin özerkliğini ve girişimciliğini, soru sorma ve araştırma yapmasını teşvik eder. Mutlak sorgulanmayacak doğrularla değil, ortam ve kültürün gerekliliklerine göre doğrulara tartışarak ve paylaşarak ulaşılması gerektiğini vurgular (Öztürk, 2009, s.65).

Yapılandırmacı öğrenme anlayışının gündeme gelmesiyle birlikte öğrenciyi edilgen dinleyici konumundan çıkararak aktif kılacak, kendi tarihsel bilgini kendisinin oluşturmasına imkân sağlayacak öğretim yöntemleri benimsenmeye başlanmıştır. Yapılandırmacı sistemde amaç öğrencilere öğrenme materyali sunarak öğrenmeye kendi istekleri doğrultusunda yön verecek ortamlar yaratmaktır. Yapılandırmacı öğrenme ortamlarının temel ögesi öğrenendir. Bu bakımdan öğrenenleri öğrenme sürecinde motive etmek ve konuya dikkatlerini çekmek için öğrenme ortamları öğrenene uygun olarak düzenlenir. Bu ortamlar bilgilerin aktarıldığı alanlar değil, öğrencilerin sorgulamalar ve araştırmalar yaptığı, öğrenme becerilerinin geliştirildiği alanlardır.

Birey öğrenme sürecinde bilgiyi araştırır, yorumlar ve tartışarak sürece aktif olarak katılır (Şaşan, 2002, s.49-52). Bu bağlamda yapılandırmacılık bilginin öğrenen tarafından aynen alınmadığı, öğrenenin kendi ön bilgilerine ve yeni edindiği bilgilere dayanarak yeniden oluşturulması anlayışına dayanan aktif ve sosyal bir süreçtir. Yapılandırmacı öğrenme sürecinde bilginin alımı ve aktarımı zihinsel çaba gerektirir. Geleneksel yaklaşımın hâkim olduğu sınıflarda öğrenci pasif olduğu için öğretmenin çabası ön plana çıkarken, yapılandırmacı yaklaşımla öğretim verilen sınıflarda ise, öğrencinin zihinsel aktivitesi ön plandadır. Geleneksel sınıflarda öğrenci, öğretmeni sadece sınıfı kontrol eden ve bilgi aktaran kişi olarak görür. Yapılandırmacı öğrenmede öğrenciler grup halinde çalışabilir. Bu durum öğrencilerin birbirlerinde ki farkı fark etmelerine yol açar ve öğrencilerin yüksek enerjiyle çalışmalarını sağlar. Böylece bilgilerin kalıcı olması sağlanır ve ders hem verimli hem de eğlenceli geçer. Yapılandırmacı sınıflarda öğrenmenin kalıcı olmasını sağlayan materyaller öğrencinin zihinsel gelişimine katkıda bulunur (Coşkun, 2011, s.23).

2.1.2.1. Yapılandırmacı Yaklaşım Çerçevesinde Öğretmen ve Öğrenci Niteliklerine Bakış

Yapılandırmacı yaklaşımda öğretim sürecinin başarılı olarak gerçekleşebilmesi için öğretmenlerin ve öğrencilerin birtakım özelliklere ve yeterliliklere sahip olması gerekmektedir. Yapılandırmacı yaklaşımda öğretmen rehber, ortak öğrenen ve yönlendirici rolündedir. Bunu yerine getirirken uyması gereken temel ilkeler vardır. Yapılandırmacı bir öğretmen /eğitimci aşağıdaki hususları dikkate alır (Yelken, 2014, s.54).

- Öğrencinin özerkliğini ve girişimciliğini teşvik eder.
- Gerçek materyallerin yanı sıra etkileşime dayalı ve gerçeği modelleyen materyallerde kullanır.
- Öğrencilerin kendi hedeflerini belirlemeleri sağlar.
- Öğretim teknikleri ve içerik konusunda öğrenciye tercih hakkı tanır.
- Öğrencilerini soru sorma ve araştırma yapmaya teşvik eder.
- Mutlak ya da sorgulanamayacak doğruları değil, deneyim, ortam ve kültürün gerekliliklerine göre doğrulara tartışarak ve paylaşarak ulaşılması gerektiğini vurgular.

- Bireyin öz benlik ve kişisel haklarına saygıyı kendisini örnek olarak gözetir.
- Öğrencilerin gerçek yaşamla ilgili deneyimleri yaşamaları için problem çözme gerektiren etkinlikler hazırlar ve bunlara eleştirel yaklaşımlarını ister.
- Soru yöneltildiğinde bekleme süresi tanır ve soruların amacı ilişkilerin güçlenmesi yönündedir. Özellikle kavramların/olguların kullanılmasını teşvik eder. Bu şekilde bireylerin kendilerini ifade etmelerini kolaylaştırmış olurlar.

Öğrencinin öğrenme süreçlerine katılması, tecrübeye dayalı bir öğrenmenin gerçekleşmesi bir anlamda yaparak yaşayarak öğrenmesi anlamına gelmektedir. Yaparak yaşayarak öğrenen öğrencilerin klasik yöntemlerle öğrenenlere göre daha başarılı oldukları, daha yüksek puanlar elde ettikleri bilinmektedir. Öte yandan iyi motive edilen öğrenciler, yaparak yaşayarak öğrenmeyi daha çok sevmektedirler. Çünkü öğrenci öğrenme sürecine doğrudan katılmakta öğrenme tecrübeye dayanmakta dolayısıyla da hatırlama kolaylaşmakta, öğrenme kalıcı olmaktadır (Sundem ve Dikiewicz, 2008, s.4, Akt. Kırpık, 2009, s.76.) Öğrenci, yalnızca verileni almak, söyleneni yapmakla yetinmeyecek; duyduklarını, gördüklerini irdeleyip çözümleyecek, kendi özgün düşüncelerini de geliştirerek bizzat işin içine katılacak ve diğerleriyle fikir paylaşımında bulunacaktır. Bu sayede öğrenmeyi öğrenmiş olan öğrenciler, bilgiyi yalnızca tekrarlamayıp, yeni edindiği bilgilerle, önceden öğrendiği bilgileri karşılaştırarak sorgulayacak ve kendi bilgisini kendisi üretecek öğrenciler durumuna geleceklerdir (Şimşek, 2015, s.30).

Yapılandırmacı yaklaşıma dayalı oluşturulmuş tarih ders programları öğrencilerin pasif olarak müfredattaki konuları ezberlemeleri değil, bir tarihçi gibi geçmişi öğrenmeleri ve tarih bilgisini inşa etmelerini gerektirmektedir (Yılmaz ve Koca, 2012, s. 856). Öğrenci merkezli eğitimde öğrenci pasif değil, aktiftir. Öğretileni aynen alan, ezberci, bilgi hamalı değil; ihtiyacı olan bilgiye ulaşabilen, her türlü görüşe açık, öğrenmeyi öğrenmiş olarak asıl kaynaktan bilgi elde edebilen aktif öğrencidir (Şimşek, 2015, s.32). Aktif öğrenme öğrencilerin kendi öğrenmelerinde daha fazla sorumluluk almalarını ve anlamlı öğrenmeyi desteklemektedir (Allen, Taylor ve Turner, 2005, s.258; Akt. Kırpık, 2009, s.66). Öğrenci, öğretmenin anlattığı ve kitapların yazdığı bilgileri direkt olarak almak ve kabullenmek yerine, onları öncelikle sorgulamalı, ön bilgileriyle yoğurmalı, yorumlamalı ve üzerinde yeterince tartıştıktan sonra, kendi fikri olarak ortaya koymalıdır. Burada öğrenciye bilgiyi vermek ya da bir şeyler öğretmek amaç değildir.

Esas olan, öğrenmeyi öğretmektir. İhtiyaç duyduğu konularda ve çözmek istediği problemlerde gerekli olan bilgiye nereden ve nasıl ulaşabileceğini bilmek önemlidir. Hızla gelişen dünyamızda üretilen bilgilerin hepsine sahip olmak ve onları akılda tutmak imkânsız olduğuna göre, bilgi kaynaklarını ve onlara ulaşma yollarını bilmek, bilgi toplumunun gereğidir (Şimşek, 2015, s.33-34).

2.1.3. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi ve Kanıt Kullanımı

2005 yılında uygulanmaya başlanan ilköğretim sosyal bilgiler programında düşünme becerilerine özellikle tarihsel düşünme becerilerine yer verilmiştir. Bu düşünme becerilerinden eleştirel düşünme becerileri, tarih programı açısından oldukça önemlidir. Öğrencilerin günlük yaşamda karşılaşacağı bilgi kaynaklı sorunlara eleştirel yaklaşması açısından kanıt kullanma becerilerini daha etkin kullanmaları gereklidir. Bununla ilişkili olarak sorgulayıcı tarih öğretiminde kanıt kullanmanın önemli bir rolü bulunmaktadır. Mümkün olduğu kadar öğrencilerin tarih konularını öğrenci merkezli ve aktif öğrenme yöntemleriyle sorgulayarak öğrenmeleri bunu yaparken de doğru sorularla sorgulaması problemlerin çözümünde etkili olacaktır (Doğan, 2014, s.206). Ülkemizde tarih öğretmenleri; çocuklara ve gençlere, yoğun tarih programı çerçevesinde yazılmış ders kitaplarına dayalı olarak tarih adına "geçmişe ilişkin hikayeler" anlatıp, sınavlarda da bu anlattıklarını (neden-sonuç ilişkisi bağlamında) bir kompozisyon şeklinde istemektedir (Ata, 2002, s.80-86). Nitekim bu durumda tarih derslerini sıkıcı ve ezbere dönük bilgi aktarımı olarak anlaşılmaya neden olmaktadır. Bu bakımdan öğretmenler İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük konularını öğretirken geleneksel tarih anlayışının yerine daha eğitimsel bir anlayışla, her zaman odak noktası olarak; Mustafa Kemal Atatürk'ü almak yerine, devrin sosyal, siyasi ve ekonomik özellikleri ve bu özellikler içerisinde Mustafa Kemal'in uygulamalarını ön plana çıkartmak daha doğru olacaktır. Bu sayede öğrencilerin kendileri dolaylı olarak ve kendi çıkarımlarıyla Atatürk'ün ne kadar büyük bir insan olduğunu anlayacak ve öğreneceklerdir (Dönmez ve Yazıcı, 2008, s. 42).

8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti ve Atatürkçülük dersinin genel amaçlarına ilişkin şu bilgiler yer almaktadır:

“Türk Milli Eğitimin genel amacı, Türk milletinin bütün bireylerini;

1. *Atatürk İnkılap ve İlkelerine ve Anayasada ifadesi bulunan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk millerinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik, ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş vatandaş olarak yetiştirmek;*
2. *Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;*
3. *İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazanmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;*

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.” (MEB, 2013, s.4).

Kanıtlara dayalı tarih öğretiminin gerekçelerine baktığımızda; geçmişte yaşanmış olayların zamanı, tanımı ve sınırları tam olarak belli olmadığından çok geniş bir alan olarak algılanmaktadır. Tarih olup bitmiş bir gerçekliktir fakat bu gerçeklik öğrenenin zihninde somut bir gerçeklik olarak yerleşmemektedir. Tarihin öğretilmesi aşamasında öğrencilere bir zaman bilinci kazandırılması beklenmektedir. Bu bakımdan tarih derslerinde kanıtların kullanılması kanıtın ait olduğu dönemin öğrencinin zihninde somutlaştırmaktadır. Kanıtlar tarih öğretiminde laboratuvar işlevi görmektedir ve bu bakımdan tarihi gerçeklik kanıtlar aracılığıyla öğrenme ortamlarına taşınarak öğrenciye gözlem yapma imkânı sunmaktadır. Kanıtlar geçmişte yaşanmış olaylara ait gerçekliğin konusu olan kişi, olgu ya da olayların öğrenci tarafından direk olarak alınması öğretim sürecini etkinleştirmektedir. Geleneksel tarih öğretiminde öğretmen tarafından sunulan hazır bilgi öğrencide düşünme tembelliğine neden olmakta ve bu durumda öğrenci

kenidisine sunulan hazır bilgiyi analiz etmeyi gereksiz olarak görmektedir. Kanıtlara dayalı tarih öğretiminde öğrencilerin kanıtları anlayabilmesi için bir takım ön bilgilere sahip olması gerekmektedir. Kanıtlara dayalı yorumlamalar yaparak tarihsel bilgiye ulaşması beklenen öğrenci önceki bilgilerini hatırlamak durumunda kalmaktadır. Geleneksel tarih öğretiminde öğretmen, varolan tarihsel bilginin aktaranı konumunda olduğundan bilginin dayanaklarını sunabilme imkanından yoksundur. Öğretmenin öğretme sürecinde sunduğu tarihi bilgi öğrencide şahitlik durumu yaratacağından gerçek öğrenme değildir. Nichol (1996, s.19)' e göre öğretim süreci, kanıtlara dayalı sınanmış, güvenilir bilgi ile yapılmakta ve öğrenci bu sayede güvenilir tarihsel bilginin öğrenilmesinde etkin bir konuma yükselmektedir (Akt. Safran, 2006, s. 37-38).

Öğretmenlere tarih konusundaki bilgileri sorulduğunda genellikle geçmişte yaşanmış olanlarla ilgili olduğundan bahsetmektedirler. Ancak tarihle ilgili bilginin farklı aşamaları olduğu kabul edilmektedir (Güven, 2014, s.5). Bunlar:

- Geçmişte gerçekten neler olmuştur?
- Tarihçiler geçmişle ilgili neler bilmek istemektedirler?
- Öğretmenler geçmiş hakkında ne bilmektedir?
- Öğrenciler geçmiş hakkında ne bilmektedir?

Bunların dışında şu hususlara da dikkat etmek gerekir.

- İnsanlar tarihi bilgileri nasıl elde etmektedirler?
- Kitaplardan, tarihi belgelerden, tanık raporlarından ya da deneyimlerinden mi bu bilgilere ulaşmaktadırlar?
- Tarihsel kaynakların zıt olması durumunda hangisine güvenilebilir?
- Kanıtlar ne kadar yeterlidir?
- Kullanılan kanıtlar önemli midir?
- Kanıtların seçiminde nelere dikkat edilmiştir?
- Kanıtların önemi ve içinde yer alan bilgiler zamanla değişmekte midir?

Tarih derslerinde doküman kullanma, benimsenen tarih anlayışı ve eğitim görüşü ile yakından ilgilidir. Tarih derslerinde doküman kullanma temelde pedagojik tarih ile bilimsel tarihin pek ayrı olmadığı ve öğrencilerde tarihçi becerilerinin geliştirilmesi gerektiği görüşüne dayanır. Tarihi, salt üniversitedeki akademik tarihçilerin yapıp ettiği

ve tarih öğretmenlerinin de bunu öğrenciler düzeyinde "hikayeleştiren" biri olarak kabullenen bir eğitimci, elbette derslerde doküman kullanılmasını yadırgayabilir (Ata, 2002, s.80-86).

Tarih derslerinde kanıtların kullanılması çağdaş bakış açısını yansıtan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım öğrencilerin küçük birer tarihçi gibi kanıtları kullanmaları, sorgulamaları, çelişkileri ve ön yargıları tespit etmeleri beklenmekte ve kanıtları kullanarak kendilerine özgü bakış açılarını geliştirmeleri beklenmektedir. Derslerde kullanılan kanıtların öğrencilerin;

- Tarihsel bilginin üretilmesinde kanıtların olduğunun farkına varmaları,
- Kanıtların aynı olmaları durumunda bile tarihçilerin farklı bakış açıları ve yorumlarda bulunabilecekleri,
- Kanıtları analiz ettikten sonra yorum üretebilecekleri,
- Tarihi bilginin oluşturulmasında kesin doğruların yer almadığını fark edebilmeleri hedeflenmektedir (Kabapınar, 2013, s.27).

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programına baktığımızda yapılandırmacı anlayış çerçevesinde bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliği kazanması amaçlanmaktadır. Bu sayede bireyler var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneği doğrultusunda öğrenmeyi öğrenme yetkinliği kazanmaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelmektedir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirmektedir (MEB, 2018, s.5). Öğretim programında yapılan açıklamalar dikkate alındığında öğrenci merkezli bir öğrenme/öğretme faaliyetinin ön plana çıktığı açıkça görülmektedir. Bu durum ise öğrencinin süreçte son derece edilgen olduğu davranışçı geleneksel anlayışın tersini işaret etmektedir (Kırpık, 2009, s.66). Bu derste ayrıca öğrencilerin günümüz gelişmelerini doğru analiz etmeleri ve bir tarih bilinci kazanmaları beklenmektedir. Konuların islenişinde birinci el kaynakların (arşiv

belgeleri, somut tarihî miras ögeleri, Nutuk vb.) kullanılması önemlidir. Öğrencilerin ele alınan olayları kendi bağlamları içerisinde kavrayabilmeleri için o dönemle ilgili yazılı, sesli, görsel ve görüntülü kaynaklara yer verilmesine özen gösterilmelidir. Bu amaçla ayrıca sözlü ve yazılı edebî ürünler ile gazete, İnternet vb. medya araçlarından yararlanılabilir (MEB, 2018, s.9).

2.1.3.1. Kanıt Kullanımı ve Eğitimsel Yararları

Tarih disiplini söz konusu olduğunda akla gelen en önemli nokta, kaynak ve kanıtlardır. Zira kaynak gösterilmeden yapılan tarih ya da tarihsel bilginin oluşturulması için gerekli olan kanıtların eksikliği, tarihçinin tarihsel bilgiyi oluşturmada bilimsellikten uzaklaştıran bir husustur. Bu tür eksik bir çalışma tarihsel bir çalışma değil daha ziyade “hikâye” olarak düşünülebilir. Doğru ve güvenilir bir tarih çalışması, bir dizi farklı düzeyde kanıt incelemeyi gerektirir (Işık, 2008, s.21-22). Bu bağlamda tarihçiler geçmiş yorumlamak için kaynakları analiz eder. Kanıtları bir araya getirerek gerçekleri ve olayları doğrulamak ayrıca olayların sebep ve sonuçlarına dair öneri getirmek için belgeleri sıkça kullanmaktadırlar (Oğurlu ve Kaya, 2014, s.139). Bir tarihçi, tarihin içeriğine, önceki zamanlardaki insanların tecrübelerine, geride bıraktıkları hatıralara, fiziksel malzeme ve dokümanlar ile diğer mevcut kalıntılar yoluyla ulaşılabilir. Bu yüzden tarihsel kanıta baş vurmadan bir tarih anlayışına ulaşamaz. Tarihsel kanıt sadece bilgi işleme etkinliklerine temel teşkil etmez, o dili keşfetmeye, dilin kullanıcılarına sunduğu anlamlara ve geçmişin tarihçesine (olayları bize aktaran) açılan bir araştırma yoluna da sahip olmamızı sağlar (Doğan ve Dinç, 2007, s.199).

Tarihi incelemede sınıf içi birincil ve ikincil kaynaklar sıkça kullanılmaktadır. Birincil kaynaklar genellikle, olay zamanı yazılmış ya da yapılmış çeşitli kanıtlar ve belgelerdir. İlk ağızdan beyanlar, eserler, veriler veya özel bilgi ve uzmanlığa sebep kişiler birincil kaynaklara örnek olarak verilebilir (Michigan State University, 1999; Oğurlu ve Kaya 2014, s.140). Bulguları yorumlayan ders kitapları ikincil (bazı durumlarda üçüncül) kaynaklarda ve okulda tarih öğretiminde en sık bu kitaplar kullanılmaktadır. Öğrenciler tarihi konularda en önemli otorite olarak ders kitaplarını görme eğilimindedir (Wineburg, 1991; akt. Oğurlu ve Kaya, 2014, s.140). Geçmişteki olay ve kişiliklerin farklı kaynaklara dayalı olarak çoklu bakış açısıyla incelenmesi, öğrencileri çok boyutlu düşünmeye yönlendirerek kendi fikirlerinden farklı da olsa diğer insanlarla diyalog

içerisine girmelerine, görüşlerini anlamalarına ve fikri çatışmalara diyalogla çözüm arayışına girmelerine yardım eder (VanSledright, 2001; akt. Yılmaz ve Koca, 2012 860). Bu nedenle, öğrencilerin tarihi problemler hakkındaki düşüncelerini şekillendirmede sınıfta sunulan kaynaklar önemli bir etkiye sahiptirler. Sınıfta öğrencilere bir dizi kaynak ve fırsat sunulduğunda, öğrenciler tarih konusunda karmaşık düşünme ile ilgilenebilir (Oğurlu ve Kaya, 2014, s.140). Nitekim tarihsel kaynaklar, bir tarihçi tarafından kullanıldığında kanıt dönüşür. Bazı araştırmacılar, tarihin işlerliğini kanıt ve kanıtın yorumlanmasına bağlamıştır. Bu noktada tarihsel kanıt özel önem atfeder ve geçmişin olayları üzerinde yapılacak çalışmada cevapların arandığı kaynakların ortak adını tarihsel kanıt olarak ifade ederler. Onlara göre çocuk ders kitabı ya da öğretmeninden öğrendiği tarihsel bilgileri kanıtlara dayandırarak tarihsel düşünceye yaklaşır (O'hara ve O'hara, 2001, s.69; akt. Altıkulaç, 2014, s.62).

Fines ve Nichol (1997) sınıf ortamında tarih yapma aşamalarını şöyle sıralar:

- İncelediğimiz konu hakkında sorular ortaya atılır.
- Sorularımıza cevap bulmayı sağlamada kanıtlar sunulabilecek, ilişkili çok sayıda kaynak araştırılır.
- Kaynakların ne söylediğini anlamak için çaba gösterilir. Zira her kaynağın farklı bir dili vardır ve kaynakları kendi dönemleri içinde anlayabilmek önemlidir.
- Sorulara verdiğimiz cevaplar etraflıca düşünülür, argümanlar geliştirilir ve bunlar iyi seçilmiş kanıtlarla desteklenir.
- Süreci tamamlamak için, verdiğimiz cevaplar iletilir (Akt. Safran, 2016, s.148).

Husbands (1996), pek çok tarihçi ve tarih öğretmenin, kanıtı “disiplinin temeli” olarak kabul ettiğini, “tarihi becerilerin” gelişiminde kanıtın kullanımının da geçmişi anlamak ve bilgi toplamak için gerekli bir ön koşul olduğunu belirtmektedir (Akt. Doğan ve Dinç, 2007, s.199). Bu bağlamda tarih öğretiminde kanıtların kullanımına dayalı yaklaşımlar, çocukların tarihsel bilgi ve becerilerini geliştirecek bir yol olarak geçmişte kalan imaj, bilgi ve nesnelerin tanıtımını içerir. İyi uygulamalar en küçük çocuklarda bile geçmişle ilgili ilk düşüncelerini oluşturma, beceri ve tutumlar geliştirmede yardımcı olur (O'hara ve O'hara, 2001, s.69; akt. Dönmez ve Altıkulaç, 2014, s.926). Tarihsel düşünmenin iç içe olduğu önemli bir beceri olan eleştirel düşünme, her türlü bilgi ve/veya bilgi kaynağı hakkında kuşku duymak ve bunları sorgulayarak barındırdıkları

gerçek ya da doğruları ortaya çıkarabilmek için gereklidir. MacIsaac'e (1996) göre öğrencilere ellerindeki kaynakları eleştirmeyi öğretmek onların anlama ve kavrama düzeylerini geliştireceği gibi; öğrenme ve öğrenilen konu hakkındaki ilgi ve şevklerini de artıracaktır. Eleştirel düşünme becerilerine sahip olmak ayrıca öğrencilerin yansıtıcı olarak düşüncelerini sağlayacağı gibi onların herhangi bir bilgi ve konu hakkındaki neden-sonuç ilişkisi kurma kapasiteleri ile çeşitli alanlardaki karmaşık tema ve problemlere ilgi duymalarına da vesile olacaktır (Leat ve Mc Aleavy, 1998; akt. Safran, 2009, s.323-324). Ders içinde öğrenciler, bakış açıları farklı tarihsel kanıtlarla karşı karşıya kaldıkça, farklı bakış açılarının olabileceğini kavrayacak, bunları kendi açılarından değerlendirme şansı bulacaktır. Böylelikle dersle ilgili belli hedeflere ulaşmak amaçlanmaktadır. Bu hedefleri Kochhar (2005, s.206) şöyle sıralamaktadır: “Tarihsel kaynakları kullanarak ve kanıtlara ağırlık vererek eleştirel düşünmeyi geliştirmek”, “Kaynakların eleştirel analizine yönelik öğrencilerde kendi bağımsız muhakeme yeteneklerine şekil vermek”, “ Veri toplama, eleme, organize etme ve yorumlamayla ilgili basit becerileri geliştirmek”, “Tarihteki olayları ve insanları daha gerçekçi kılan uygun bir atmosfer yaratmak”, “Geçmişini yeniden oluşturmada öğrencilerin hayal gücünü teşvik etmek”, “Doğru bir bakış açısıyla tarih araştırmasına olan ilgiyi teşvik etmek ve geliştirmek” (Akt. Dönmez ve Altıkulaç, 2014, s.926-927).

2.2. İlgili Araştırmalar

İlgili literatür tarandığında kanıt temelli tarih öğretimini konu alan çalışmaların ilkökul, ortaokul ve lise de yer alan tarihi konuların öğretiminde olduğu görülmektedir. Bu çalışmalar tarihsel düşünme becerilerinin kazandırılması, öğrenci başarısı, ilgi ve tutumuna yer veren çalışmalardır. Bu bölümde yapılmış araştırmalara ait bilgilere yer verilmektedir

Alabaş (2007)'ın çalışmasında, 6. sınıf öğrencilerinin tarihsel düşünme becerilerini ve tarih hakkındaki görüşlerini, sosyal bilgiler dersi içinde yer alan tarih konularının öğretiminde tarihsel kanıt kullanarak, öğrencinin tarihsel zaman, mekân ve temel tarihsel kavramlarının öğrenilmesinde kaynaklara başvurarak kendi tarihsel düşüncelerini oluşturmaları ve kanıt kullanımı yoluyla tarihsel düşünme becerisinin gelişimini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden

aksiyon araştırma ile yapılmıştır. Araştırma verileri resmi bir ilköğretim okulunda 6. Sınıfa devam eden 17 kız ve 12 erkek toplam 29 öğrenci grubuna öğrenci anketi, öğrenci görüşme formu, video kamera kayıtları, öğrenci ürünleri, öğretmen görüşme formu, metin yorumlama soruları ve araştırmacı değerlendirme notları ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal bilgiler derslerinde, kanıtlara dayalı tarih öğretiminde, öğretmen rehberliği ile kanıtların sorgulanması şeklinde işlenen derslerde öğrencilerin bilişsel alanda tarihçiler gibi derin tarihsel analizlere ulaşabildiği, duygusal olarak olumlu tutum geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Erdoğan (2007)'ın çalışmasında, tarih konularının öğretiminde resimlendirilmiş öykülerin öğrencilerde tarihsel düşüncenin tarihin temel kavramları ekseninde geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması ile yapılmıştır. Araştırma resmi bir ilköğretim okulundaki 6. sınıfa devam eden 4 kız, 8 erkek toplam 12 kişilik öğrenci grubuna uygulanmıştır. Araştırma verileri görüşme, gözlem ve doküman incelemesi ile elde edilmiştir. Söz konusu araştırmada resimlendirilmiş öykü tekniğinin öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerine olumlu etkilerde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Doğan (2007)'ın araştırmasında, sosyal bilgiler öğretiminde yazılı tarihsel kanıtların kullanılmasıyla akademik başarının arttırılmasını, derse karşı tutumun değiştirilmesini ve tarihsel düşünme becerisinin tarihsel anlama, tarihsel analiz ve yorumlama boyutlarında geliştirilmesini amaçlamıştır. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın nicel yöntem kısmında ön test-son test kontrol grubu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Deney grubu öğrencilerinin çalışmaları nitel yaklaşımla yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda, deney grubu öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine karşı tutumları kontrol grubuna göre düşük çıkmasına rağmen uygulama sonunda deney grubu öğrencilerinin tutumlarının yükseldiği belirlenmiştir. Ayrıca deney grubu öğrencilerinin tarihsel düşünme açısından, kaynağı ve kaynağın yazarının bakışını belirleme, olguları görüşlerden ayırt etme, desteklenmeyen hipotezleri belirleme, tarihsel empati yapma, hayal gücünü geliştirme, tarih haritası üzerinde kaynağa dayalı veri çizebilme ve tarihsel karakterlerin eğilimlerini okuyabilme bakımından kontrol grubu öğrencilere göre daha çok geliştirdikleri tespit edilmiştir. Ancak deney grubu öğrencileri içinde yaklaşık %20 oranında öğrenci çoklu kaynağına

dayalı olarak bilgilere kanıt gösterme açısından başarılı oldukları ve kontrol grubunda bu oranın daha düşük çıktığı belirtilmiştir.

Işık (2008) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim 4. Sınıf öğrencilerinin tarihsel kanıtlarla farklı bakış açılarını analiz etmeleri ve tarih öğretimindeki etkilerinin tespitini amaçlamıştır. Araştırma verileri 22 kız, 20 erkek öğrenciden oluşan toplam 42 kişilik gruba video kayıtları ve öğrenci ürünleri ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin tarihsel sorgulamaları öğretmenin rehberliğinde yapabildikleri ve tarihsel düşünme becerileri üzerinde olumlu etkiler yaptığı belirtilmiştir.

Doğan (2008) tarafından yürütülen çalışmada Doğan (2008) tarihsel kanıt kullanımının etkililiğini tespit etmeyi, öğrencilerin tarihsel öğretimindeki belli kavramlara ilişkin görüşlerini, tarihsel kanıtları kullanma becerilerinin neler olduğunu ve tarihsel kanıt sorgulama sürecine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması ile gerçekleşmiştir. Araştırma verileri 8. Sınıfta okuyan 25 kişilik bir öğrenci grubuna, dokümanlar, gözlem, öğrenci görüşme formu ve öğrenci anketi ile elde edilmiştir. Söz konusu çalışmada öğrencilerin kanıt sorgulama beceri düzeylerinin farklılık gösterdiği, öğrencilerin ders sürecini derse karşı ilgi, öğrenmenin kalıcılığı açısından olumlu değerlendirdikleri, öğrencilerin tarih, tarih öğretiminin amaçları, tarihçi ve tarihsel kanıta ilişkin algılamalarında yapılandırması eğitim felsefesine uygun davranışlar geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Işık (2008) yürüttüğü araştırmasında, ortaöğretim tarih derslerinde doküman kullanılmasına bağlı olarak öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerinin gelişimini ve akademik başarılarının artırılmasını amaçlamıştır. Araştırma nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılarak yapılmıştır. Uygulama 11. Sınıfa devam eden 76 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çalışmada akademik başarı açısından tarihsel doküman kullanılarak öğretim yapılan deney grubu lehine anlamlı bir farkın olduğu öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerine olumlu anlamda etki ettiği ve tarihsel dokümanların daha etkili kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Top (2009) araştırmasında oluşturmacı yaklaşıma göre hazırlanan ilköğretim 8. sınıf T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde edebi ürünlerin kullanımının öğrenci başarısı ve tutumuna etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma deneme modeli

kullanılarak yapılmıştır. Araştırma 33 kişilik deney ve 33 kişilik kontrol grubuna uygulanmıştır. Araştırma verileri başarı testi, tutum ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda edebi ürünlerle desteklenen öğretimin yürütüldüğü deney grubu ile mevcut programa dayalı öğretimin yürütüldüğü kontrol grubunun son test başarı puan ortalamaları, son test tutum puan ortalamaları ve kalıcılık testi puan ortalamaları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılaşma olduğu ve öğrencilerin derse karşı olan ilgisini arttırdığı, dersten zevk almalarını sağladığı ve temel beceri ve değerlerin gelişimine olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özbaş (2010)'ın araştırmasında, 12-14 yaş grubu öğrencilerin tarihsel bilgiye yönelik görüşlerini, tarihsel kanıtlar- tarihsel iddialar, tarihsel kanıtlar- tarihsel yorumlar arasındaki ilişkiye yönelik görüşleri betimlenerek yaş gruplarından, cinsiyetten ve akademik başarıdan kaynaklanan farklılıkların tespiti etmeyi amaçlamıştır. Araştırma nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Nicel araştırma kapsamında ilköğretim öğrencilerinin tarihsel bilgiye yönelik görüşleri ölçeği uygulanmıştır. Ayrıca kaynak çalışmaları, bireysel ve odak grup görüşmeleri de veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. 12-14 yaş grubu arasından elde edilen 1251 veri araştırmanın nicel verilerini oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme yoluyla seçilen 120 öğrenciden elde edilen veriler araştırmanın nitel verilerini oluşturmaktadır. Araştırma sonunda, 12-14 yaş grubu öğrencilerin, Tarihsel Bilgiye Yönelik Görüşlerini belirleme ölçeğinden elde edilen sonuçlar cinsiyet, akademik başarı ve yaş açısından önemli farklar olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin tarihsel iddia-kanıt ve tarihsel yorum- kanıt ilişkisine yönelik görüşleri incelendiğinde öğrencilerin tarih ve tarihsel bilginin doğasına yönelik kanıt temelli anlamalarında gelişim olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Güngör Akıncı (2011) yaptığı çalışmada 7. sınıf sosyal bilgiler dersi “Kültür ve Miras” öğrenme alanında “Türk Tarihine Yolculuk” ünitesindeki tarihi konuların öğretiminde temsili resim kullanımıyla öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesini amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma kapsamında eylem araştırması deseni ile yapılmıştır. Araştırma verileri 7. sınıfta okuyan 39 öğrenci grubuna doküman incelemesi, gözlem ve görüşme ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda temsili esim kullanımının; öğrencilerin konuyu öğrenmelerinde, derse ilgi ve katılımlarının

artmasında ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmede olumlu bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Altıkulaç (2014) araştırmasında 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde hatıratlar kullanılarak hazırlanan öğretim sürecinin öğrencinin akademik başarısına, tutumuna, tarihsel düşünme becerilerine, ‘Özgürlük ve Bağımsızlık’ değerlerine ve tarihsel empati düzeylerine etkisini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma nicel ve nitel araştırma teknikleri birlikte kullanılarak yapılmıştır. Nitel araştırma kapsamında eylem araştırması, nicel araştırma kapsamında da ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen modeline göre tasarlanmıştır. Araştırma 8. sınıf düzeyinde iki şubeye uygulanmıştır. Kontrol grubu 16 kız, 18 erkek toplam 24, deney grubu 19 kız, 16 erkek toplam 35 kişi olarak belirlenmiştir. Söz konusu araştırmanın nicel verilerin tespiti için başarı testi, tarihsel düşünme becerileri ölçeği ve tutum ölçeği, nitel verilerin elde etmek için bağımsızlık ve özgürlük değerleri belirleme ölçeği ve konunun işlenişi sırasında öğrencilerin tuttukları günlükler oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerinin daha başarılı, derse yönelik tutumlarının daha yüksek, özgürlük ve bağımsızlık değerleri düzeyleri bakımından kontrol grubu öğrencilerine göre daha çok geliştikleri tespit edilmiştir. Ayrıca deney grubu öğrencilerinin tarihsel düşünme becerilerinin olumlu etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çıdacı (2015) araştırmasıyla Sosyal Bilgiler dersi içerisinde yer alan tarih konularının öğretiminde birinci elden kaynaklarının kullanılmasının 7.sınıf öğrencilerinin akademik başarısına ve derse olan tutumlarını tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılarak yapılmıştır. Nicel araştırma yöntemi kapsamında ön test, son test kontrol grubu yarı deneysel desen modeli ile nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması kullanılmıştır. Araştırma, deney grubu 12 kız, 8 erkek, kontrol grubu 11 kız ve 9 erkek toplam 40 kişilik 7. sınıfa devam eden öğrenci grubuna uygulanmıştır. Araştırma nicel veriler başarı testi ve tutum ölçeği, nitel veriler dokümanlar ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda deney ve kontrol grubuna uygulanan son başarı testi ve son tutum ölçeğinin analizinde deney grubu açısından anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Yasa (2017) tarafından yürütülen araştırmada Yasa (2017) Türk denizcilik tarihinin öğretilmesinde tarihsel romanların kullanımına ilişkin öğrencilerin görüşlerini

öğrenmeyi, tarihsel romanlarla tarih öğretiminin etkililiğini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması ile yapılmıştır. Araştırma özel bir okulda 10. sınıfa devam eden 3 kız 16 erkek toplam 16 öğrenci, 11. sınıfa devam eden 1 kız 6 erkek toplamda 7 öğrenci çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırma verileri çalışma yaprakları, odak grup görüşmesi ve görüşme ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, tarihsel romanlarla yapılan ders etkinliklerinin tarihsel kavrama, tarihsel analiz ve yorum yapma becerisini geliştirdikleri tespit edilmiştir. Ayrıca gazete manşeti hazırlama, tarihsel roman paragrafı yazma ve tarihsel roman kapağı tasarlama çalışmaları ile birlikte tarihsel imgelem becerilerini de geliştirdikleri, tarih öğretimi sürecini eğlenceli ve zevkli buldukları sonucuna ulaşmıştır.

Bilgiç (2018)'in 4. sınıf düzeyinde öğrencilerle yürüttüğü çalışmasında sosyal bilgiler dersinin öğrencilerin bilgiye ulaşması, bilgiye transfer etmesi ve özümsemesi, karşılaştırma yapması, sentezlemesine ilişkin görüşlerinin tespiti için yapılmıştır. Araştırma 4. sınıfa devam eden 9 kız, 8 erkek olmak üzere 17 kişilik öğrenci grubuna uygulanmıştır. Araştırma verileri doküman, öğrenci görüşmeleri ve gözlem ile elde edilmiştir. Söz konusu çalışmada öğrencilerin kanıt temelli öğrenme ile büyük bir kısmının bilgiye ulaşabildikleri, derslerde sunulan niteliğin etkili olduğu ve bilgiyi transfer etme sürecinde başarılı oldukları, tespit edilmiştir. Ayrıca yazılı kanıtlara göre görsel kanıtları daha kolay transfer edebildikleri, kısa cevaplı sentezlemeler gerçekleştirebildikleri fakat genel kanıtlar üzerinde karşılaştırma yapmada istenilen düzeyde başarılı olamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Yetiş (2018)'in araştırmasında öğretmen ve öğrencilerin kendilerine sunulan kanıt temelli tarih öğretiminin amacı, işlevi ve uygulanabilirliğine ilişkin bakış açılarını saptamayı amaçlamaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması deseni kullanılarak yapılmıştır. Araştırma grubu ölçüt örnekleme tipine uydun olarak 5 yıl ve üstü deneyimli tarih öğretmenleri seçilirken, öğrenciler 'tarihi seven' ve 'tarihi sevmeyen' başlığı altında 10. sınıf ve üstü öğrencilerden seçilmiştir. Toplam 24 kişi olmak üzere 12 öğrenci ve 12 öğretmen ile çalışılmıştır. Veriler öğretmen ve öğrenci görüşme formları, Kanıt Temelli Tarih Öğretimi Tanıtımı ve ses kayıt cihazından elde edilerek toplanmıştır. Söz konusu çalışmada kanıt temelli tarih öğretimi uygulamasında öğretmen ve öğrencilere yöneltilen araştırma soruları hemen hemen aynı

olmakla birlikte kendilerine yöneltilen sorulara öğrencilerin öğretmenlere göre daha özel cevaplar verdiği tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmen ve öğrencilerin kanıt temelli tarih öğretiminin okullarda uygulanması konusunda aynı görüşü paylaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III: YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada ortaokul 8. sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kanıt temelli öğrenme yaklaşımına dayalı ders içi etkinliklerin uygulanması aşamasında öğrencilerin algılamaları, kişisel tecrübeleri ve kanıtlarla gerçekleşen öğrenme deneyimlerine yükledikleri anlamların tespit edilmesi hedeflenmiştir. Bu nedenle araştırma konusuna uygun olarak nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni seçilmiştir.

Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin takip edildiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.45). Nitel araştırmanın en önemli görevi olayların iç yüzünü bilen kimselerin görüşlerini anlamaktır. Araştırmacı “nesnel yabancı” rolünü alır ve yorumlayıcı öznel veriyi araştırma amacı ve araştırma sorularıyla ilişkilendirir. Nitel araştırma genellikle olguların keşfedilmesine odaklanır (Boyacı ve Bozkuş, 2015, s.54).

Fenomenoloji 20. ve 21. yüzyıl bilimsel çalışmaları üzerinde çok önemli bir etkiye sahiptir. Bu etki insanların deneyimleri ile alakalı ve çalışılması çok zor olabilecek fenomenlere ulaşip çalışma imkânı sağlayan metodolojiden kaynaklanmaktadır (Giorgi, 1997; akt. Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2015, s.233). Fenomenoloji deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Bu olgularla günlük yaşantımızda çeşitli biçimlerde karşılaşabiliriz. Ancak bu tanışıklık olguları tam olarak anladığımız anlamına gelmez. Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgu bilim (fenomenoloji) uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.78).

Bir felsefi alan olarak fenomenoloji, ilk olarak Almanya’da Birinci Dünya Savaşı’ndan önce ortaya çıktı ve o tarihlerden günümüze kadar modern felsefe içerisinde önem kazandı. Kelime anlamı olarak fenomen; Yunanca alevlenmek, kendini göstermek veya görünmek anlamlarına gelen *phaenesthai* kelimesine dayanmaktadır. Fenomenoloji ise “şeyler” ve “en önemli şeylerden başlamak ya da en önemli şeyleri ortaya çıkarmak” anlamlarına gelebilmektedir (Dowling, 2007; akt. Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2015, s.233).

Fenomenolojik yaklaşım bireysel evrenin araştırılmasıdır. Fenomenoloji yaklaşımının temelini kişisel tecrübeler oluşturmaktadır. Bu yaklaşımda araştırmacı katılımcıların bireysel tecrübeleri ile ilgilenmekte, bireylerin algılamaları ve olaylara yükledikleri anlamlar incelenmektedir (Baş ve Akturan, 2017, s.86).

Fenomenoloji, daha çok pozitivist paradigmanın karşısında gerçekliği bireysel bakış ve deneyimlerde arayan bir akım olarak gelişmiştir (Ersoy, 2017, s.82). Fenomenoloji, deneyimin ortaya çıkardığı anlamlara dayanır (van Manen, 2014; akt Ersoy, 2017, s.84). Bu bağlamda fenomenolojik araştırma insan olgusu üzerine odaklanmış, tümevarımsal tanımlayıcı bir araştırma yöntemidir. Araştırmacı yaşanmış tecrübelerin ifade edilişlerinin anlamlarını tanımlamaktadır (Baş ve Akturan, 2017, s.91).

Fenomenolojik çalışmada araştırmacının odaklandığı temel nokta bir fenomen/olay/kavram ile ilgili araştırmasına katılan bütün bireylerin ortak deneyimlerinin ne ifade ettiğidir. Fenomenolojik araştırmanın temel amacı, bir fenomen ile ilgili kişisel tecrübeleri evrensel bir esasın/gerçeğin tanımlanmasına indirgenmesidir (Creswell, 2007; akt. Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2015, s.234). Fenomenolojik araştırma doğrultusunda buradaki kilit soru: *deneyimlenen bu fenomenlerin belli bir kişi ya da kişiler için anlamı, yapısı ve özü nedir?* Araştırmacılar, öznel deneyimlerin içsel dünyasını araştırmak için her bir katılımcının yaşam dünyasına ulaşmaya çalışırlar (Sever, 2015, s.408).

Fenomenoloji kendine özgü özelliklere ve felsefeye sahip bir araştırma yöntemidir ve yaşanmış tecrübeler üzerine teori kurma konusunda önemli çıkarımlar sağlamaktadır. Fenomenolojik araştırmada araştırmacı bireylerin zaman, yer ve geçmişleriyle olan ilişkileri temelinde gelişen yaşanmış tecrübelerinin derinlerdeki anlamlarını

araştırmaktadır. Bu durumda araştırmacıyı detaylı, duyarlı ve sorgulayıcı bir araştırma sürecine sokmaktadır (Baş ve Akturan, 2017, s.87).

Fenomenolojik araştırma, evrensel bir durumu bireysel deneyimlere indirgeyerek (van Manen, 1990: akt. Ersoy, 2017, s.85) bireyin *deneyimi nedir?* ve birey bunu *nasıl deneyimlemiştir?* sorularına yanıt arar (Maustakas, 1994; akt. Ersoy, 2017, s.85). Fenomenolojik araştırmalarda olgu şu boyutları ile ortaya konmalıdır (Sanders, 1982; van Manen, 2014; Ersoy, 2017, s.85):

1. Olgu ya da deneyimin tanımlanması,
2. Bu tanımlardaki değişmeyen temaların ortaya çıkarılması,
3. Bu temalara ilişkin özel yansımaların belirlenmesi,
4. Öznel yansımalar ile temaların esaslarının betimlenmesi.

Fenomenolojik araştırma, fenomene ilişkin deneyimleri sorgulayarak deneyimin özüne ulaşmaya çalışır. Bu nedenle fenomenolojik araştırma için deneyim çok önemlidir (Ersoy, 2017, s.85).

Husserl, fenomenolojinin amacının insanların idraklerinin, hislerinin ve deneyimleri ile ilgili esaslı bir anlayışa ulaşabilmek için doğru ve tarafsız olarak bireyler ile ilgili şeylerin (tecrübelerin) göründükleri gibi çalışılması olarak ifade etmektedir (Dowling, 2007; akt. Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2015, s.234).

Çalışmada betimleyici fenomenolojik araştırma deseni kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırmada, ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin tarihsel kanıtlara dayalı işlenen ders etkinliklerine ait yaşanmış tecrübelerine yükledikleri anlamın ortaya çıkarılmasına çalışılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu resmi bir okul olan İstanbul ilinin Arslan ilçesinde (rumuz) bulunan Kahraman Ortaokulu'nda (rumuz) öğrenim gören 8-F sınıfı öğrencileri oluşturmaktadır. Fenomenolojik çalışmalarda deneyimlerin betimlenmesi ve açıklanması temel oluşturduğundan katılımcıların tespitinde araştırmacı çalışma yaptığı okulda sosyal bilgiler öğretmeni olarak görev yaptığı için amaçlı örnekleme yöntemlerinden 'kolay ulaşılabilir durum örnekleme' seçilmiştir. Bu örnekleme

yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.141). Patton'a göre (1987) göre, amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. Bu anlamda, amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olur (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.118). Seçilmesi, araştırmacının evren ile ilgili kendi bilgilerine ve araştırmanın amacına bağlı ise bu örnekleme yöntemi amaca yönelik örnekleme yöntemi olarak adlandırılmaktadır (Maxfield ve Babbie, 1998; akt. Güler, Halıcıoğlu ve Taşkın, 2015, s.242).

Bu bakımdan araştırma kapsamında hazırlanan kanıtlara dayalı ders içi etkinlikler 19 kız 17 erkek toplam 36 kişilik öğrenci grubuna uygulanmış ve katılımcıların tespiti amacıyla anket soruları sınıfa dağıtılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda anket sonuçlarına göre 11 kız ve 5 erkek öğrenciden oluşan 16 katılımcı belirlenmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Fenomenolojik araştırmalarda veri toplama süreci üç aşamadan oluşmaktadır. Bunlardan ilki bireylerle yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmalı, bunlar kaydedilmeli ve çözümlenmelidir. İkincisi olguya ilişkin anlamlandırmalar yapabilmek için bireylerin yaşanmış tecrübeye odaklanmaları ve yaşanmış tecrübeyi detaylı bir şekilde yazmaları istenmeli yani yazılı doküman toplanmalıdır. Üçüncüsü bireylerin araştırılan olguya ilişkin davranışları gözlemlenmelidir (Sanders 1982, 356; akt. Akturan ve Esen, 2008, s.90-91). Verilerin elde edilmesi sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler yazılı hale getirilerek oluşturulmuştur. Ayrıca verilerin toplanması aşamasında açık uçlu anket soruları oluşturulmuştur. Açık uçlu anket sorularıyla katılımcıların elde ettikleri deneyimleri kendi ifadeleri açıklamaları sağlanmıştır.

3.3.1. Görüşme

Görüşmenin amacı, bir bireyin iç dünyasına girmek ve onun bakış açısını anlamaktır (Patton, 1987). Görüşme yoluyla deneyimler, tutumlar, düşünceler, niyetler, yorumlar ve zihinsel algılar ve tepkiler gibi gözlenemeyeni anlamaya çalışırız. Bu süreçte sorulan

sorulara, karşı tarafın rahat, dürüst ve doğru bir şekilde tepkide bulunmasını sağlamak görüşmecinin temel görevidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.148). Nitel araştırmalarda görüşme yöntemi farklı amaçlar için kullanılsa da esas olarak insanların geçmiş, şimdi ya da gelecekle ilgili bilgi almak amacıyla yapılmaktadır. Nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan bir yöntem olarak yarı yapılandırılmış görüşmeler araştırmacılara hem konularının ana çerçevesini belirleyip kendi konuları kapsamında sorular sorma imkânı verirken, hem de görüşme esnasında ortaya çıkan araştırma konusu ile direkt ya da dolaylı olarak ilişkili olabilecek yeni gelişmelere göre görüşme sorularında değişime gitme ve yeni sorular ekleme imkânı veren esnek bir yapısı vardır (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2015, s.114-115).

Fenomenolojik araştırma yöntemi, her katılımcıdan kendi fenomenal dünyasına odaklanmasını ve deneyimlerini (güncel ya da geçmiş) kendi terimleriyle tanımlamasını ister. Katılımcı, buna tüm dikkatini vermelidir. Fenomenolojik araştırmalarda kullanılan öncelikli veri toplama yöntemi, açık uçlu sorularla derinlemesine görüşmedir ki bu genellikle katılımcıların kendi deneyimlerini yazmaları biçiminde kullanılır (Sever, 2015, s.409).

Araştırma kapsamında İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kanıtların kullanılmasına dayalı ders işleme sürecine yönelik fenomeni açığa çıkarmak için ilgili literatür taranarak yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır. Görüşmeler kanıtlara dayalı ders işleme sürecinin sonrasında katılımcılarla okul sınırları içinde gerçekleştirilmiştir.

3.3.2. Anket

Anket, araştırma katılımcılarının doldurduğu veri toplama aracıdır. Anketler katılımcıların fikir ve algılarını ölçer. Anketler kapalı uçlu maddeler ve açık uçlu maddeler içerebilir (Boyacı ve Bozkuş, 2015, s.57-58).

Açık uçlu sorular seçenekleri önceden belirlenmemiş sorulardır. Anket uygulamalarında bu tip sorular, cevaplayan kişiden daha derinlemesine bilgi almak için hazırlanır. Ayrıca açık uçlu sorular cevapların önceden tahmin edilmesi güç ve değişik cevap alma ihtimali yüksek olduğu durumlarda kullanılır. Soruları cevap verenlere düşüncelerini seçtiği kelimelerle ifade etme imkânı da tanır (Baloğlu, 2009, s.101). Açık uçlu anket

soruları ile soruları cevaplayan kişilerin farklı açıklamalar yapmalarına fırsat verebilmek amacıyla Tarihsel Kanıtlarla İşlenen Ders Etkinliklerini Değerlendirme Öğrenci Anketi hazırlanmıştır. Anket formu etkinlik sonunda katılımcılara uygulanmıştır.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

Fenomenolojik analiz; katılımcı tarafından tecrübe edilmiş bir olaya ilişkin psikolojik özü elde etmeye çalışır. Nitel araştırmalarda kullanılan muhakeme süreci algısal olarak parçaları bir araya getirerek bir bütün yaratmayı gerektirmektedir. Bu süreç sonunda anlam ortaya çıkar. Ancak her bireyin algısı farklı olduğu için ortaya değişik anlamlar çıkabilir. Fenomenolojide olgulardaki gerçekliğin tanımlanması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda fenomenoloji tümevarımsal tanımlayıcı bir araştırma yöntemidir (Baş ve Akturan, 2017, s.87).

Fenomenolojik araştırmada, iki farklı yaklaşım bulunmaktadır: Bunlar, betimleyici fenomenoloji ve yorumlayıcı fenomenoloji yaklaşımlarıdır. Bu iki yaklaşım da temelde fenomene ilişkin kişisel deneyimleri ortaya çıkarmaya yönelik olmasına karşın, bakış açısı ve odak noktası bakımlarından birbirinden farklılaşmaktadır (Ersoy, 2017, s.88).

Yorumlayıcı fenomenoloji Heidegger yaklaşımı olarak bilinmektedir. Bu yaklaşım ontoloji temelli bir yaklaşımdır. Yani bu yaklaşımın temelini “olanın doğası ve ilişkileri” oluşturmaktadır (Palmisano, 2007, 41; akt. Baş ve Akturan, 2017, s.90).

Betimleyici fenomenoloji Husserl tarafından ortaya atılmış tanımlayıcı bir yaklaşımdır. Husserl yaklaşımında tecrübe edilen fenomene ilişkin özü açıklamaya çalışır (Akturan ve Esen, 2013). Husserl, insan bilinçliliği ile algılanan deneyimin önemli olduğunu ve bilimsel çalışmaların konusu olması gerektiğini vurgulamıştır. Husserl’e göre, insanların eylemleri gerçek olarak algılanan şeylerden etkilendikleri için öznel bilgidir ve bilim insanları tarafından bireylerin güdülerini anlamak için incelenmelidir. Bireyler günlük yaşam deneyimlerinde eleştirel bir yansıtma yapmaksızın yaşarlar, ancak bilim belirli bir grup insanın yaşam deneyimlerinin unsurlarını ortaya çıkarmalıdır (Lopez ve Willis, 2004; akt. Ersoy, 2017, s.88).

Fenomenolojik çalışmalarda fenomenin özünü anlamak için analiz sürecinde iki önemli işlemin uygulanması gerekir. Bunlar, fenomenolojik azaltma ve yaratıcı dönüşümdür. Bu işlemler katılımcının anlatımlarından deneyimin özünü çıkarabilmek için gereklidir. Fenomenoloji azaltma, katılımcının deneyiminin ne olduğuna ilişkin veri analizi basamağında önemsiz, ilgisiz, tekrarlayan veya bilinçsiz bir biçimde ifade edilen verinin elenmesi işlemidir. Yaratıcı dönüşüm ise katılımcının deneyimlerinden anlama ulaşma sürecinde uygulanır ve bütün katılımcıların deneyimlerinin oluşturduğu ortak anlamları keşfetme amacıyla işe koşulur (Moutakas, 1994; akt. Ersoy, 2017, s.86).

Fenomenolojik araştırmanın veri analizinde izlenmesi gereken süreç aşağıdaki gibidir:

Tanımlama: Fenomenolojik araştırmada veri analizi sürecinde ilk aşama olguların tanımlanmasıdır. Bu tanımlamalar katılımcılarla yapılan sözlü görüşmelerden ve katılımcılardan elde edilen yazılı dokümanlardan çıkartılmaktadır. Bu aşamada yapılan şey konunun ya da sorunun parantez içine alınmasıdır. Tanımlamada öncelikle tecrübeye ilişkin tüm ifadeler listelenmelidir (Downing, 2007, s.48; akt. Baş ve Akturan, 2017, s.94-95). Bu aşamada elde edilen araştırma verilerinin içinden ‘tarihsel kanıtlarla öğrenme’ deneyimine yükledikleri anlamların tespit edilmesi sağlanmıştır. Daha sonraki aşamada, transkriptlerin hepsi bütüncül bir yaklaşımla birkaç kez okunarak önemli ifadeler çıkarılmaya çalışılmıştır.

Belirleme: Tanımlamalar yapıldıktan sonra bu tanımlamalar içerisindeki değişmeyen sabitlerin ya da temaların belirlenmesi gerekmektedir. Temalar, anlatılanlar içerisindeki ve anlatılanlar arasındaki eş kökenli kavramlardır. Bunlar “horizon” olarak da adlandırılan yapısal anlamları ifade etmektedir. Temaların belirlenmesinde temaların sıklıkları üzerinde değil önemleri üzerinde durulmalıdır. Temaların kapsamı birbiriyle ilişkili olmayan yani her biri farklı bir anlam ifade eden ve tekrar etmeyen kavramlardan oluşmalıdır. Her katılımcı için temaların yapısal tanımları oluşturulmalıdır. Burada bu tanımlamaların bireysel olmasına dikkat edilmelidir. Tüm bireysel yapısal tanımlamalar gruplandırılarak temalar belirlenmelidir. Araştırmacı tarafından bu aşamada elde edilen veriler yapılan tekrarlı okumalar sonrasında yapısal anlamlı birimlere dönüştürülmüştür.

Noetik ve neomatik ilişkilerin tanımlanması: Noetik ve neomatik kutuplar birbirine paraleldir. Bu kutupların özsel bir zorunlulukla birbirine paralel olması sebebiyle şöyle bir ilişki ortaya çıkmaktadır: Bir anlam verme noetik olarak davranışın fonksiyonudur.

Birey herhangi bir nesneyi hatırladığında bu davranış, söz konusu nesneyi hatırlama noemasına sahiptir. Yani hatırlamada, hatırlayan noetik kutup “hatırlanan nesnedir”. Birey söz konusu edilen nesne hakkında daha önce ne kadar düşünmüş veya o nesneyi ne kadar hatırlamış olsa da onu yeniden düşünebilir, yeniden hatırlayabilir. Bu bağlamda noematik anlama dönüşmüş nesne doğal olarak var olan nesneden daha az bir şey değildir (Koç, 1992, s.81; akt. Baş ve Akturan, 2017, s.95). Noetik ve noematik ilişki temaların sübjektif yansımalarıdır. Bu ilişki bireyin araştırılan olgunun gerçekliğini algılamasını temsil etmektedir. Araştırmacı, katılımcıların ‘Tarihsel kanıtlarla öğrenme’ fenomenini deneyimleme süreçlerinin psikolojik boyutuna ait anlamın çıkarılmasına çalışılmıştır. Bu amaçla katılımcıların her biri için yapılandırılmış anlam birimlerinden oluşturulan bir profil çıkartılmıştır.

Esasların (özlerin) kuramsallaştırılması: Fenomenolojik araştırmada veri analinin son aşaması esasların kuramsallaştırılmasıdır. Fenomenolojik araştırmanın varmaya çalıştığı nokta tecrübelerin altında yatan olguları, tecrübelerin esasını ya da özünü ortaya koymaktır. “Esas” ya da “öz”, “tecrübeyi tecrübe yapan şey” olarak tanımlanmaktadır. Fenomenolojik araştırmada bulguları anlamların bir sentezini vermekten öte tecrübeye ilişki anlamları tanımlayan, yorumlayan bir nitelikte olmalıdır (Simpson, 2007, s.87; akt. Baş ve Akturan, 2017, s.95). Fenomenin özünü oluşturan bu bölüm bulgular kısmında açıklanmıştır.

Verileri analiz sürecinde bütünsel bir yaklaşımla yapılan tekrarlı okumalar ile verilerin yapısal anlamlı birimlere dönüştürülmesi aşamasından sonra anlam birimleri arasındaki ilişkilerin tanımlanması ile her bir katılımcıya ait yapılandırılmış profiller oluşturulmuş ve ‘tarihsel kanıtlarla öğrenme’ olgusuna ait değişmeyen yapılar ortaya çıkarılmış ve yapıyı oluşturan bileşenler tespit edilmiştir. Tespit edilen bu yapı ‘tarihsel kanıtlarla öğrenme’ sürecini ortaya çıkarmıştır. Analiz aşamasında fenomenin özünü oluşturan bileşenlerin oluşturulma aşamaları Ek 7 de gösterilmiştir.

BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUM

4.1. Tarihsel Kanıtlarla T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenme Sürecinin Gelişimi

Kanıt temelli öğrenme etkinlikleri ile tarih öğretimi süreci doğrultusunda gerçekleştirilen fenomenolojik desenli bu çalışmada tarihsel kanıtlarla zenginleştirilmiş ders içi etkinliklerin öğrenciler için ifade ettiği anlamın katılımcıların görüşleri doğrultusunda ayrıntılı bir bakış açısıyla ortaya çıkarılmasına çalışılmıştır. Bu çerçevede tarihsel kanıtlarla oluşturulan ders programlarına dayalı etkinlikler ile gerçekleştirilen tarih öğretimi katılımcılar tarafından ilgi çekici bulunmuş, geçmişte yaşanmış olaylara karşı merak duygusunu arttırmış ve geçmişi araştırma isteği oluşturmuştur. Katılımcılar tarafından bu durum geçmişe ilgi duymaya başladıklarını, geçmişi öğrenmeye karşı güdülenmelerine yardımcı olmuştur. Katılımcılar bu süreçte tarihsel kanıtlara dayalı kendi kişisel görüşlerini bildirdiklerini, kanıtlara dayalı tartışmalar yaptıklarını ve kendilerini tarihçi gibi hissederek sürece aktif katılım sağlamışlardır. Öğrenme sürecine aktif olarak katılan öğrenciler kanıtlara dayalı bilginin oluşturulması aşamasında doğru, güvenilir, inandırıcı, ilk elden ve kalıcı bilgiler edinmelerine yardımcı olmuştur. Kanıtlara dayalı tarihsel bilginin oluşturulması sürecinde öğrenciler geçmişe ait farklı bakış açılarını görme, farklı açılardan bakma, geçmişte yaşayan insanların düşüncelerini anlama ve geçmişe yönelik tek bir doğrunun olmadığını fark etmelerini sağlamıştır. Geçmişe ilişkin farklı bakış açılarının farkına varan öğrenciler kanıtlara dayalı tarihsel bilgiyi yorumlayarak kendi görüşlerini ifade etmelerine yardımcı olmuştur. Tarihsel olayları kendi bakış açılarıyla yorumlayan öğrenciler geçmişi ayrıntılı öğrenebilme imkânı elde etmiş ve tarihsel kanıtların kendilerini geçmişe götürdüğünü, geçmişi zihinlerinde canlandırıldığını ve geçmişi derinlemesine öğrenmelerini sağlamıştır. Tarihsel kanıtlarla öğrenme sürecinde öğrencilerin kanıtlarla çalışmaktan zevk aldıklarını, tartışma ortamları sayesinde dersi eğlenerek öğrendiklerini ve bu sürecin hoşlarına gittiğini belirterek tarihsel öğrenmelerine fayda sağlamıştır. Tarihsel kanıtlarla öğrenme birbiriyle bağlantılı aşamalar halinde gerçekleşen bir süreci yansıtmaktadır. Araştırma verilerinin analizi sonucunda, araştırmaya katılan öğrencilerin görüşleri doğrultusunda kanıtlara dayalı

inkılap tarihi öğrenme fenomeninin yapısını ve özünü oluşturan aşağıdaki yedi bileşen belirlenmiştir:

1. *Geçmiş Öğrenmeye Karşı GÜdülenme (İlgi Duyma)*: Tarihsel kanıtlarla zenginleştirilmiş ders etkinliklerini öğrenciler ilgi çekici bulmuş ve bu durum, merak duygusu uyandırma ve geçmiş araştırma isteği oluşturarak geçmiş öğrenme konusunda ilgi ve şevklerini arttırarak öğrencileri harekete geçirmiştir.
2. *İnkılap Tarihi Öğrenme Sürecine Aktif Katılım*: Tarihsel kanıtlarla zenginleştirilmiş etkinlikler ile geçmiş öğrenme açısından motive edilmiş öğrenciler kanıtlara dayalı görüş belirttiklerini, kanıtlar üzerinden tartışma ortamı yarattıklarını, kendilerini tarihçi gibi hissederek kanıtların öğrencileri düşünmeye teşvik ettiklerine dair deneyimler elde etmişler ve kanıtlarla işlenen ders etkinlikleri sürecinde aktif katılım göstermişlerdir.
3. *Kanıtlara Dayalı Tarihsel Bilginin Oluşturulması*: Öğrenciler tarihsel kanıtlarla zenginleştirilmiş etkinliklerin uygulanmasıyla kanıtlara dayalı doğru, güvenilir, kalıcı, ilk elden, inandırıcı tarihsel bilgi elde ettiklerini ifade etmişler ve bu durumda geçmiş daha net anlamalarına yardımcı olduğunu, kolay öğrenmelerini sağladığını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte kanıtlara dayalı tarihsel bilginin öğrenciler tarafından etkin bir şekilde oluşturulmasını sağlamıştır.
4. *Geçmiş İlişkin Farklı Bakış Açılarının Farkına Varma*: Öğrenciler tarihsel kanıtlarla zenginleştirilmiş etkinlikler ile geçmiş öğrenirken farklı bakış açılarını gördüklerini, farklı açılardan olaylara baktıklarını geçmişte yaşayan insanların düşüncelerini anladıklarını, tek bir doğrunun olmadığını fark ettiklerini ifade etmişlerdir.
5. *Kanıtlara Dayalı Tarihsel Bilgiyi Yorumlama*: Öğrenciler tarihsel kanıtlarla zenginleştirilmiş etkinlikler ile kanıtlara dayalı kendi görüşünü ortaya koymuşlar ve tarihsel bilgiyi yorumladıklarını vurgulamışlardır.
6. *Geçmiş Derinlemesine Öğrenme*: Öğrenciler tarihsel kanıtlarla zenginleştirilen ders etkinlikleri ile geçmiş daha ayrıntılı öğrendiklerini, tarihin derinliklerine indiklerini, geçmiş zihinlerinde canlandırdıklarını, kanıtların kendilerini geçmiş götürdüğünü ve geçmiş ayrıntılı derinlemesine öğrendiklerine vurgu yapmışlardır.
7. *Geçmiş Öğrenirken Eğlenme*: Öğrenciler tarihsel kanıtlarla zenginleştirilmiş etkinlikler sırasında ve sonrasında kanıtlarla çalışmaktan zevk aldıklarını, süreç

içerisinde tartışma ortamı sayesinde görüşlerini rahat bir şekilde ifade etmeleriyle dersi eğlenerek öğrendiklerini ve bu durumda hoşlarına gittiğini, detaylı bilgi öğrendikleri içinde faydalı bulduklarını ifade etmişlerdir.

Tarihsel kanıtlara dayalı inkılap tarihi öğrenme deneyiminin yapısını oluşturan bileşenlerden birini *geçmiş öğrenmeye karşı güdülenme (ilgi duyma)* oluşturmaktadır. Bu bileşen tarihsel kanıtları *ilgi çekici bulma, merak duygusu uyandırma ve geçmiş araştırma isteği* oluşturma alt kategorilerinden oluşmaktadır. Katılımcılar T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde tarihsel kanıtların kullanılmasına dayalı öğrenme deneyimlerini *ilgi çekici bulduklarını, geçmiş merak ettiklerini* ve geçmiş öğrenme konusunda *araştırma isteği* oluşturdıklarını söylemektedirler. Kanıtların *ilgi çekici gelmesi, merak uyandırması ve geçmiş araştırma isteği* oluşturmaları katılımcılara kendi tarihsel çalışmalarını sürdürebilecek bir motivasyon sağlamıştır. Bu bağlamda katılımcıların sadece bilgiye ulaşmak değil, geçmiş araştırma isteklerini ve alışkanlıklarını edinmesi bakımından yardımcı olmuştur.

Tarihsel kanıtlarla yapılan öğrenme etkinlikleri süreci içerisinde *aktif* olarak katılan öğrenciler tarihsel olaylarla ilgili açıklamalarda bulunarak *görüşlerini rahat bir ortamda ifade etmelerine* olanak sağlamış ve kanıtlara dayalı *tartışma ortamları* yaratılarak tarihsel olayları detaylı bir şekilde analiz edebilmelerine imkân tanımıştır. Katılımcılar tarihsel kanıtlarla yapılan etkinlikler ile kanıtları anlamak, analiz etmek ve açıklayabilmek için kanıtlar üzerinde daha fazla düşünmelerini sağlamış, kendilerini kanıtları yorumlamaya çalışan *tarihçiler gibi hissetmelerine* olanak vermiş ve öğrenme sürecine aktif bir şekilde katılmalarına yardımcı olmuştur.

Tarihsel kanıtlarla yapılan ders etkinlikleri ile öğrenme sürecinde katılımcılar kanıtların kendilerine *ilk elden bilgi* sunduğunu ve bu sayede tarihsel olayların kendilerine daha *doğru, güvenilir ve inandırıcı bilgi* verdiğini belirtmişlerdir. Bu durumda öğrencilerde *geçmiş anlama* ve tarihsel bilgilerin daha *kolay öğrenildiğini* ifade ederek *kanıtlara dayalı tarihsel bilginin etkin bir şekilde oluşturulmasına* yardımcı olmuştur. Katılımcılar kanıtlarla çalışmaları sonucunda *ilk elden, doğru, güvenilir, inandırıcı bilgiler* elde ettiklerini vurgulamışlar ve tarihsel kanıtların *kalıcı öğrenme* sağladığını belirtmişlerdir. Tarihsel kanıtlarla gerçekleştirilen öğrenme süreçlerinin öğrencilerin *geçmiş daha iyi anlayabilmesine* yardımcı olarak *kanıtlara dayalı tarihsel bilginin*

oluşturulmasına zemin hazırlamıştır. Tarihsel kanıtlarla yürütülen inkılap tarihi dersi etkinlikleri ile katılımcıların tarih derslerini ezbere yönelik zor öğrenilen bir ders olarak algılamalarına yönelik tutumlarında kanıtlarla öğrenme süreçleri sonrasında değişme meydana geldiğini ve kanıtlar sayesinde daha *kolay bir öğrenme* süreci yaşamalarına yardımcı olmuştur.

Tarihsel kanıtlarla yapılan etkinliklerle öğrenciler kanıtların geçmişe ilişkin *farklı bakış açılarını* yansıttığını, kanıtlarla çalışmaları aşamasında farklı bakış açılarının ortaya çıkmasıyla katılımcılar tarihsel kanıtları çok yönlü bir yaklaşımla inceleme imkânı elde etmektedirler. Bakış açıları farklı tarihsel kanıtlarla çalışmaları sürecinde katılımcılar *farklı bakış açılarının farkına vararak* olayları farklı bakış açılarıyla irdelemektedirler. Bu sayede katılımcılar *geçmişteki insanların düşüncelerini anladıklarını* ve tarihsel olaylara ait *tek bir doğrunun olmadığını fark etmeye* başlamışlardır. Farklı bakış açılarına sahip kanıtlarla çalışmanın *geçmişe ait farklı bakış açılarını görmelerine* yardımcı olduğunu ve olaylara *farklı açılardan bakmaya* başladıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların farklı bakış açılarına sahip kanıtlarla çalışmaları *geçmişteki insanların düşüncelerini anlama* imkânı vermiştir.

Tarihsel kanıtlarla öğrenme etkinlikleri ile yürütülen çalışmalarda öğrenciler *kanıtlara dayalı tarihsel bilgiyi yorumlama* bileşeninin alt boyutunu *kanıtlara dayalı yorum yapma* ve *kendi görüşünü ortaya koyma* oluşturmaktadır. Katılımcılar tarihsel kanıtları analiz ederek bilgiyi yorumlayarak tarihsel olaylara ait kendi görüşünü ortaya koyduklarını ifade etmektedirler. Katılımcılar kanıtları analiz ettikten sonra *kanıtlara dayalı yorumlar* üretebildiklerini, kanıtları kendi bakış açılarına göre değerlendirdiklerini ve *kendi görüşüne dayalı açıklamalar* yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Tarihsel kanıtlara dayalı öğrenme etkinlikleri ile araştırma kapsamında yürütülen çalışmanın bileşenlerinden biri *geçmişi derinlemesine öğrenmedir*. Bu bileşeninin alt boyutunu *tarihin derinliklerine inmek, geçmişin zihninde canlanması, geçmişe götürmek, geçmişe doğru bir yolculuk, empati yapma, geçmişi öğrenme* oluşturmaktadır. Tarihsel kanıtlarla yapılan ders etkinlikleri ile öğrenciler kanıtların geçmişte yaşanan olayları daha gerçekçi bir sınıf atmosferi yarattıklarını ifade ettikleri, tarihsel kanıtlarla çalışmaları sürecinde kanıtların kendilerini *geçmişin derinliklerine götürdüğünü* ve *o dönemi yaşıyormuş gibi hissettiklerini* kendilerini geçmişte yolculuk

yapmış gibi nitelendirerek geçmişte yaşayan insanların yerine koyduklarını ve geçmişî tarihsel kanıtlarla daha ayrıntılı *derinlemesine öğrendiklerini* belirtmektedirler.

Tarihsel kanıtlarla oluşturulan ders içi etkinlikler ile katılımcıların öğrenme sürecinde kanıtlarla çalışmaktan zevk aldıklarını, süreç içerisinde kanıtlara dayalı tartışma ortamlarının oluşması sebebiyle görüşlerini rahat bir şekilde açıklamalarıyla dersi eğlenerek öğrendiklerini, bu şekilde işlenen dersin hoşlarına gittiğini ve ayrıntılı bilgi öğrendikleri içinde fayda sağladığını vurgulamışlardır. Kanıtlarla çalışırken *tartışarak*, geçmişte yaşayan insanların diyaloglarına tanık olarak, *tarihin derinliklerine inip* onları yorumlayarak ve *etkin katılım* sağlayarak öğrenme sürecinden *zevk aldıklarını* belirtmektedirler. Katılımcılarla yapılan görüşmelerle tarihsel kanıtlara dayalı öğrenme süreçlerini açıklarken kullandıkları ifade '*geçmişî öğrenirken eğlenme*' olmuştur. Tarihsel kanıtlarla oluşturulan öğrenme etkinlikleri ile katılımcılar tarihsel kanıtların geçmişte yaşanmış olayları anlama, güvenilir ve doğru bilgiler edinme, etkili bir öğrenme sağlamasından dolayı yararlı ve *faydalı* bulduklarını ifade etmektedirler

Kanıtlara dayalı inkılap tarihi öğrenme deneyiminin yapısını oluşturan bileşenler ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

4.1.1. Geçmişî Öğrenmeye Karşı GÜdülenme (İlgi Duyma)

Araştırma kapsamında yürütölen tarihsel kanıtlarla öğrenme etkinlikleri ile oluşturulan ders programları ile katılımcıların tarihsel kanıtları '*ilgi çekici bulduklarını*', '*geçmişî merak etmeye başladıklarını*' ve '*geçmişî araştırma isteğı oluşturduğunu*' belirtmektedirler. Bununla birlikte ilginin çekilmesi ile başlayan süreçte geçmişte olup bitmiş olayları merak etmeye başlayan öğrenciler bu merakla geçmişte yaşanmış olayları araştırma isteğı oluşturarak öğrencileri öğrenmeye karşı harekete geçirerek '*ilginin artmasına*' ve '*güdülenmelerine yardımcı*' olmuştur.

4.1.1.1. İlgi Çekici Bulma – İlginin Artması

Kanıtlarla gerçekleştirilen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçölük dersi etkinlikleri ile öğrencilerin ders işleme sürecini önceki derslere göre daha '*ilgi çekici*' bulmalarına ve bu durumunda tarih derslerine olan '*ilginin artmasına*' yardımcı olmuştur.

Katılımcılardan Handan *“Kanıtlara dayalı çıkarımlarda bulunmak, kendi görüşlerimi açıklamak, tartışmak derse karşı ilgimi arttırdı”* diyerek sınıfta etkin bir şekilde öğrenme sürecine dahil olmanın derse yönelik ilgisini artırdığını belirtmiştir. Ayrıca *“Tarihi önceden pek sevmiyordum çok sıkıcı geliyordu. Kanıtlarla ders işleme etkinlikleri sayesinde tarihe karşı ilgim arttı”* derken önceki tarih derslerinin işleme sürecine yönelik olumsuz tutumlara sahip olduğunu ve kanıtlarla işlenen etkinliklerin bu tutumunu değiştirdiğini belirtmektedir. Ali kanıtlarla öğrenme sürecinde kanıtların içeriğinin ilgini çektiğinin ifade ederek *“Kanıtlarla çalışmalarım sırasında yapılan inkılaplara çok tepkilerin olması fakat yine tüm inkılapların başarıyla sonuçlanması benim ilgimi çekti. Tüm tepkilere rağmen bir sürü inkılap yapılmış ve modern bir devlet yolunda iyi adımlar atılmıştır”* demektedir ve ilgisini arttıran unsurun kanıtlarda yer alan ifadelerin olduğunu söylemektedir. Ayrıca ilgisini arttıran bir diğer unsur daha önceki öğrenme süreçleriyle karşılaştırarak şu şekilde ifade etmektedir:

“Daha önceki tarih dersinde konuları kitaptan okuyor ve deftere yazıyorduk. Yani sadece bilgiyi ezberlemeye yönelikti. Kişiyi düşündürmüyor sadece konuyu öğretmeye yönelikti. Bu şekilde işlenen tarih dersi tabi ki faydalı olmuyordu. Sadece kısıtlı bilgiyi aşıliyordu. Kanıtlarla işlenen derste farklı kaynaklara yer verilmesi ve yorumlamaya dayalı olması derse karşı ilgimi daha çok arttırdı.”

Meryem *“Kanıtlarla çalışmalarım sırasında benim ilgimi çeken şey o dönemde yaşamış kişilerin ve Atatürk’ün konuşmaları oldu”* diyerek kanıtlardan yer alan diyalogların ve Atatürk’ün sözlerinin dikkatini çektiğini vurgulamıştır. Cansu ise *“Kanıtlarla ders işlemek inkılap tarihi dersine daha yakın olmamı sağladı. Kanıtların daha detaylı olması, farklı görüşlerin direk söyleyen kişilerin ağzından alınması tarihe karşı daha ilgili olmamı sağladı. Bu yöntem tarihe olan ilgimi arttırdı”* demektedir ve tarihe ilgi duymaya başlamasının gerekçesini kanıtlarda yer alan bilgilerin detaylı olması, farklı görüşleri yansıtması ve birebir konuşmaları yansıtmasına dayandırmaktadır. Cansu’nun dikkatini çeken unsurun farklı görüşlere sahip kaynakların olduğunu belirterek *“Kanıtlarla çalışmalarım sırasında kanıtların pek çok kaynaktan alındığını ve farklı görüşler bildiren kanıtların yer alması dikkatimi çekti. Tek bir kaynağa bağlı kalınmamış. Farklı görüşlerde pek çok kaynak kullanılmış”* tek bir bakış açısına bağlı

olarak kanıtların ele alınmadığını vurgulamıştır. Canan kanıtlarda dikkatini çeken unsurun kanıtların sayıca fazla olmasından bahsederek *“Kanıtlarla çalışmalarım sırasında ilgimi kanıtların çok olması çekti”* demiştir. Hale ise kanıtların içeriğine vurgu yaparak *“Kanıtlarda daha çok konuşmaların yer alması benim daha çok ilgimi çekti.”* şeklinde açıklama yapmıştır. Arya önceki öğrenme süreçleri ile kanıtlarla öğrenme sürecini karşılaştırarak *“Daha önceki tarih dersleri ezbere yönelikti. Bu yüzden tarih dersleri bana çok sıkıcı geliyordu. Kanıtlarla işlenen tarih dersi konuların sıkılmadan öğrenilmesini sağlıyor ve ders karşı ilgimi arttırdı”* diyerek bu durumun öğrenme sürecine katkıda bulunmasının ilgisini arttırdığını belirtmiştir. Emine *“Kanıtlarla ders işleme etkinliği inkılap tarihine yönelik fikrimi değiştirdi. Bu değişikliğe kanıtlarda verilen diyalogları yorumlamak etkili oldu”* şeklindeki ifadesinden tarih derslerine yönelik tutumunun değişmesinin gerekçesini tarihsel kanıtlarda yer alan diyalogları yorumlamak olarak ifade etmiştir. Ayrıca *“Kanıtlarla çalışmalarım sırasında ilgimi mecliste geçen konuşmalar çekti”* diyerek tarihsel kanıtlarla öğrenme sürecinde ilgisini çeken unsurun bir önceki ifadesinde belirttiği gibi kanıtlarda yer alan diyaloglar olarak belirtmiştir.

Katılımcı öğrencilerden Oğuz ise kanıtlarda geçmişte yaşayan insanların görüşlerinin yer almasının, farklı bakış açılarına sahip kanıtların kullanılmasının dikkat çekici olduğunu belirterek *“Beni en çok etkileyen o dönemin insanların görüşleri. Kanıtlarla ders etkinlikleri sırasında geçmişi daha iyi anladım. Her türlü düşünceye sahip kanıtların kullanılması dikkatimi çekti”* diyerek ilgisinin arttığını vurgulamıştır. Ayça ise *“Kanıtlarla çalışmalarım sırasında benim dikkatimi çeken şey belki de daha önce bildiğim bir konuda (saltanat, halifelik, harf inkılabı) olduğu için ders kitabında işlenen derse göre daha kolay öğrenildiğini düşünüyorum”* demiştir. Ayça’nın dikkatini çeken unsurun daha önce bildiği konuların kanıtlarla pekiştirmesinin yanında önceki öğrenme sürecine göre kolay bir öğrenme gerçekleştirdiğini ifade etmektedir. Aslı ise tarih derslerine yönelik ilgisinin artmasını kanıtlarda yer alan ifadelerin gerçek bilgiler sunmasına bağlamakta ve *“İnkılap tarihi çok sevdiğim bir ders kanıtlarla işleyince etkili ve inandırıcı oldu ve ders olan ilgim daha da arttı”* şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca *“Kanıtlarda yer alan alıntılar yorumlardan daha çok ilgimi çekti çünkü daha güvenilir ve inandırıcı”* diyerek alıntıların yorumlardan daha güvenilir ve inandırıcı bilgiler

verdiğini belirtmiştir. Lale ise dikkatini çeken unsurun “*İlgimi daha çok harf inkılabında yer alan etkinlikler çekti*” diyerek kanıtların içeriğine vurgu yapmıştır.

4.1.1.2. Merek Etme – Kanıtların Geçmişi Araştırma İsteği Oluşturması

Kanıtlarla yapılan öğrenme etkinlikleriyle öğrencilerin ‘*geçmişi merak etmeye*’ başladıklarını ve bu merakla geçmişte yaşanmış olaylarla ilgili daha fazla bilgi edinebilmek için geçmişi ‘*araştırma isteklerini harekete geçirmiş*’ ve bu durum öğrencilerde iyi bir motivasyon sağlamaya yardımcı olmuştur.

Ada isimli katılımcı “*Belli bir süreden sonra o kanıttaki insanların düşünce yapısını anlamıştım. Bu tarz bir insanı nasıl değiştireceklerini merak ediyordum. Kısaca karşıt düşüncelerden hangisi, nasıl ikna etmiş bunu gösteriyordu*” diyerek geçmişi merak etmeye başlamasının kanıtlardaki diyaloglarda yer alan karşıt ifadelerin etkili olduğunu belirtmiştir. Ali “*Geçmişte yaşanan olayları daha çok merak etmeye başladım*” diyerek tarihi önceden merak ediyordum fakat bu çalışma sayesinde daha çok merak etmeye başladığını söylemiştir. Meryem “*Kanıtlarla ders işlemek bende o dönemdeki insanların düşüncelerini, davranışlarını öğrendikçe daha çok merak duygumu canlandırdı*” demekte ve geçmişi geçmişte yaşayan insanlardan öğrenmesine vurgu yaparak merak duygusu uyandırdığını belirtmiştir. Ayrıca bu durumun “*...geçmişe dair yaşanan olaylarla ilgili içimde merak uyandı. Yani geçmişi araştırmaya başladım*” şeklindeki ifadesinden merak duygusunun kendisinde araştırma isteği oluşturduğunu ifade etmiştir. Hale “*İnkılap tarihi dersini önceden sevmiyordum ama ders bu şekilde anlatılırsa benim için daha iyi olur. Kanıtlarda diyalogların yer alması geçmişi daha çok merak etmemi sağladı*” diyerek tarih derslerine yönelik tutumunun olumlu yönde değiştiğine vurgu yapmış ve kanıtlarda diyalogları yer alması geçmişe karşı onda merak uyandırmıştır. Arya benzer şekilde “*Kanıtlar sayesinde geçmişi araştırma ve daha fazla bilgi sahibi olmak istiyorum*” diyerek geçmiş hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak için araştırma yapmak istediğini ifade etmiştir.

Katılımcı öğrencilerden Erdem ise tarihsel kanıtların derste kullanılmasının doğru bir uygulama olduğunu belirterek öğrencilerin kendi görüşlerini rahat bir ortamda açıklayabildiği bir öğrenme süreci olduğunu söylemekte ve bu durumun tarihe olan merak duygusunu arttırdığına vurgu yapmakta ve tarihsel kanıtların derse karşı

tutumunu ve ilgisini olumlu yönde değiştirdiğini belirterek kanıtların tarih derslerinde kullanılmasını istemektedir:

“Kanıtlarla işlenen ders etkinlikleri bence doğru bir uygulama ve bende tarihe karşı merak uyandırdı ve her konudan sonra uygulanmalı. Tarih derslerinde kanıtların kullanılması bence öğrencilerinin görüşlerinin ortaya çıktığı sayılı ve önemli faaliyetlerden birisi. Zaten tarihe karşı biraz meraklıyım ancak inkılap tarihi dersinin ezbere dayalı olduğunu düşünüyordum. Kanıtlarla ders işleme etkinlikleri sayesinde özellikle kanıtlarla ilgili yorumlarda bulunmak konuları anlamamı kolaylaştırdığı için tarihe yönelik merak duygumu biraz daha arttırdı.”

4.1.2. İnkılap Tarihi Öğrenme Sürecine Aktif Katılım

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen tarihsel kanıtlarla yapılan etkinlikler sürecinde öğrenme deneyimi elde etmiş olan öğrenciler kanıtlara dayalı ‘tartışma ortamları’ sayesinde görüşlerini bildirdiklerini, etkinlikler boyunca derse etkin bir şekilde katıldıklarını ve ‘görüşlerini rahat bir sınıf atmosferinde ifade edebildikleri’ için kendilerini değerli hissettiklerini dile getirmektedirler. Bu süreç içerisinde geçmişte yaşanmış olayları detaylı bir şekilde açıklayabildikleri ve yorumlayabildikleri için tarihsel kanıtlara dayalı etkinlikler öğrencileri kanıtlar üzerinde ‘düşünmeye teşvik etmiş’, ‘kendilerini tarihçi gibi hissetmelerini’ sağlamış ve bununla birlikte tarihsel kanıtlarla öğrenme sürecine ‘aktif katılım’ sağlamışlardır.

4.1.2.1. Görüş Belirtme – Tartışma Ortamı Yaratma

Katılımcılar tarihsel kanıtlarla yapılan öğrenme etkinlikleri sürecinde sınıfta tarihsel olaylarla ilgili açıklamalarda bulunarak ‘görüşlerini rahat bir sınıf atmosferinde ifade etmelerine’ olanak sağlamış ve kanıtlara dayalı ‘tartışma ortamları’ yaratılarak tarihsel olayları detaylı bir şekilde analiz edebilmelerine imkân tanımıştır.

Öğrenciler tarihsel kanıtlarla yapılan etkinlikler sürecinde görüşlerini ifade etmişler ve tartışma ortamlarının oluşmasıyla öğrenme sürecine etkin bir şekilde katıldıklarını dile getirmişlerdir. Handan kanıtlara dayalı tarihsel olaylarla ilgili tartışma ortamlarının oluşmasının görüşlerini açıklamada etkili olduğunu belirterek “Özellikle sınıfta

kanıtlarla ilgili tartışmaların olması görüşlerimi ifade etmemi sağladı” demektedir. Meryem ise *“Bence kanıtlarla işlenen tarih dersi benim için çok katkı sağladı. Çünkü normal derslerde düşüncelerimizi çok fazla açıklayamıyorduk ama kanıtlarla olunca çok daha fikre ve düşünceye sahip oldum. Kanıtlarla işlenen tarih dersinde kendi görüşlerimizle daha kalıcı fikirler ortaya çıkarmamı sağlıyor”* diyerek kanıtların kendisine daha fazla tarihsel fikre ve düşünceye sahip olmasına yardımcı olduğunu ve kendi fikirlerine dayalı açıklamalarda bulunduğunu belirtmiştir.

Canan ise *“Kanıtlarla işlenen tarih dersi daha öğreticidir. Özellikle etkinlikler sırasında kantlara dayalı olarak fikirlerimi söyleme imkanının olması derse daha fazla katılmamı ve görüş belirtmemi sağladı. Bu yüzden derslerde kullanılması gereken bir uygulama”* demekte ve kanıtların tarihsel öğrenme sürecinde yararlı olduğundan bahsederek kendi görüşlerini açıklama imkânı vermesinden dolayı derste daha aktif olduğunu belirterek kanıtların derslerde kullanılması gerektiğini ifade etmiştir.

Hale önceki öğrenme deneyimlerine dayanarak tarih derslerinde edilgen bir dinleyici olduğundan bahsederek düşüncelerini rahatça açıklayamadığını belirtmiş ve tarihsel kanıtlarla işlenen derslerde tarihsel olayları yorumlayabilme fırsatı yakaladığı için derse aktif olarak katıldığını vurgulamıştır:

“Daha önceki tarih derslerinin öğretimi çok sıkıcıydı. Ezbere yönelik olarak ders işleniyordu. Tarihi olaylarla ilgili yorumlama yapma şansı vermiyordu. Bu durumda derste düşüncelerimi daha rahat ifade edebilme şansı vermiyordu. Kanıtlarla işlenen derste olaylarla ilgili düşüncelerimi daha rahat açıkladım.” ve *“... derste daha fazla konuşmama ve yorum yapmamı sağlıyor.”*

Kerem de benzer şekilde açıklamalarda bulunarak önceki tarih derslerindeki öğrenme sürecini sadece ders kitabına dayalı, ezbere yönelik ve sıkıcı olarak betimliyor ve tarihsel kanıtlarla oluşturulan etkinliklerle kanıtlara dayalı tartışma ortamları sayesinde geçmişini anladığını ve derse aktif katılım sağladığına vurgu yapmıştır:

“Önceki tarih dersleri ezbere yönelikti. Sadece kitaba dayalı olarak ders işleniyordu. Bu durum derslerin sıkıcı olmasına neden oluyor ve derse katılmama engel oluyordu. Kendi düşüncelerimi ifade edemiyordum.”

Tarihsel olaylarla ilgili yorumlama yapmıyordum. Kanıtlarda yer alan görüşlerin tartışılması dersi daha iyi anlamama yardımcı oldu.”

Emine kanıtlarla gerçekleştirilen öğrenme sürecinde tarihsel olaylarla ilgili ayrıntılı bilgi edinmesini ‘bilgi dolu’ şeklinde betimlemiş ve görüşlerini sınıf içerisinde rahatça açıklayabildiğinden derse aktif katılım sağladığını ifade etmiştir:

“Daha önce işlenen tarih dersinin ezbere yönelik olması, kanıtlarla işlenen tarih dersi bilgi dolu ve benim düşünceme hitap ediyor. Özellikle kanıtlarda yer alan bilgilerle ilgili yorumlarda bulunmak derse katılmamı ve geçmiş hakkında daha detaylı bilgi sahibi oldum. Kanıtlarla ders işleme ve tarih öğrenme deneyimini ben beğendim. Kanıtlarla ders işlemek benim dikkatimi çekti ve ders daha çok katıldım. Kanıtlarla çalışmanın bana katkısı olduğunu düşünüyorum. Kendi düşüncemi ve fikirlerimi açıklamak adına önemli olduğunu düşünüyorum. Kendi duygu ve düşüncelerimi derste rahatça ifade edebildim.”

Erdem Kanıtlarla yapılan etkinliklerin yorum yapabilmesine, tartışma ortamı oluşturmaya olanak sağladığı için öğrenme sürecine etkin bir şekilde katıldığından bahsetmiştir: *“Kanıtlarla çalışmak kendi görüşümü ortaya koymamı sağladı. Kanıtlarla ders işleme ve tarih öğrenme etkinliği daha fazla mantık yürütülebilir, tartışılabilir ve yorum yapılabilir olduğu için öğrenmeye katkı sağlar ve bence güzel bir deneyimdi.”*

4.1.2.2. Düşünmeye Teşvik – Kendini Tarihçi Gibi Hissetme

Katılımcılar tarihsel kanıtlarla yapılan etkinlikler ile kanıtları anlamak, analiz etmek ve açıklayabilmek için kanıtlar üzerinde daha fazla ‘düşünmelerini sağlamış’, kendilerini kanıtları yorumlamaya çalışan ‘tarihçiler gibi hissetmelerine’ olanak vermiş ve öğrenme sürecine etkin bir şekilde katılmalarına yardımcı olmuştur.

Katılımcılardan Ada tarihsel kanıtlara çalışmaları sırasında tarihsel olayları daha iyi anlayabilmek için kanıtlar üzerinde fazla düşündüğünü belirterek kanıtların düşünmeye teşvik ettiğini ifade etmiştir. Ayrıca daha önceki öğrenme süreciyle karşılaştırma yaparak kanıtlarla öğrenme sürecinde daha etkin olduğundan bahsetmiştir:

“İnsanların birbirine karşı düşüncelerini savunuşu sanki bir mahkemede ben bir hakimim o insanlar ise kendi düşüncelerini bana kanıtlamaya çalışan görevli insanlardı. Kanıtlarla öğrenmede daha çok uğraşıp kafa yoruyorsun. Kanıtlarla öğrenmek yorum ve öğrencinin kendinin çıkarımlarda bulunarak konuyu anlaması ön plandayken düz anlatımda bilginin ezberlenmesi ön planda.”

Ali ise *“Tarih derslerinde kanıtlarla işlenen ders etkinliklerine yer verilmesi daha etkili olur. Kanıtlarla birlikte ders işlemek beni sanki bir tarihçiymişim gibi hissettirdi. Beni bu alana daha çok yakınlaştırdı”* diyerek kanıtlarla ders işlemenin kendisini tarihçi gibi hissettirdiğine vurgu yaparak tarihe kendini daha yakın hissettiğini belirtmiştir ve kanıtların derste kullanılmasının etkili olduğundan bahsetmiştir.

Can kanıtların kendisini düşünmeye teşvik ettiğini bu sayede orada yer alan bilgileri kendi bakış açısına göre yorumladığından söz etmekte ve *“Kanıtlarla çalışmalarım sırasında bilgiyi hazır almak yerine sürekli olarak kanıtları düşündüm. Bu düşünme bilgiyi kendime göre uyarlamama yardımcı oldu. Bu beni şaşırttı çünkü eğitim hayatım boyunca yaşadığım bir şey değildi. Kanıtlar yapılan çalışmalarda bilgiyi hazır almak yerine bilgiyi yorumluyorum.”* demektedir. Nisanur da benzer şekilde *“Ayrıca öğrenciyi de düşünmeye teşvik ediyor”* demektedir ve kanıtların zihinsel süreçlerini aktif hale getirdiğinden bahsetmektedir.

Erdem kendisini tarihçi gibi hissetmesinin gerekçesini kanıtlarla ilgili yorum yapabilmesine ve kendi görüşünü açıklayabilmesine dayandırmaktadır ve *“Kanıtlarla birlikte ders işleme sürecinde kendimi kanıtları gözden geçirerek yorum yapan bir tarihçi gibi hissettim. Bu da o konulara olan merakımı arttırdı”* demektedir.

4.1.3. Kanıtlara Dayalı Tarihsel Bilginin Oluşturulması

Tarihsel kanıtlarla yapılan ders etkinlikleri ile öğrenme sürecinde katılımcılar kanıtların kendilerine *‘ilk elden bilgi sunduğunu’* ve bu sayede tarihsel olayların kendilerine daha *‘doğru’*, *‘güvenilir’* ve *‘inandırıcı bilgi’* verdiğini belirtmişlerdir. Bu durumunda öğrencilerde geçmişin anlama ve tarihsel bilgilerin daha *‘kolay öğrenildiğini’* ifade ederek kanıtlara dayalı bilginin etkin bir şekilde oluşturulmasına yardımcı olmuştur.

4.1.3.1. İlk Elden/Doğru/Güvenilir/İnandırıcı Bilgi/ Kalıcı Bilgi

Araştırma kapsamında yapılan çalışmalar ile tarihsel kanıtların kullanımına dayalı etkinlikler ile katılımcıların kanıtlarla çalışmaları sonucunda ‘ilk elden’, ‘doğru’, ‘güvenilir’, ‘inandırıcı bilgiler’ elde ettiklerini belirterek öğrencilerin bilgileri ‘kalıcı öğrenilmesini’ sağladığı görülmektedir.

4.1.3.2. İlk Elden/ Doğru/Güvenilir/İnandırıcı Bilgi

Katılımcılar tarihsel kanıtlara dayalı dayalı etkinliklerle geçmişte yaşanmış olaylara ait bilgilerin ‘ilk elden bilgi’ olarak algılamalarına ve bu bilgilerin kendilerine daha ‘doğru’, ‘güvenilir’ ve ‘inandırıcı’ geldiklerinden bahsetmektedirler. Kanıtlarda yer alan farklı görüşler ve geçmişte yaşayan insanların birebir ifadelerinin olması geçmişin kendilerine daha ‘inandırıcı’ geldiğini belirtmişlerdir. Örneğin Cansu, derslerde kanıtların kendisine doğru bilgi aktardığını düşünerek doğru kaynaklardan bilgi öğrenmek şeklinde açıklamaktadır: *“Tarih derslerinde kanıtların kullanılmasıyla birincil ve daha doğru kaynaklardan bilgiyi öğrenebiliyoruz.”* Ali, tarihsel kanıtlarla öğrenme sürecini değerlendirirken kanıtları yeni bir öğrenme tarzı olarak algılamakta ve kanıtlar sayesinde öğrendiklerini pekiştirdiğine vurgu yaparak tarihsel olayların daha inandırıcı olduğundan bahsetmektedir: *“Yeni bir öğrenme tarzı öğrendim ve bildiklerimi pekiştirmiş oldum. Bence bu şekilde işlenen tarih dersi daha ikna edici olup tarihte yaşanan olayları daha gerçekçi bir şekilde öğrenmemi sağlar.”*

Kerem kanıtların kendisine sunduğu bilgilerden yola çıkarak metinlerin içindeki konuşma bölümlerinin yer almasının kanıtların güvenilir bilgiler içerdiğini ifade etmektedir: *“Çünkü diyaloglar bana kanıtları güvenli bir kaynaktan alındıklarını düşünmemi sağladı”* demektedir ve *“İnkılap tarihi dersinde kanıtların kullanılması geçmişte yaşanan olayların, geçmişe ait bilgilerin bana daha inandırıcı gelmeye başlamasını sağladı. Kanıtlar sayesinde geçmişi daha güvenilir kaynaklardan öğrendim”* şeklindeki açıklamalarından kanıtların kendisine geçmişte yaşanmış olayları inandırıcı kıldığını ifade etmekte ve güvenilir kaynaklardan bilgiler edindiğine dair açıklamalar yapmıştır.

Emine ise benzer ifadeleri kullanarak meclis içindeki milletvekili konuşmalarının kendisine olayları daha gerçekçi bir şekilde sunduğundan bahsetmiştir: *“Çünkü mecliste*

geçen konuşmalar bana daha gerçekçi geldi” ve bir başka ifadesinde “Kanıtların derste kullanılması geçmişte öğrenme konusunda daha ayrıntılı bilgiler içermektedir. ... geçmişte yaşanan olayları anlama açısından doğru ve güvenilir buldum. Çünkü kanıtların olması, geçmişte yaşanan diyalogların olması güvenilir bir durumdu” diyerek kanıtların kendisine ayrıntılı bilgiler sağladığına ayrıca kanıtlarda diyalogların yer almasını doğru ve güvenilir bilgiler edindiğine de vurgu yapmıştır.

Kanıtlar, tarihsel olaylarla ilgili bilginin öğrenilmesi katılımcılara etkili ve faydalı bir öğrenme süreci yaşamalarını sağlamış ve bu sürecin bilgilerin inandırıcı ve kalıcı olarak öğrenilmesine yardımcı olmuştur. Aslı bu durumu şöyle ifade etmiştir:

“Kanıtlarla tarih konularını anlamak ve öğrenmek etkili ve inandırıcı olduğundan daha faydalı bir öğrenim şekli. Kanıtlarla ders işleme etkinliği inandırıcı olduğu için tarihsel öğrenmemi olumlu etkidi. Kanıtlarla işlenen derslerde inandırıcılık ve etkililik daha fazla olur. Tüm dersleri böyle işlersek öğrenme oranı artar. Keşke daha önceki tarih derslerini de kanıtlara dayanarak işleseydik kalıcı ve inandırıcılığı daha fazla olurdu.”

Lale de ifadelerinde kanıtların doğru ve değiştirilmemiş bilgi yani ilk elden bilgi olarak algılamakta ve kanıtların tarihsel öğrenme açısından kendisine güvenilir bilgiler sunmasından bahsetmektedir. Ayrıca bu şekilde öğrenmemin yararlı olduğundan bahsetmekte ve tarihsel öğrenmesini olumlu yönde etkilediğine ilişkin açıklamalar yapmıştır:

“İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kanıtlarla işlenen ders etkinliklerine yer verilmesi bence oldukça yararlı. Çünkü güvenilir ve doğru bilgiler edinmemi sağlıyor. Tarih derslerinde kanıtların kullanılması bence çok önemli ve yararlı çünkü kanıtların doğruluğundan emin oluyorum. Kanıtlarla ders işlediğim için o dönemler ve o olaylar hakkında daha doğru bilgiler aldım. Bu da tarihsel öğrenmemi olumlu etkiledi. Her zaman doğru bilgi almak bir olayın değiştirilmeden öne sürülmesi ve bu şekilde değerlendirmemiz daha doğru ve ilk elden bilgi edinmemi sağladı. Kanıtlarla çalışma o döneme ait birtakım olaylar hakkında daha güvenilir ve değiştirilmemiş bilgiler almamı sağladı.”

4.1.3.3. Kalıcı Bilgi

İnkılap tarihi derslerinde kanıtların kullanılması katılımcıların tarihsel olayları kanıtlar aracılığıyla kalıcı bilgilerin sağlandığına yönelik düşünceleri ifadelerine yansıtmaktadır. Katılımcılar kanıtların daha ‘*kalıcı bilgi*’ sağladığı ve bunun daha önceki ders işleniş yöntemine göre daha etkili olduğunu belirtmektedirler.

Katılımcılardan Ada, “*Kanıtlarla ders işlemek benim için faydalıydı. Daha önceden bildiğim bilgiyi düzenliyor ve yeni ayrıntılar ekliyordum. Tarih dersi konularını anlama açısından kanıtlara dayalı çıkarımlardan olayı oluşturduğum için ezberden daha kalıcı.*” demektedir ve tarihsel kanıtlarla yapılan etkinliklerin kendisinde var olan önceki öğrenme sürecine ait bilgileri yeniden düzenlediğini belirterek kanıtların ayrıntılı bilgi sağlaması bakımından konuları anlamaya etki ettiğini ve daha kalıcı öğrenmeler gerçekleştirdiğini vurgulamıştır.

Meryem da hemen hemen benzer ifadeler kullanarak şu açıklamalarda bulunmuştur:

“Kanıtlarla öğrenme tarih konularını anlamam açısından benim için çok etkili oldu. Konu kafamda çok daha kalıcı oldu ve konu hakkında birçok fikre sahip oldum. Kanıtlarla çalışmam sayesinde düşüncelerimi geliştirmeme katkı sağladı ve benim için çok daha kalıcı ve anlamlı oldu. Kanıtlarla ders işleme etkinliği tarihsel öğrenmemi olumlu etkiledi. Özellikle daha kalıcı ve daha farklı yollarla düşünmeyi öğrenmeyi öğrendim. Kanıtlardan yola çıkarak bilgiyi keşfediyorum ve bilgiler bu sayede daha kalıcı olmaktadır.”

Cansu’ya göre geçmişte yaşanmış olayların kalıcı olmasını sağlayan unsurun kanıtlarda yer alan konuşma bölümlerinin olduğu gibi aktarılması olarak ifade etmiş ve tarihsel kanıtlara derslerde daha çok verilmesi gerektiğini dile getirmiştir:

“Kanıtlarla öğrenmede birincil kaynaklar kullanılmakta ve söylenen sözler birebir aktarılmaktadır. Bu yüzden ben bu yöntemin daha akılda kalıcı bir yöntem olduğunu düşünüyorum. Bence inkılap tarih derslerinde kanıtlarla

öğrenmeye daha çok yer verilmeli. Çünkü kanıtlarla öğrenmek, bilginin daha akılcı kalıcı olmasını sağlıyor.”

Canan kanıtların kendisinde kalıcı öğrenmeler sağladığını belirtmiş ve tarihsel kanıtların kendisi için ifade ettiği anlamı şu şekilde açıklamıştır: *“Tarih derslerinde kanıtların kullanılması benim için bilgilerin anlaşılmasını ve öğrenilmesini ifade ediyor. Kanıtlar sayesinde öğrendiklerim daha kalıcı hale geldi.”* Bir başka ifadesinde ise önceki tarih derslerindeki öğren süreciyle karşılaştırma yaparak öğrenme sürecini dinlemeye dayalı olmadığını yorumlar yaparak daha kalıcı bilgiler edindiğini açıklamıştır:

“Daha önce işlenen tarih dersinde sadece dinleyerek öğrenmeye çalışıyorduk. Şimdi gerçek kanıtlarla öğrenip yorumlayarak dersi işledik ve daha akılda kalıcı oldu. Tarihi konuların daha kolay öğrenmemi sağladı ve ezbere dayalı bir öğrenme biçimi olmadığından daha akılda kalıcı.”

Can ise tarihsel kanıtlara dayalı öğrenme sürecinde başkalarının fikirlerini olduğu gibi kabul etme yerine kanıtlarda yer alan ifadelere yönelik yorumlarda bulunarak kendisinin tarihsel bilgisini oluşturduğunu ve bu durumda da kalıcı bilgiler edindiğini ifade etmiştir: *“Kanıtlarla işlenen tarih dersinin öğrenme açısından öğrenci öğretmenin öğrettiklerine dayalı olarak değil geçmişe ait tarihsel kanıtları yorumlayarak kendi bilgisini oluşturur. Bu şekilde öğrendiğimiz bilgiyi ölene kadar unutmayız.”* Arya’da benzer ifadeleri kullanarak tarihsel kanıtların bilgilerin kalıcılığını sağladığına vurgu yapmıştır: *“Derste kanıtların kullanılması ezbere gitmeyen, kalıcı bilgilerin yer aldığı bir etkinlik olarak düşünüyorum. Kanıtlarla ders işleme etkinliği tarihsel öğrenme açısından ezber değil kalıcı öğrenmemi sağlayan bir etkinlik olduğunu düşünüyorum.”*

Kerem tarihsel olayların ezberlenmeden de öğrenilebileceğine vurgu yapmış ve tarihsel kanıtların geçmiş hakkında daha bilgilendirici olduğunu vurgulayarak bilgilerin kalıcılığını sağladığını ifade etmiştir:

“Kanıtlarla işlenen tarih dersinin konuları öğrenmem açısından bilgilerin ezbere yönelik öğretmek yerine onları kanıtlarla destekleyerek geçmiş hakkında daha bilgilendirici ve akılda kalıcı. Kanıtlarla çalışmak bana öğrenmenin ezber işi olmaması gerektiğini ve bilginin kanıtlarla daha kalıcı olduğunu öğretti.”

Katılımcı öğrencilerden Emine ise derslerde tarihsel kanıtlara daha fazla yer verilmesi gerektiğini ifade etmiş ve bu etkinliğin dikkatini çektiğini ve kalıcı öğrenmeler sağladığını belirtmektedir:

“İnkılap tarihi derslerinde kanıtlarla işlenen ders etkinliklerine daha çok yer verilmeli. Bu sayede bilgiler çok daha kalıcı ve anlaşılır oluyor. Yani dersler kanıtlarla işlenmeli. Hem ilgi çekici hem de kalıcı öğrenmemi sağlıyor.” Bir diğer ifadesinde tarihsel kanıtların kalıcı bilgiler sunmasıyla etkili bir tarih öğrenme süreci gerçekleştirdiğini ifade etmektedir:
“Kanıtlarla ders işleme etkinliği daha kalıcı ve daha etkileyici bir tarihsel öğrenim oldu benim için.”

4.1.3.4. Geçmiş Anlama

Tarihsel kanıtlarla gerçekleştirilen öğrenme süreçlerinin öğrencilerin ‘geçmiş daha iyi anlayabilmesine’ yardımcı olarak ‘kanıtlara dayalı tarihsel bilginin oluşturulmasına’ zemin hazırlamıştır. Ali “Tarih dersini kanıtlarla işlemek daha yararlıydı. Çünkü kanıtlarla işlenen tarihle olayı birinci kişiler ağzından öğrendim ve bu da o zamanı daha iyi anlamamı sağladı” demekte ve geçmiş anlamasının gerekçelerini kanıtların olayları birinci kişi ağzından sunması olarak ifade etmektedir ve kanıtlarla ders işlemenin kendisine geçmiş anlama açısından yarar sağladığını vurgulamaktadır. Meryem ise “Tarih derslerinde kanıtların kullanılması geçmişe ait olayları anlamamı sağladı.” diyerek geçmişe ait olayları anlamasını tarihsel kanıtların kullanılması olarak gördüğünü söylemiştir.

Can “Tarih dersinde kanıtlarla işlenen ders etkinliklerine yer verilmesi etkili bir işleyiş yöntemi. Tarih dersinde kanıtların kullanılması daha iyi öğrenmemi sağladı” demekte ve kanıtların ders işlenişinde etkili bir yöntem olduğundan bahsederek tarihsel öğrenmesini etkilediğine vurgu yapmaktadır. Aslı da benzer ifadeleri kullanarak “Kanıtlar konuları anlama açısından etkili oldu” diyerek tarihsel kanıtların geçmiş anlamaya katkı sağladığından bahsetmiştir.

Lale ise uygulanan çalışmanın geçmiş anlamaya yönelik etkisinden bahsederek “Kanıtlarla işlenen tarih dersi kesinlikle geçmişte yaşanan olaylara, o dönemlere ait bilgi almamı sağladı.” demektedir.

Erdem geçmişini anlamasını tarihsel kanıtları yorumlamasına dayandırmakta ve olayların neden olduğunu ve sonuçlarına nasıl etki ettiğini daha kolay anlayabildiğini bu durumundan geçmişini anlamasına yardımcı olduğunu belirtmektedir: *“Kanıtlarla ders işleme geçmişte yaşanan olaylarla ilgili kanıtları yorumladığım için olaylarda neden-sonuç ilişkisini daha kolay anlayabildim. Bu da olayların neden olduğunu anlamama sağladı.”* Handan ise geçmişini daha iyi anlayabilmesini farklı bakış açılarına sahip olayları ve farklı yorumları tarihsel kanıtlardan edindiğini belirterek şu açıklamaları yapmıştır: *“Kanıtlar ders konularını daha iyi anlamama yardımcı oldu. Geçmişte yaşanmış farklı olaylara ait farklı yorumları görebilmemi sağladı. Tarih dersleri bana artık çok sıkıcı gelmiyor. Konuları daha net anladım. Konuları anlamama yardımcı oldu.”*

4.1.3.5. Kolay Öğrenme

Tarihsel kanıtlarla yürütülen inkılap tarihi dersi etkinlikleri ile katılımcıların tarih derslerini ezbere yönelik zor öğrenilen bir ders olarak algılamalarına yönelik tutumlarında kanıtlarla öğrenme süreçleri sonrasında değişme meydana geldiğini ve kanıtlar sayesinde daha *‘kolay bir öğrenme’* süreci yaşadıklarına dair deneyimleri yaptıkları açıklamalara yansımıştır. Örneğin Canan, tarihsel kanıtların derslerde yer verilmesine yönelik olumlu tutumlara sahip olduğunu belirterek konuların bu tarihsel kanıtlarla daha kolay öğrenilebildiğine vurgu yapmıştır *“Tarih derslerinde kanıtlarla işlenen ders etkinliklerine yer verilmesi konusunda olumlu düşüncelere sahibim. Kanıtlara yer verilmesinin bilgilerin kalıcılığı açısından olumlu bir etkisi var. Ayrıca bilgiler bu yöntemle daha kolay öğrenilebiliyor.”*

Arya ise tarihsel kanıtların kalıcı öğrenme sağlaması ve önceki ders işleme yöntemine göre daha hızlı öğrenme sağlamasına vurgu yaparak tarihsel kanıtlarla konuları daha kolay öğrendiğini ifade etmiştir. *“Kanıtlarla yapılan etkinlikler geçmişe ait bilgilerin daha çok aklımda kalmasını ve konuları daha hızlı öğrenmemi sağladı. Konuları daha iyi kavramamı ve daha kolay anlamamı sağladı”* ve bir diğer ifadesinde ise tarihsel olayları ezberlemek yerine kanıtlardan kalıcı bilgiler öğrenmesini kolay öğrenme olarak ifade etmektedir. *“Kanıtlarla işlenen ders etkinlikleri sayesinde tarihi olayları ezberlemek yerine daha kalıcı bilgiler öğrendim. Konuları daha kolay anlamaya başladım.”*

Ayça da tarihsel kanıtlarla çalışmaları sırasında kanıtların tarih konularını anlamasını kolaylaştırdığını ve tarihsel öğrenmesine katkı sağladığını ifade ederek şu açıklamalarda bulunmuştur:

“Kanıtlarla öğrenme sırasında konuları anlamakta zorlanmadım. Kanıtlarla konuları anlama daha kolay geldi benim için. Konuların anlaşılması bakımından kanıtlarla ders işlemek daha kolaydı. Kanıtlarla çalışmamın tarih konularını anlamama katkısı oldu. Çünkü böyle konuları anlamak çok daha kolay. Kanıtlarla ders işleme etkinliği tarihsel öğrenmemi olumlu yönde etkiledi. Çünkü tarihi daha kolay anladım.”

4.1.4. Geçmişe İlişkin Farklı Bakış Açılarının Farkına Varma

Tarihsel kanıtlarla yapılan etkinliklerle öğrenciler kanıtların geçmişe ilişkin farklı bakış açılarını yansıttığını, kanıtlarla çalışmaları aşamasında farklı bakış açılarının ortaya çıkmasıyla katılımcılar tarihsel kanıtları çok yönlü bir yaklaşımla inceleme imkânı elde etmektedirler. Bakış açıları farklı tarihsel kanıtlarla çalışmaları sürecinde katılımcılar ‘*farklı bakış açılarının farkına vararak*’ olayları farklı bakış açılarıyla irdelemektedirler. Bu sayede katılımcılar ‘*geçmişteki insanların düşüncelerini anladıklarını*’ ve tarihsel olaylara ait ‘*tek bir doğrunun olmadığını fark ettikleri*’ ifade etmektedirler.

4.1.4.1. Farklı Bakış Açılarını Görme ve Farklı Açılardan Bakma

Katılımcılar tarihsel kanıtlarla yapılan etkinliklerle farklı bakış açlarına sahip kanıtlarla çalışmanın ‘*geçmişe ait farklı bakış açılarını görmelerine*’ yardımcı olduğunu ve olaylara ‘*farklı açılardan bakmaya*’ başladıklarını dile getirmektedirler.

Handan, tarihsel kanıtlarla yapılan etkinliklerin kendisi için farklı bakış açısını yansıtan kanıtların, farklı yorumların yer aldığı bir etkinlik olarak ifade ettiğini söylemekte ve şu açıklamalarda bulunmaktadır: “*Geçmişte yaşanmış olaylarla ilgili farklı bakış açılarını, yorumların olduğunu öğrendim. Tarih derslerinde kanıtların kullanılması benim için geçmişe ait farklı bakış açılarını farklı yorumları ifade ediyor.”*

Ali kanıtlarda yer alan tarihsel anlatıların geçmişte yaşamış farklı düşüncelere sahip insanların olaylarla ilgili yaptıkları yorumlara bakarak kendisine ait yeni bir bakış açısı

oluşturduğunu ifade etmekte ve o döneme ait bir bakış açısı oluşturduğundan bahsetmektedir. Bu durumda tarihsel öğrenmesine katkı yaptığını vurgulamıştır:

“Tarih derslerinde kanıtların kullanılması benim için yaşanmış olayları o dönemde yaşamış farklı düşüncedeki insanların konuşmalarını ve bazı olaylara bakarak o dönemle ilgili bakış açımı oluşturmamı ifade ediyor. Kanıtlarla ders işleme etkinliği tarihsel öğrenmemi olumlu anlamda etkiledi. Olaylara yeni yeni bakış açılarıyla bakmamı sağladı.”

Meryem geçmişte yaşanmış olaylara ait farklı bakış açılarını ve farklı yorumların olduğunu görebildiğini ifade ederek *“Kanıtlarla yapılan etkinliklerde geçmişe ait farklı yorumları görmek, bilgi edinmek ve başka fikirlere sahip olmak farklıdır. O zamana ait farklı düşüncelere sahip oldum”* demiştir.

Emine ise geçmişte yaşanan olaylara ait bakış açılarını anladığına, kanıtların farklı bakış açılarını görmesine katkı sağladığını ve kendi düşüncelerini farklı açılardan yorumlayabilmesine vurgu yaparak kendisine yeni bir perspektif kazandırdığını ifade etmektedir:

“Farklı fikirlere ait bakış açılarını anlamama katkı sağladı. Tarihsel kanıtlar tarihin ve geçmişteki olayların farklı bakış açılarını görmeme yardımcı oldu. Kanıtlarla çalışmak bana kendi düşüncelerimi yazmayı, tarihsel olayları yorumlamayı, olaylara farklı açılardan bakabilmeyi kazandırdı.”

Lale’de benzer şekilde açıklamalarda bulunarak tarihsel kanıtların geçmişteki olayları farklı açılardan görebilmesine katkı sağladığına vurgu yapmıştır: *“Kanıtlarla işlenen tarih dersi çok daha yararlı çünkü farklı kaynaklardan konuları farklı açılardan görmemi sağladı.”*

Oğuz farklı bakış açılarına sahip kanıtlarla çalışmanın farklı bakış açılarını görmesine ve kanıtları farklı açılardan irdeleyebilmesine ve kendi bakış açısıyla yorumlar üretebilmesine imkân verdiğini belirterek şu açıklamalarda bulunmaktadır: *“Kanıtlarla çalışmanın konuları anlamam açısından geçmişte yaşamış insanların olaylara ait*

görüşleri kanıtlarda yer aldığı için farklı açılardan düşünmemi sağladı. Kanıtlarla çalışmak bana farklı görüşler üzerinde düşünmemi ve düşünce üretmemi kolaylaştırdı.”

Erdem ise kanıtlarla yapılan etkinlikler ile başkalarına ait bakış açılarını olduğu gibi kabul etmediğini ve başkasına göre şekillenmediğine vurgu yaparak kendi bakış açısını oluşturduğunu ifade etmektedir: *“Tarihsel kanıtlar kendi bakış açımızı oluşturmamızı sağlayan etkinliklerdir. Bu sayede fikirlerimiz öğretmene göre değil kendimize göre şekillenir ve bu sayede farklı bakış açıları konulabilir.”*

4.1.4.2. Geçmişteki İnsanların Düşüncelerini Anlama

Tarihsel kanıtlarla yapılan uygulamalar ile katılımcıların farklı bakış açlarına sahip kanıtlarla çalışmaları *geçmişteki insanların düşüncelerini anlama* imkânı vermiştir. Geçmişteki insanların düşüncelerini anlama ile birlikte geçmiş dönemin şartlarına göre değerlendirerek olaylara verdikleri tepkileri anlamaya başladıkları görülmektedir.

Tarihsel kanıtlarla geçmişteki insanların olaylara verdikleri tepkilerin altında yatan nedenleri anlama imkânı bulan katılımcılar geçmişte yaşayan insanların düşünceleri daha iyi anlayabildiklerini ifade etmişlerdir. Örneğin Ada, *“Tarih derslerinde kanıtların kullanılması benim için insanların düşünce ve yorumlarını öğrenmek, o dönemi o dönemde yaşayan insanlardan öğrenip daha iyi anlamak”* demektedir ve geçmişte yaşanmış olayları geçmişteki kişilerin anlatımlarından öğrenerek onların düşüncelerini anlayabildiğini ifade etmiştir.

Can ise geçmişteki insanların tarihsel olaylarla ilgili farklı açıklamaları ve yorumları onların düşüncelerini anlamasına ve tarihsel öğrenmesine katkıda bulunduğundan bahsetmiştir: *“Kanıtlarla ders işleme etkinliği sayesinde geçmişte yaşamış insanlara ait farklı düşünceleri, bakış açılarını yorumlama, onları anlama açısından tarihsel öğrenme kapasitemi genişletti.”*

Hale da benzer şekilde farklı bakış açlarına vurgu yaparak geçmişteki insanların düşüncelerini anlamasını var olan toplumsal kurumların yerine yeni kurumların getirilmesi aşamasında geçmişte yaşayan insanların bunları karşılama sürecindeki tepkilerine dikkat çekerek onların düşüncelerini anlama imkânı elde ettiğine vurgu yapmıştır:

“Geçmişte yaşayan insanların düşüncelerini, inkılapların yapılmalari aşamasında olaylara verdikleri tepkilerini kanıtlardan yer alan açıklamalardan konuşmalardan çok daha iyi anladım. Geçmişte yaşayan insanların farklı bakış açılarına sahip olduklarına tanık oldum. Bu sayede geçmişte o dönemde yaşayan insanların bakış açıları ile öğrendim.”

Emine ise daha önceki derslerdeki öğrenme süreçlerini karşılaştırarak tarihsel kanıtlara dayalı etkinliklerin kendisi için bilgilendirici ve etkili olduğunu belirterek kanıtların konuları öğrenme açısından daha anlaşılır geldiğini ve bu sayede tarihsel olayları farklı açılardan ele alınmasının geçmişteki insanların düşüncelerini anlamasına katkı yaptığını ifade etmiştir:

“Karşılaştırma yaptığım zaman kanıtlarla işlenen tarih dersi çok daha öğreticiydi ve geçmişte yaşayan kişilerin görüşleri hakkında bilgi sahibi olmak benim için çok bilgilendirici oldu. Kanıtlar işlenen tarih dersi konuları anlama açısından daha anlaşılır geldi bana ve daha bilgilendirici olduğunu düşünüyorum. Özellikle geçmişe ait olaylarla ilgili farklı yorumların olduğunu görmek, olaylara kişilerin bakış açılarıyla öğrenmek geçmişte anlama açısından daha yararlıydı.”

Ayça da tarihsel kanıtlarda yer alan kişilere ait birebir alıntılar ile geçmişte daha iyi öğrendiğine vurgu yaparak *“Geçmişte yaşanan olayları kanıtlarda yer alan kişilerin sözlerinden öğrendiğim için olayları daha iyi anladım”* demektedir.

4.1.4.3. Tek Bir Doğrunun Olmadığını Fark Etme

Tarihsel kanıtlarla öğrenme sürecinde ders kitabının tek doğru kabul edilmediği ve kanıtlarla olaylara ait farklı bilgilerin yer aldığından bahsederek değişmez doğruların tarih biliminde olmadığını ve her olayın farklı kişiler üzerinde farklı izler bıraktığını fark etmelerine yardımcı olmuştur. Örneğin Handan *“Kanıtlarla çalışma sırasında tarihte tek bir doğrunun olmadığını fark ettim. Geçmişte yaşanan olayların kişiler üzerinde farklı izler bıraktığını görebildim”* diyerek kanıtların kişiler üzerinde farklı etkiler bıraktığından bahsetmiş ve tek bir doğru cevabın olmadığını geçmişte yaşanmış

olaylarla ilgili farklı yorumların olduğunu ve bunların zaman içerisinde değişebileceğine vurgu yapmıştır.

Canan da benzer ifadeleri kullanarak geçmişte yaşanan olaylarla ilgili farklı kaynaklardan farklı açılardan öğrendiğini ve tek bir doğrunun olmadığını aynı olaylara ait çok sayıda kaynağın kullanılmasına dayandırmıştır: *“Yani bir olayla ilgili birçok bilgiyi çeşitli ve fazla sayıda kaynaklardan elde edebiliyorum. Ben çalışmalar sırasında bunu fark ettim.”*

4.1.5. Kanıtlara Dayalı Tarihsel Bilgiyi Yorumlama

Araştırma kapsamında yapılan tarihsel kanıtlarla öğrenme etkinlikleri ile yürütülen çalışmalarda öğrenciler *‘kanıtlara dayalı tarihsel bilgiyi yorumlama’* bileşeninin alt boyutunu *‘kanıtlara dayalı yorum yapma’* ve *‘kendi görüşünü ortaya koyma’* oluşturmaktadır. Katılımcılar tarihsel kanıtları analiz ederek *‘bilgiyi yorumlayarak’* tarihsel olaylara ait *‘kendi görüşünü ortaya koyduklarını’* ifade etmektedirler.

4.1.5.1. Kanıtlara Dayalı Yorum Yapma /Kendi Görüşünü Ortaya Koyma

Tarihsel kanıtlarla yapılan etkinlikler ile katılımcılar kanıtları analiz ettikten sonra *‘kanıtlara dayalı yorumlar üretebildiklerini’*, kanıtları *‘kendi bakış açılarına göre değerlendirdiklerini’* ve *‘kendi görüşüne dayalı açıklamalar’* yaptıklarını vurgulamışlardır.

Katılımcılardan Handan tarihsel kanıtların öğren sürecinde kendi bakış açısına göre yorumlar üretebildiğine katkı sağlamasından bahsederek *“Bu sayede kendi görüşümü ve yorumlarımı ortaya koyabilmemi sağladı. Kendi bakış açılarımla kendi yorumlarımı ifade ettim”* demektedir.

Ada isimli katılımcı tarihsel kanıtlarla çalışmaları sırasında kendini tarihçi gibi hissettiğinden bahsetmiş farklı düşüncelere sahip insanların düşüncelerini birbirlerine karşı savunmalarının kanıtlara dayalı tarihsel bilgiyi doğru yorumlamasına katkıda bulunduğundan bahsetmiştir: *“Kanıtlarla ders işleme tarihsel öğrenmemi olumlu etkiledi. İnsanların birbirine karşı düşüncelerini savunuşu olayları farklı açılardan yorumlamamı sağladı. Kendimi bu duruma tanık olmuş tarihçi gibi hissettim. Olayları doğru yorumlamama katkı sağladı.”* Bir başka açıklamasında tarihsel kanıtlarla

öğrenme sürecini önceki öğrenme süreci ile karşılaştırarak kanıtların farklı bakış açılarını sunmasından bahsederek kanıtlara dayalı yorum yapabilme becerisini geliştirdiğini açıklamıştır: *“Kanıtlarla işlenen tarih dersi daha çok yorum ve insanların düşüncelerini anlama üzerineyken daha önceki ders tarihi olayları başlık başlık anlatıyordu. ...öğrenme açısından bize farklı bakış açıları sunması, düşünmek ve yorumlamak. Neden böyle, niçin böyle bir şeye karar verilmiş? gibi sorulara daha kolay bir şekilde cevap veriyorum.”* Ayrıca bir diğer açıklamasında *“O dönemde yaşamış insanların düşüncelerini, birbirlerine karşı savunmaları yoruma daha açık bir hale getiriyordu”* demektedir ve bu ifadesinde tarihsel kanıtlar değerlendirirken karşıt fikirleri fark edebildiğine ve o dönemde yaşayan insanların farklı fikirleri birbirlerine karşı savunmalarının olayları daha fazla yoruma açık bir hale getirdiğinden bahsetmektedir.

Ali ise olayların zihninde canlanmasıyla tarihsel kanıtlara dayalı daha iyi yorum yapabildiğini ve bu durumun tarihsel anlamasına yardımcı olduğunu ifade etmiştir: *“Kanıtlarla işlenen tarih dersi olayları daha iyi anlama ve kafamda canlandırmama neden olduğu için olayları tam anlamıyla yorumlamama ve anlamama yardımcı oldu.”* Ayrıca bir başka ifadesinde tarihsel kanıtların farklı bakış açılarını yansıtmamasından dolayı kanıtlara dayalı yorumlarını daha tarafsız ve herhangi bir görüşün baskısı altında kalmadan kendi bakış açısına göre yorumlar yapabildiğini açıklamıştır: *“Kanıtlarla çalışma tarihsel olaylara farklı bakış açısından bakmama ve her görüş açısının objektif bir şekilde yorumlamama neden oldu.”*

Meryem de kanıtlara dayalı tarihsel bilgiyi yorumlarken aynı olaylara ait farklı yorumların yapılabilmesine vurgu yaparak herkesin kendi görüşünü rahat bir şekilde ifade etmesinden bahsetmektedir ve *“Ama kanıtlarla olunca herkes kendi yorumunda bulunabiliyor”* demektedir.

Cansu ise kanıtlara dayalı bilgiyi yorumlarken bu şekilde öğrenmenin doğru olduğunu, kalıcı bilgi sağladığını vurgulamış ve farklı bakış açılarına sahip kanıtları yorumlayabildiğini ifade etmiştir: *“Tarihsel bilginin öğretilmesi açısından tarihsel kanıtlarla öğrenim hem daha doğru kanıtlara dayalı hem de bizim yorumlamalarımıza dayalı bir öğretim şekli. Bu yüzden tarihsel kanıtlarla öğretim şeklini daha etkili buldum. Bu hem tarihsel bilginin akılda kalmasını hem de farklı düşünceleri yorumlamayı öğrenmemi sağladı.”* Ayrıca daha önceki tarih derslerindeki öğrenme

deneyimlerine vurgu yaparak önceki bilgileri ile kanıtlardan öğrendiği bilgileri karşılaştırarak tarihsel kanıtlarla öğrenme sürecini tarihi anlama açısından etkili bulunduğunu ve bu durumu detaylı bilgiler edinmesi ile kanıtlara dayalı bilgiyi yorumlayabilmesine dayandırmaktadır ve şu ifadeleri kullanmaktadır:

“Kanıtların verilmesi ve bu kanıtlarla ilgili yorumlarda bulunmak tarihi anlama açısından etkili oldu. Çünkü normalde okuma ve anlatmaya dayalı işlediğimiz tarih dersi öğrencinin bilgiyi yorumlamasına yer vermiyor. Kanıtlarla işlenen derste detaylı bilgilerin yer alması ders daha anlaşılır bir ders oldu. Kanıtlarla çalışma sayesinde tarihle ilgili daha doğru ve net bilgiler öğrendim ve bu çalışma bilgileri yorumlamamı, kendi fikirlerimle karşılaştırmamı sağladı.”

Katılımcılardan Canan da tarihsel kanıtlarla çalışmanın yorumlama becerisini geliştirdiğini söyleyerek tarihsel bilgisini geliştirmesine de katkı sağladığını belirtmektedir:

“Kanıtlarla çalışmanın konulara anlamama katkısı oldu. Onun dışında bilgileri anlama ve yorumlama yeteneğimi geliştirmemede katkı sağladı. Kanıtlarla çalışma benim yorumlama yeteneğimi geliştirdi. Bir bilgiyi farklı açılardan ele alma ve kendi fikrimi katarak yorumlama konusunda kendimi geliştirmemi sağladı bu çalışma.”

Can ise tarihsel kanıtlara dayalı öğrenme süreci ile önceki öğrenme sürecini karşılaştırarak kanıtların bilgiyi yorumlama aşamasında önem verdiğini belirterek ezbere yönelik olmayan bir öğrenme süreci olduğuna vurgu yapmıştır. Ayrıca tarihsel kanıtlardan bilgiyi aynen almadığını kendi bakış açısına dayalı olarak tarihsel olaylarla ilgili yorumlarda bulunduğunu belirtmiş ve bu durumu tarihin derinliklerine inmek olarak nitelendirmiştir:

“Kanıtlara dayalı öğrenme sürecinde bilgiyi yorumlamak ön planda iken önceki tarih derslerinde bilgiyi ezberlemek ön plandaydı. Kanıtlarla öğrenme sayesinde bilgiyi olduğu gibi almıyorum. Kendi bakış açımı katarak yorumlar yapıyorum. Çünkü tarihin derinliklerine inip yorumlamak

oldukça öğreticiydi. Tarihsel kanıtlarla ders işleme tarihte geçmişe gidip insanların bakış açılarını düşüncelerini yorumlamak onlar hakkında fikir sahibi olmak çok eğiticiydi.”

Ayrıca tarihsel kanıtlarla öğrenmenin sınavlara da katkı yaptığından bahsederek öğrenme sürecinde tarihsel bilgiyi yorumlama yönüne dikkat çekmiştir: *“Kanıtlarla çalışmamın konuları anlama açısından tarihsel bilgiyi yorumlama yönümü çok geliştirdi. LGS sınavına çok daha benzeyen bir sistem.”*

Arya da tarihsel kanıtlarla çalışmanın tarihsel olayları yorumlayabilmesine katkı sağladığından bahsederek *“Kanıtlarla çalışmak tarihsel olaylarla ilgili daha iyi yorum yapma konusunda katkı sağladı”* demektedir.

Emine *“Yani eskiden yorum olmadan ders işlerken şu anda yorum yapmak daha kalıcı hale getirdi.”* diyerek tarihsel kanıtlara dayalı yorum yapmanın kalıcı öğrenme sağladığından bahsetmektedir. Ayrıca tarihsel kanıtlarda yer alan diyalogların geçmişi anlama açısından önemli olduğunu belirterek tarihsel kanıtlara dayalı bilgiyi yorumlamaya katkı sağladığını belirtmektedir:

“Tarih derslerinde kanıtların kullanılmasının benim için anlamı geçmişte olan çoğu şeyin günümüze kadar ulaşması ve geçmişte yaşanan olaylara ait diyalogların etkili bir biçimde kanıtlarda yer alması geçmişi yorumlama açısından benim için önemliydi. Kanıtlarla ders işlemek bana yorum yapmayı öğretti ve önceki inkılap tarihi dersiyle karşılaştırdığımda çok daha kalıcı ve yorumlara dayalı bir ders oldu.”

Oğuz tarihsel kanıtların olayları farklı açıdan ele almasıyla geçmişte yaşanmış olaylara ait birçok yorumun olması onları farklı açılardan yorumlayabilmesine katkıda bulunduğunu ifade etmiş: *“Kanıtlar geçmişte yaşayan kişilerin bakış açılarını yansıttığı için geçmişe ait farklı yorumları görebiliyorum ve onları yorumlayabiliyorum. Sorular ilk önce geçmişi daha net anlamamı sonra yorumlamamı sağladı.”* Bir başka ifadesinde ise kendini geçmişte yaşamış gibi hissederek farklı açılara sahip bilgileri yorumlar üreterek oluşturmasını sağladığını açıklamıştır:

“Kanıtlarla ders işleme etkinliği sayesinde kendimi o dönemde yaşıyormuş gibi hissettim. Kanıtlarla işlenen tarih dersinde bilgiyi olduğu gibi almak yerine farklı bakış açılarına sahip düşünceleri kendi yorumumu ekleyerek fikirlerimi oluşturmamı sağladı.”

Ayça’da benzer ifadelerde bulunarak kanıtlara dayalı tarihsel bilgiyi yorumlayabildiğinden bahsetmiştir: *“Özellikle kanıtlarda farklı görüşlere yer verilmesi sayesinde olayları farklı açılardan yorumlayabildim.”* Aslı ise *“Kanıtlarla ders işlemek görüşlerimi belirtmemi ve yorum yapmamı sağladığı için kanıtlar dersi daha etkili öğretiyor.”* demektedir ve tarihsel kanıtlara dayalı yorum yapmasına ve görüşlerini açıklamasına yardımcı olduğunu belirtmektedir.

Erdem tarihsel kanıtlarla yapılan etkinliklerle öğrenme sürecinde farklı bakış açılarını yer aldığı tarihsel kanıtlara dayalı kendine özgü yorumlarda bulunarak tarihsel bilgisini kanıtlara dayalı oluşturduğuna vurgu yapmış ve kendi görüşünü de belirttiğinden bahsetmiştir: *“...kanıtlardan yola çıkarak tarihsel olaylarla ilgili yorumlamalarda bulundum, farklı bakış açılarını göz önünde bulundurarak kendime ait yeni ve farklı yorumlar oluşturdum. Kanıtlarla dersin işleniş şeklini daha etkili buldum. Çünkü kanıtları yorumlarken kendi görüşümü oluşturdum.”* Bir diğer ifadesinde kanıtlarla öğrenme süreçlerini etkili bulduğunu, kanıtların farklı bakış açılarını yansıtmasıyla kendine ait yorumlarda bulunabildiğini açıklamıştır:

“Kanıtlarla yapılan etkinlikler dersi anlama açısından etkili buldum. Çünkü başkasının yorumlarıyla işlenseydi o kişinin yorumları benim düşüncemle çelişebilirdi ve kendi bakış açımı açıklayamadığım için geçmişi tam olarak anlamazdım. Ancak kanıtlarla işlendiği zaman böyle bir durum ortaya çıkmıyor. Çünkü zaten kendi görüşlerimi ifade ediyorum ve yorumumu ben yapıyorum. Bu çalışmada öğretmenimin görüşü yerine öğrencilerin görüşü, anlayışları ve yorumları ön plana çıktı. Kanıtlarda yer alan bilgileri kendi bakış açımına göre yorumlayabilmem ön plana çıktı. Bu sayede alışılmışın dışına kendi görüşlerimi yazdım.”

4.1.6. Geçmiş Derinlemesine Öğrenme

Tarihsel kanıtlara dayalı öğrenme etkinlikleri ile araştırma kapsamında yürütülen çalışmalarda geçmiş derinlemesine öğrenme bileşeninin alt boyutunu ‘*tarihin derinliklerine inmek*’, ‘*geçmişin zihninde canlanması*’, ‘*geçmişe götürmek*’, ‘*geçmişe doğru bir yolculuk*’, ‘*geçmiş öğrenme*’ oluşturmaktadır. Tarihsel kanıtlarla yapılan ders etkinlikleri ile öğrenciler kanıtların geçmişte yaşanan olayları daha gerçekçi bir sınıf atmosferi yarattıklarını ifade etmektedirler. Öğrencilerin tarihsel kanıtlarla çalışmaları sürecinde tarihsel kanıtların kendilerini *geçmişin derinliklerine götürdüğünü* ve ‘*o dönemi yaşıyormuş gibi hissettiklerini*’, ‘*kendilerini geçmişte yolculuk yapmış gibi*’ nitelendirerek kendilerini geçmişte yaşayan insanların yerine koyduklarını ve geçmiş tarihsel kanıtlarla daha ‘*ayrıntılı derinlemesine öğrendiklerini*’ belirtmektedirler. Yapı içerisinde ifade edilen bileşenin alt boyutları birbirleriyle iç içe olduğu gerekçesiyle bütüncül bir yaklaşımla açıklanmaktadır.

Katılımcı öğrencilerden Ali, tarihsel kanıtlarla öğrenme etkinliklerinde bilişsel süreçlerini aktif kullandığına vurgu yaparak kanıtların kendisini daha fazla düşünmeye sevk ettiğini ve bu sayede olayları zihninde canlandırabildiğini ifade etmiştir. Ayrıca tarihsel kanıtlara dayalı öğrenme sürecini diğer öğrenme süreciyle karşılaştırarak daha etkili bulunduğunu ve dersi daha iyi anladığına vurgu yapmıştır: “*Daha önce işlenen tarih dersi ezbere yönelikti. Kanıtlarla işlenen tarih dersi düşünmeye yönelikti. Kanıta dayalı eğitim sistemi çok daha etkileyiciydi. Çünkü olayları kafamda canlandırmamı ve daha iyi anlamamı sağladı.*” Bir diğer ifadesinde tarihsel kanıtların geçmişte yaşanmış olayları o dönemin şartlarına göre düşünerek değerlendirdiğini ve bu durumun olayları daha iyi anlamasını sağladığını belirterek kendisini geçmişe götürdüğünü, olayları daha gerçekçi bir şekilde anlayabildiğini ifade etmiştir:

“Kanıtlarla çalışmak konuları anlama açısından katkılı oldu. Bu çalışma sayesinde geçmişte yaşanmış olayları o zamanın şartlarını anlayarak düşünmeyi öğrendim. Bence kanıtlarla ders işlemenin geçmişte yaşanan olayları anlama açısından en etkili yöntem. Geçmiş bize değil, bizi geçmişe götürüyor. Kanıtlarla işlenen tarih dersi bence öğrenme açısından daha ikna edici olup tarihte yaşanan olayları daha gerçekçi bir şekilde öğrenmemi sağladı.”

Ada ise tarihsel kanıtlarla öğrenme sürecinde geçmişe yönelik daha ayrıntılı bilgiler öğrendiğini ve geçmişte yaşayan insanların ifadelerinden o döneme ait atmosferi daha ayrıntılı bir şekilde öğrenerek olayları daha iyi anladığını vurgulamıştır:

“Tarihsel olaylarla ilgili düşünceleri detaylı bir şekilde öğrendim. Kanıtlarla çalışma sırasında o dönem atmosferi ve o dönem insanların nasıl bir düşünce yapısına sahip olduğunu anladım. Kanıtlarla ders işlemenin geçmişte yaşanan olayları anlama açısından olumlu etkiledi.”

Meryem tarihsel kanıtlarla yapılan öğrenme etkinlikleriyle kendisini geçmişte yaşayan insanların yerine koyarak empati yaptığını vurgulamıştır. Tarihsel kanıtlarda yer alan konuşma bölümlerinden geçmişte yaşayan insanların ne düşündüğünü nasıl düşündüğünü ve neden öyle davrandıklarını anladığını belirterek geçmişe ilişkin daha ayrıntılı bilgiler öğrendiğini ifade etmektedir. Yani geçmişi derinlemesine öğrendiğini bu sayede de bu çalışmanın düşüncelerini geliştirdiğini belirtmiştir:

“Çünkü sürükleyici oluyor ve eskileri düşünmek, araştırmak, o zamanda yaşanan olaylarda kendimi insanların yerine koyarak düşünmemi sağladı. Ben çok memnun kaldım bu çalışmadan. Bence kanıtlarda bol bol konuşma oldu. Çünkü tam olarak insanların ne düşündüğünü nasıl düşündüğünü anladım. Kanıtlarla çalışma sayesinde geçmişle ilgili daha çok bilgim oldu ve en önemlisi onların neden öyle düşündüklerini ve davranışlarının neden öyle olduğunu öğrendim. Düşüncelerimi geliştirmem açısından çok önemli bir çalışma oldu benim için.”

Cansu ise tarihsel kanıtlarda yer alan geçmişte yaşamış kişilere yönelik konuşma bölümlerinden geçmişe ait daha net bilgiler edindiğini, tarihsel kanıtların geçmişte yaşanmış olaylara ait detaylı bilgiler sağladığını ve bununda geçmişin derinlemesine anlaşılmasını sağladığını ifade etmiştir: *“Kanıtlarla işlenen İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde birincil kanıtlar direk olarak kişinin ağzından çıkan sözler ve daha net bilgiler var. Kanıtlarla ders işlerken daha detaylı anlatılan olaylar bence yaşanmış şeylerin daha iyi anlaşılmasını sağlıyor.”*

Canan tarihsel kanıtların tarihsel olayları öğrenmesini kolaylaştıran unsurun geçmişi zihninde canlandırılmasına yardımcı olduğunu belirtmiştir: *“Kanıtların kullanılması*

tarihsel olayların zihnimde canlandırılmasını sağlıyor ve bu durum öğrenmemi kolaylaştırıyor. Aynı zamanda kanıtlarla çalışmalarım sırasında olaylar zihnimde canlandı ve bu da öğrenmemi kolaylaştırdı.” Can ise tarihsel kanıtların kendisini geçmişte yolculuğa çıkardığına vurgu yaparak o dönemde yaşamış gibi hissettiğini belirtmiştir: *“Geçmişe doğru bir yolculuk gibiydi. ... beni geçmişe götürdü diyebilirim.”*

Hale tarihsel kanıtlara dayalı öğrenme sürecine yönelik fikirlerini dile getirirken tarihsel kanıtların içinde yer alan diyalogların kendisine geçmişte yaşanmış olayları zihninde canlandırmasına imkân verdiğini ve bu durumunda kendisini o dönemde yaşamış gibi hissettiğini belirtmektedir:

“Bu şekilde geçmişe ait bilgileri daha ayrıntılı bir şekilde öğreniyorum. Kanıtlarla yapılan etkinliklerle geçmişe ait bilgilerin, yaşanmış olayların o dönemde yaşayan insanların açıklamalarından öğrenmek geçmişi zihnimde canlandırmamı sağladı. Kendimi o dönemde yaşamış gibi hissettim.”

Arya’da benzer ifadeler kullanarak tarihsel kanıtların kendisini geçmişte hissettirdiğini ve bu durumunda geçmişteki olayları derinlemesine ayrıntılı bir şekilde öğrenmesini sağladığını ifade etmektedir: *“Kanıtlarla ders işlemenin geçmişte yaşanan olayları daha iyi anlamamı sağladı. Kendimi geçmişteki olayların içindeymişim gibi hissetmemi sağladı.”* Kerem tarihsel kanıtların kendisini geçmişe götürdüğünü ve o dönemi yaşadığını belirtmektedir: *“Kanıtlarla çalışmalarım sırasında o zamanı yaşamış gibi hissettim.”*

Oğuz ise geçmişe ait yaşanmış olayları geçmişte yaşamadığı için tam olarak anlayamadığını o döneme ait bir düşünce yapısına sahip olamadığını fakat tarihsel kanıtlarla işlenen ders etkinlikleri ile geçmişe ait elde ettiği bilgilerin tarihsel öğrenmesini olumlu yönde etkilediğini ve o döneme ait konuşmaların olması sayesinde geçmişi tam olarak anladığını belirtmektedir:

“Ben o dönemde yaşamadığım için bazen tam düşünce çıkaramıyorum. Yani geçmişte yaşanan olayları tam olarak anlayamıyorum. O dönemin kanıtlarını okuduğumda fikirlerim daha net oldu. Kanıtlarla ders işleme etkinliği tarihsel öğrenme açısından o dönemin insanların dilinden olayların anlatımı olumlu etkiledi.”

Aslı da tarihsel kanıtlarla yapılan etkinliklerin kendisine kazandırdıklarına vurgu yaparak şu açıklamalarda bulunmuştur: *“Kanıtlarla çalışmak tarihsel olayların kafamda daha derin yer edinmesini sağladı, bana bilgi kazandırdı.”* Lale kanıtların geçmişte yaşanan olayları anlamasına yardımcı olduğunu ve kendisini geçmişte hissettiğini ifade etmiştir: *“Kanıtlarla ders işlemek beni geçmişte gibi hissettirdi. Kanıtlarla ders işlemeyi geçmişte yaşanan olayları anlama açısından çok faydalı buldum.”*

4.1.7. Geçmiş Öğrenirken Eğlenme

Tarihsel kanıtlarla oluşturulan ders içi etkinlikler ile katılımcıların öğrenme sürecinde kanıtlarla çalışmaktan ‘zevk aldıklarını’, süreç içerisinde ‘kanıtlara dayalı tartışma ortamlarının’ oluşması sebebiyle ‘görüşlerini rahat bir şekilde açıklamalarıyla’ dersi ‘eğlenerek öğrendiklerini’, bu şekilde işlenen dersin ‘hoşlarına gittiğini’ ve ‘ayrıntılı bilgi öğrendikler’i içinde ‘fayda sağladığını’ vurgulamışlardır.

4.1.7.1. Kanıtlarla Çalışmaktan Zevk Alma

Katılımcılar tarihsel kanıtlarla çalışırken tartışarak, geçmişte yaşayan insanların diyaloglarına tanık olarak, ‘tarihin derinliklerine inip onları yorumlayarak’ ve etkin katılım sağlayarak öğrenme sürecinden ‘zevk aldıklarını’ belirtmektedirler. Katılımcılarla yapılan görüşmelerle tarihsel kanıtlara dayalı öğrenme süreçlerini açıklarken kullandıkları ifade ‘geçmiş öğrenirken eğlenme’ olmuştur.

Handan öğrenme sürecinde tartışma ortamlarının eğlenceli ve zevkli bulunduğunu ifade ederek *“Geçmiş eğlenerek, tartışarak öğrenmek daha zevkli. Tarih dersleri daha eğlenceli gelmeye başladı. Eğlenerek sıkılmadan öğrenmemi sağladı”* demektedir. Meryem geçmişte yaşayan insanların birbirleriyle diyaloglarına vurgu yaparak *“Çünkü daha önce geçmişte yaşayan insanların birbirleri ile konuşmalarına tanık olmamıştım ama bu çalışma sayesinde tanık oldum ve çok hoşuma gitti”* demek ve bu durumdan zevk aldığını belirtmektedir. Ayrıca *“Bence tarihsel kanıtlarla yapılan etkinliklerin yapılması arttırılırsa harika olur”* şeklindeki ifadesinden tarihsel kanıtlarla çalışma etkinliğinin devamlı olmasını ve daha çok yer verilmesini istemektedir. Can kanıtlarla birlikte öğrenmenin eğlenceli olduğundan bahsederek *“Kanıtlarla ders işlemek gerçekten zevkliydi. Tarihin derinliklerine inip onları yorumlamak çok hoşuma gitti.”*

Hale öğrenme sürecinde sıkılmadan ders işlemenin eğlenceli olduğuna vurgu yaparak *“Geçmiş öğrenirken sıkılmadan ders işlemenin mümkün olduğunu anladım. Kanıtlarla yapılan etkinlikler sayesinde geçmiş öğrenmek daha eğlenceli”* demektedir. Ayrıca *“Kanıtlar sayesinde tarih dersinin zor bir ders olmadığını anladım. Geçmiş daha kolay öğrendim ve bu şekilde ders işlemek benim çok hoşuma gitti”* diyerek tarih dersinin kolay öğrenilebilen bir ders olarak görmeye başlamasının hoşuna gittiğini ifade etmektedir. Edanur *“Kanıtlarla öğrenme sürecinde konuları daha kolay öğrenebiliyorum ve bu durum dersi daha eğlenceli hale getiriyor.”* diyerek eğlenceli olmasının gerekçesini dersi daha kolay öğrenebilmesine bağlamıştır. Lale *“Eskiden inkılap tarihi dersinin çok sıkıcı olduğunu düşünüyordum ama kanıtlar sayesinde ders daha eğlenceli bir hale geldi”* diyerek önceki ders işleniş yöntemiyle kanıtlarla işlenen öğrenme süreçlerini karşılaştırmış ve dersi kanıtlar sayesinde konuları eğlenerek öğrendiğini ifade etmiştir.

4.1.7.2. Faydalı Bulma

Tarihsel kanıtlarla oluşturulan öğrenme etkinlikleri ile katılımcılar tarihsel kanıtların geçmişte yaşanmış olayları anlama, ‘güvenilir’ ve ‘doğru bilgiler edinme’, etkili bir öğrenme sağlamasından dolayı ‘yararlı ve faydalı’ bulduklarını ifade etmektedirler.

Ayça kanıtlarla ders işleme sürecini beğendiğini belirterek *“Bence kanıtlarla ders işleme etkinliklerine derslerde yer verilmelidir. Güzel ve faydalı bir etkinlik ve ben bu şekilde konuların daha kolay öğrenilebileceğini düşünüyorum”* demektedir ve etkinliği konuların daha kolay öğrenilmesi açısından faydalı bulduğuna vurgu yapmaktadır. Can *“Geçmişte yaşanan olayları anlama açısından çok faydalı”* tarihi anlama açısından yararlı olduğunu dile getirmiştir. Lale *“Kanıtlarla çalışmak konuları anlama açısından katkı sağladı. Bu çalışma sırasında konuların kanıtlar sayesinde daha güvenilir ve doğru bilgi edindim.”* şeklindeki ifadesinden kanıtlarla çalışmasının kendisine doğru ve güvenilir bilgiler elde etmesine katkı sağladığını açıklamıştır. Erdem *“Kanıtlarla yapılan etkinlikler güzel ve yararlı oldu”* diyerek tarihsel kanıtlarla yapılan etkinliklerde öğrendiği bilgilerin kendisine fayda sağladığını ifade etmiştir. Ada *“Kanıtlarla ders işleme ve tarih öğrenme deneyimi benim için yararlıydı”* derken kanıtlarla öğrenme deneyimine vurgu yaparak faydalı olduğunu belirtmiştir.

Meryem aşağıdaki açıklamalarında tarihsel kanıtlarla çalışma fırsatının kendisine sunulmasından memnun olduğunu, kanıtlarla daha fazla çalışmak istediğini ve bu açıdan kendisine fayda sağladığını vurgulamıştır:

“Kanıtlarla ders işleme etkinliklerine daha fazla yer verilebilir. Çalışma bana çok katkı sağladı. Keşke daha fazla zaman ayırabilseydik. Öğretmenimizin bu çalışma fırsatını bize sunmasından çok mutlu oldum. Kanıtlarla işlenen ders etkinliklerine daha çok yer verilmelidir. Güzel bir deneyimdi.”

Cansu “Bence kanıtlarla ders işleme daha önce yaptığımız ders işleme yönteminden daha etkili. Ben bu yöntemi daha çok sevdim ve tüm okullarda bu şekilde eğitim verilmesini isterim. Bence bu teknik tüm okullarda uygulanmalı, tarih derslerinin kanıtlarla öğrenilmesi sağlanmalıdır” demekte ve önceki tarih derslerinin işlenme şekliyle kıyaslamakta ve kanıtları daha etkili bulduğunu dile getirmektedir.

BÖLÜM V: SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgulara dayanarak ulaşılan sonuçlara, sonuçlar çerçevesinde literatürden, benzer tez çalışmalarından yararlanarak değerlendirme ve tartışmalara ve elde edilen sonuçlar çerçevesinde de önerilere yer verilmektedir.

5.1. Yargı ve Tartışma

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin kanıt temelli tarih öğrenme etkinlikleriyle tarih öğretimi deneyimine ait süreçlerin incelendiği bu çalışmada fenomenolojik desen kullanılmıştır. Öğrenme süreçlerinde öğrencilerin kişisel tecrübelerine yükledikleri anlamın ayrıntılı bir bakış açısıyla ortaya çıkarılmasına çalışılmıştır. 8. sınıf öğrencileriyle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş ve açık uçlu anket sorularıyla sürece ait deneyimlerini yazmaları şeklinde veriler elde edilmiştir. Betimleyici fenomenolojik desen kapsamında araştırma verilerinin analizi yapılmış ve araştırma kapsamında incelenen fenomenin yapısı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda fenomenin yapısını oluşturan bileşenler: 1. *geçmişi öğrenmeye karşı güdülenme (ilgi duyma)*, 2. *inkılap tarihi öğrenme sürecine aktif katılım*, 3. *kanıtlara dayalı tarihsel bilginin oluşturulması*, 4. *geçmişe ilişkin farklı bakış açılarının farkına varma*, 5. *kanıtlara dayalı tarihsel bilgiyi yorumlama*, 6. *geçmişi derinlemesine öğrenme*, 7. *geçmişi öğrenirken eğlenme*. Bu bileşenler çerçevesinde ilgili literatür, öğretim programı ve bu alanda yapılan çalışmalar çerçevesinde tartışma yapılacaktır.

Araştırma verilerinin analizinden elde edilen bulgulara dayalı olarak katılımcıların tarihsel kanıtların kullanılmasına dayalı öğrenme etkinlikleriyle; kanıtları ilgi çekici buldukları, geçmişe merak etmeye başladıkları ve geçmişe öğrenmek için araştırma isteği oluşturduklarını belirtmişlerdir. Geçmişe öğrenme konusunda güdülenmiş olan öğrenciler kanıtlara dayalı görüş belirttiklerini, tartışma ortamlarının oluşmasıyla tarihsel olayların ayrıntılı olarak analiz edebildiklerini; kanıtların kendilerine ilk elden bilgiye ulaşma imkânı tanıdığını bu doğrultuda geçmişte yaşanmış olayların kendilerine doğru, güvenilir ve inandırıcı bilgiler sağladığını, bu durumu geçmişe anlama ve kolay

öğrenme şeklinde belirterek kanıtlara dayalı tarihsel bilginin etkili bir şekilde oluşturulmasını sağlamıştır. Kanıt temelli etkinlikler ile geçmiş öğrenirken farklı bakış açılarını görebildiklerini, farklı açılardan olaylara bakabildiklerini, geçmişte yaşamış insanların düşüncelerini anlayabildiklerini ve tek bir doğrunun olmadığını fark ettiklerini vurgulamışlardır. Katılımcılar kanıtlara dayalı olarak kendi kişisel görüşlerini ortaya koyabilmişler ve tarihsel bilgiyi yorumlayabilmişlerdir. Katılımcılar kanıtlarla çalışmaları sürecinde geçmiş ayrıntılı öğrenebildiklerini, tarihin derinliklerine inebildiklerini ve geçmiş zihinlerinde canlandırabildiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca kanıtlarla çalışmaktan zevk aldıkları ve görüşlerini baskı altında kalmadan rahat bir şekilde ifade edebilme imkânı elde ettikleri için dersi eğlenceli ve faydalı bulmuşlardır.

Ülkemizde tarih öğretmenleri; çocuklara ve gençlere, yoğun tarih programı çerçevesinde yazılmış ders kitaplarına dayalı olarak tarih adına " geçmişe ilişkin hikayeler" anlatıp, sınavlarda da bu anlattıklarını (neden-sonuç ilişkisi bağlamında) bir kompozisyon şeklinde istemektedir (Ata, 2002, s.80-86). Yapararak yaşayarak öğrenmenin öncülerinden olan John Dewey geleneksel eğitim anlayışındaki ezberciliğe karşıdır. Bu sebeple öğretmenler öğrencilere var olan bilgileri doğrudan ezberletme yerine onlara bilgiye ulaşabilme yollarını, bilgiyi kullanabilmelerini ve elde ettikleri bilgiyle kendilerine özgü yeni bir bilgi tasarlayabilecek bireyler olarak yetiştirebilmeleri için uygun öğrenme ortamları oluşturmalıdır (Öztürk, 2009, s.65). Bu çalışma sonucunda araştırmaya katılan öğrenciler tarihsel kanıtlara dayalı öğrenme ortamlarını ilgi çekici ve merak uyandırıcı olarak betimlemişlerdir. Katılımcıların ilgi ve merakla başlayan öğrenme süreçleri ile geçmiş araştırma isteği oluşturmaları katılımcılara kendi tarihsel çalışmalarını sürdürebilecek bir motivasyon sağlamıştır. Bu bağlamda katılımcıların sadece bilgiye ulaşmak değil, geçmiş araştırma isteklerini ve alışkanlıklarını edinmesi bakımından yardımcı olmuştur. Kanıtlara dayalı etkinliklerle yapılan ders süreci öğrenciler tarafından ilgi çekici bulunmuş ve derse karşı ilginin artmasını sağlama noktasında öğrencileri geçmiş öğrenme konusunda harekete geçirmiştir. İyi motive edilen öğrenciler, yaparak yaşayarak öğrenmeyi daha çok sevmektedirler. Çünkü öğrenci öğrenme sürecine doğrudan katılmakta öğrenme tecrübeye dayanmakta dolayısıyla da hatırlama kolaylaşmakta, öğrenme kalıcı olmaktadır (Sundem ve Dikiewicz, 2008, s.4, akt. Kırpık, 2009, s.76.). Araştırmaya katılan öğrenciler inkılap tarihi derslerinde kanıtların kullanılmasının dersi ilgi çekici

kıldığını, geçmişini merak etmeye başladıklarını, ilgi ve merakla başlayan sürecin geçmişi araştırma isteği oluşturduğunu ifade etmişler ve öğrencilerin geçmişi öğrenmeye karşı güdülenmelerine yardımcı olmuştur. Bu bağlamda öğretim programında temel alınan yapılandırmacı eğitim yaklaşımına uygun öğrenme yaşantıları geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Kaya ve Güven (2012)'nin yaptığı çalışmasında tarih konularının işlenmesiye ilgili öğrenci görüşlerine baktığımızda öğrencilerin büyük çoğunluğunun derste sadece öğretmen anlatımının olduğunu, konuyu kitaptan okuma ve soruları çözme, öğretmen sorularını cevaplandırma ve yazma yönteminin dışında başka bir yöntem kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Bu çalışma sonucunda da araştırmaya katılan öğrenciler önceki tarih dersleriyle ilgili yaptıkları açıklamalarda genellikle tarih derslerinin sadece kitaba dayalı olarak işlenmesini eleştirdikleri ve geçmişte yaşanmış olayların düz anlatım yöntemiyle kanıtlara başvurulmadan anlatılması öğrenciler tarafından sıkıcı ve ezbere dönük bilgi aktarımı olarak betimlemişlerdir. Tarih derslerinde genellikle düz anlatım yöntemlerinin kullanılması öğrencilerin ders karşı ilgisini azaltmakta ve dersi ezbere yönelik zor bir ders olarak algılamalarına, öğrencilerin derse karşı olumsuz tutumlar geliştirmelerine neden olabilmektedir.

Yapılandırmacı eğitim sisteminde öğretmen rehber, ortak öğrenen ve yönlendirici rolündedir. Öğretmen öğrencinin özerkliğini ve girişimciliğini, soru sorma ve araştırma yapmasını teşvik eder. Mutlak sorgulanmayacak doğrularla değil, ortam ve kültürün gerekliliklerine göre doğrulara tartışarak ve paylaşarak ulaşılması gerektiğini vurgular (Öztürk, 2009, s.65). Bu çalışma sonucunda da araştırmaya katılan öğrenciler kanıt temelli öğrenme etkinlikleriyle tarihsel olaylarla ilgili açıklamalarda bulunarak görüşlerini belirtmişler ve kanıtları sorgulayarak, tartışarak ve analiz ederek öğrenme sürecine aktif bir şekilde katılmaya başlamışlardır. Elde edilen bulgulardan ve öğretim programında esas alınan yapılandırmacı yaklaşımda öğrenme ortamları, bireylerin çevresiyle daha fazla etkileşimde bulunlarına, zengin öğrenme yaşantılarına fırsatlar yaratacak bir şekilde düzenlenir. Bu sayede öğrenciler daha önce var olan bilgilerin doğruluğunu sına ve yanlışlarını düzeltme ve yerine koyma fırsatını yakalarlar (Sünbül, 2011.152.) Bu bağlamda, tarihsel kanıt kullanımının öğrenci merkezli eğitimde öğrenciyi aktif bir duruma getirerek öğretileni aynen alan, ezberci, bilgi hamalı değil; ihtiyacı olan bilgiye ulaşabilen, her türlü görüşe açık, öğrenmeyi öğrenmiş olarak

asıl kaynaktan bilgi elde edebilen aktif öğrenciler olarak yetiştirilmesine imkân vermektedir. Bu durum öğrencilerin bilgileri doğrudan ezberlemek yerine öğrenme sürecine dahil olmalarını sağlamaktadır. Öğrenci, öğretmenin anlattığı ve kitapların yazdığı bilgileri direkt olarak almak ve kabullenmek yerine, onları öncelikle sorgulamalı, ön bilgileriyle yoğurmalı, yorumlamalı ve üzerinde yeterince tartıştıktan sonra, kendi fikri olarak ortaya koymalıdır. Burada öğrenciye bilgiyi vermek ya da bir şeyler öğretmek amaç değildir. Esas olan, öğrenmeyi öğretmektir. Bu bağlamda, tarihsel kanıt kullanımının öğrenci merkezli eğitimde öğrenciyi aktif bir duruma getirerek öğretileni aynen alan, ezberci, bilgi hamalı değil; ihtiyacı olan bilgiye ulaşabilen, her türlü görüşe açık, öğrenmeyi öğrenmiş olarak asıl kaynaktan bilgi elde edebilen aktif öğrenciler olarak yetiştirilmesine imkân vermiştir (Şimşek, 2015, s.32-34). Araştırma kapsamında yapılan tarihsel kanıtlara dayalı etkinliklerle öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılım sağladıkları sonucuna ulaşılmıştır. İlgili literatürde ve öğretim programında belirtilen yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde ifade edilen bu bilgilerle araştırmanın bulguları örtüşmektedir.

Doğan (2008) tarafından yürütülmüş olan çalışmanın öğrencilerin ders sürecini derse karşı ilgi, öğrenmenin kalıcılığı açısından olumlu değerlendirdikleri, öğrencilerin tarih, tarih öğretiminin amaçları, tarihçi ve tarihsel kanıta ilişkin algılamalarında yapılandırması eğitim felsefesine uygun davranışlar geliştirdiklerini belirtmiştir. Tarihsel kanıtların kullanılmasına dayalı olarak yapılan öğrenme süreçlerinde aktif katılım gösteren öğrencilerin ifadeleri, Top (2009) tarafından yapılmış olan çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Top (2009), edebi ürünlerin tarih derslerinde kullanılmasıyla yürüttüğü çalışmada öğrencilerin derse karşı olan ilgisinin arttırdığı, dersten zevk almalarını sağladığı ve temel beceri ve değerlerin gelişimine olumlu katkı sağladığı sonucuna ulaştığını belirtmiştir. Dolayısıyla bu araştırmanın bulguları ile tarihsel kanıtlara dayalı öğrenme etkinlikleri ile elde ettikleri deneyimler açısından tarihsel kanıtların kullanılmasına yönelik yapılan çalışmalarla benzerlikler taşıdığını göstermektedir.

Tarih derslerinde kanıtların kullanılması kanıtın ait olduğu dönemin öğrencinin zihninde somutlaştırmaktadır. Kanıtlar tarih öğretiminde laboratuvar işlevi görmekte ve bu bakımdan tarihi gerçeklik kanıtlar aracılığıyla öğrenme ortamlarına taşınarak öğrenciye gözlem yapma imkânı sunmaktadır. Kanıtlar geçmişte yaşanmış olaylara ait gerçekliğin

konusu olan kişi, olgu ya da olayların öğrenci tarafından direk olarak alınması öğretim sürecini etkinleştirmektedir (Safran, 2006, s. 37-38). Katılımcılar kanıt temelli öğrenme yaklaşımına dayalı yapılan etkinliklerle geçmişte yaşanmış olayların oluşum sürecini olaylar arasında neden sonuç ilişkisini anlayabildilerini belirtmişlerdir. Araştırma kapsamındaalışmaya katılan öğrenciler kanıtların kendilerine ilk elden bilgi sunduğunu, doğru, güvenilir ve inandırıcı bilgi verdiğini belirterek kalıcı öğrenmeyi sağladıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin geçmişi daha iyi anladıkları ve kanıtlara dayalı tarihsel bilgiyi oluşturdukları tespit edilmiştir. Ayrıca tarihsel kanıtlara dayalı etkinliklerin tarih öğrenme aşamasında kullanılmasını istemektedirler. Katılımcıların ifadelerinden anlaşıldığı gibi tarihsel kanıtların kullanılmadığı bir sınıf ortamında geçmişte yaşanmış olayları etkili bir şekilde tam anlamıyla öğrenmek söz konusu değildir. Araştırma kapsamındaalışmaya katılan öğrenciler tarih derslerine yönelik algılarının değiştiğine vurgu yaparak ezbere yönelik zor bir ders olarak ifade edilen tarih derslerine karşı algılarının değiştiğini belirterek tarihsel kanıtların kalıcı ve kolay öğrenme sağladığını ifade etmişlerdir. Tarihsel kanıtların kullanımı ile ilgili literatürde ortaya konan bu bilgilerle araştırma bulgularının benzerlikler taşıdığı görülmektedir.

Öğretmen tarihsel olayların tek bir yorumunu vererek dersi geiştirmemeli, olayların yorumlanmasında grleneşitliliği ve farklılığı sınıfa taşınmalıdır. Tarihsel bilginin hiçbir zaman kesin, objektif, tarafsız, tam ve mkemmek olmadığını öğrencilerin görmesi sağlanmalıdır. Tarihsel bilgi, doğası itibarıyla tarihçiler tarafından inşa edilen bir anlayış olduğundan, tarih öğretiminde tarih kesinliği kanıtlanmış olaylar ve açıklamalar olarak değil, farklı yorumlara açık bir anlayış olarak sınıfa taşınmalıdır (Yılmaz, 2013, s.203-204). Tarihsel sorgulama süreci, kaynaklardanıkarımlar yapmayı, başkalarının görüşlerini dinlemeyi, tek bir doğru cevabın olmadığını ya da iki kişinin düşüncelerinin eşit derecede doğru olabileceğini fark etmeyi ve bu nedenle geçmişin farklı yorumları olduğunu ve bunların zamanla değişebileceğini anlamayı öngörür (Cooper, 2007; Dilek 2016, s.179). Derslerde kullanılan kanıtların öğrencilerin; tarihsel bilginin üretilmesinde kanıtların olduğunun farkına varmaları, kanıtların aynı olmaları durumunda bile tarihçilerin farklı bağış açıları ve yorumlarda bulunabilecekleri, kanıtları analiz ettikten sonra yorum üretebilecekleri, tarihi bilginin oluşturulmasında kesin doğruların yer almadığını fark edebilmeleri hedeflenmektedir (Kabapınar, 2013, s.27). Araştırma kapsamındaalışmaya katılan öğrenciler farklı bağış

açıların farkına vardıklarını, geçmişte yaşanan olayları çok yönlü bir yaklaşımla inceleyebildiklerini, geçmişte yaşayan insanların düşüncelerini anlayabildiklerini, tek bir doğrunun olmadığını fark ettiklerini ve farklı açılardan olayları değerlendirebildiklerini ifade etmişlerdir. Literatürde yer alan bilgilerle araştırma bulguları benzerlik göstermektedir. Ayrıca Dönmez ve Altıkulaç, (2014) tarafından yapılan çalışmada ders içinde öğrenciler, bakış açıları farklı tarihsel kanıtlarla karşı karşıya kaldıkça, farklı bakış açılarının olabileceğini kavrayacak, bunları kendi açılarından değerlendirme şansı bulacaktır şeklindeki bulgularla bu araştırmada elde edilen bulgular örtüşmektedir.

Postmodernist İngiliz tarihçi Jenkins (1992)'in vurguladığı gibi, okullardaki tarih öğretimi profesyonel tarihçilerin çalışmalarında görülen çeşitliliği ve değişkenliği yansıtmalı, öğretmenler öğrencilere tarih yazımında meydana gelen yeni yaklaşımları tanıştırmalı ve tarihin ne olduğunu yeniden düşünmelerine, tarihsel olaylara ilişkin kendilerine özgü tarihsel yorumlar yapmalarına fırsat vermelidir (Yılmaz, 2013, s.203-204). Araştırma kapsamında tarihsel kanıtlarla yürütülen çalışmalarda öğrenciler tarihsel kanıtları analiz ederek tarihsel bilgiyi yorumladıklarını ve geçmişte yaşanmış olaylarla ilgili kendi görüşlerini ortaya koyabildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde yer alan bilgilerle araştırma bulguları paralellik göstermektedir. Dilek, (2007, s.55) de ifadelerinde tarihi anlamak, geçmiş hakkında yorumlar yapmak ve geçmişle güncel arasında köprüler kurmak açısından öğrencilerde geliştirilmesi gereken bir yetenektir şeklindeki açıklamasıyla araştırma bulgularını desteklemektedir. 8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretim programında öğretmen, olguları ve olayları aktarmak ya da öğrencilere ders kitaplarını doğrudan ezletmek yerine, aktif öğrenmeye dayalı etkinlikler uygulamalı, öğrencilerin bireysel ya da grup olarak birinci ve ikinci el kaynaklar üzerinde “bir sosyal bilimci gibi” çalışmalarını sağlamalıdır. Bu yolla onların, kendi anlayışlarını sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturmalarına yardımcı olmalıdır. Araştırma kapsamında kanıt temelli öğrenme yaklaşımıyla yapılan öğrenme sürecinde öğrenciler tarihsel kanıtlara dayalı olarak kendi kişisel yorumlarını yapabildikleri, kendi görüşlerini ortaya koyabildiklerini ve tarihi bilgisini oluşturdıklarını belirtmişlerdir. Öğretim programında belirtilen açıklamalar araştırma bulgularını desteklemektedir.

Katılımcılar kanıtlarla çalışmaları sürecinde geçmişi ayrıntılı öğrenebildiklerini, tarihin derinliklerine inebildiklerini ve geçmişi zihinlerinde canlandırabildiklerini

belirtmişlerdir. Alabaş (2007)'ın araştırmasında kanıtlara dayalı tarih öğretiminde, öğretmen rehberliği ile kanıtların sorgulanması şeklinde işlenen derslerde öğrencilerin bilişsel alanda tarihçiler gibi derin tarihsel analizlere ulaşabildiği, duygusal olarak olumlu tutum geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen tarihsel kanıtlarla yapılan ders etkinlikleri ile öğrenciler kanıtların geçmişte yaşanan olayların daha gerçekçi bir sınıf atmosferi yarattığını, tarihsel kanıtlarla çalışmaları sürecinde kanıtların kendilerini geçmişin derinliklerine götürdüğünü ve o dönemi yaşıyormuş gibi hissettiklerini kendilerini geçmişte yolculuk yapmış gibi nitelendirerek geçmişte yaşayan insanların yerine koyduklarını ve geçmişi tarihsel kanıtlarla daha ayrıntılı derinlemesine öğrendiklerini belirtmişlerdir. Alabaş (2007)'ın çalışmasıyla elde edilen sonuçların benzerlikler ve farklılıklar taşıdığı görülmektedir.

Tarihsel kanıtlarla yapılan etkinlikler ile öğrencilerin öğrenme sürecinden zevk aldıklarını, geçmişi öğrenme açısından faydalı bulduklarını belirtmişler ve bu süreci eğlenerek öğrenme olarak nitelendirdikleri tespit edilmiştir. Doğan (2008) tarafından yürütülen çalışmadaki öğrenci görüşleri benzerlikler taşımaktadır. Söz konusu araştırmada kanıt temelli tarih öğretiminde öğrencilerin ders ilgi ve katılımlarında istekli oldukları gözlemlenmiş, sınıf içi tartışmalarda daha fazla ders katıldıklarını, dersin zevkli hale geldiğini, yorumlama yeteneklerinin geliştiğine vurgu yapmıştır. Bu araştırmada da öğrenciler tarihsel kanıtların kullanımı ile ilgili ders etkinlikleri sürecinde benzer deneyimler elde ettikleri araştırma bulgularıyla ortaya konulmuştur.

Geleneksel sınıflarda öğrenci, öğretmeni sadece sınıfı kontrol eden ve bilgi aktaran kişi olarak görür. Yapılandırmacı öğrenmede öğrenciler grup halinde çalışabilir. Bu durum öğrencilerin birbirlerindeki farkı fark etmelerine yol açar ve öğrencilerin yüksek enerjiyle çalışmalarını sağlar. Böylece bilgilerin kalıcı olması sağlanır ve ders hem verimli hem de eğlenceli geçer. Yapılandırmacı sınıflarda öğrenmenin kalıcı olmasını sağlayan materyaller öğrencinin zihinsel gelişimine katkıda bulunur (Coşkun, 2011, s.23). Araştırma kapsamında çalışmaya katılan öğrenciler tarihsel kanıtlarla çalışmaları sırasında her birinin tarihsel olaylarla ilgili farklı yorumlar yapabildiklerini ve birbirlerinin fikirlerine önem vererek tarihin farklı yorumları olabileceğini fark etmelerini sağlamıştır. Bu durum literatürde yer alan bilgilerle benzerlikler ve farklılıklar göstermektedir.

5.2. Öneriler

Bu bölümde araştırma verilerinden elde edilen bulgular dikkate alınarak uygulayıcılara yönelik, araştırmacılara yönelik ve Millî Eğitim Bakanlığına yönelik şu önerilere yer verilmiştir.

5.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

8. sınıf T.C. İnkılap Tarihi İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin tarihsel kanıtlara dayalı öğrenme süreçlerinin esas alındığı bu çalışma neticesinde katılımcıların geçmişte yaşanmış olaylara ait kanıtları sorgulamaları, kanıtlarda yer alan çelişkileri ve önyargıları fark edebilmeleri, farklı bakış açılarına dayalı tarihsel kanıtları küçük birer tarihçi gibi inceledikleri tespit edilmiştir. Bu bağlamda tarih öğretiminde en önemli nokta kanıtlardır ve tarihsel bilginin oluşturulması aşamasında kanıtlar geçmişte yaşanan olayları doğrulamak amacıyla kullanılmaktadır. Öğretmenler tarihsel bilgini oluşturulması aşamasında öğrencilerine uygun öğrenme ortamları sağlamalıdır. Bu bakımdan tarihsel kanıtlar öğrencilerin dikkatini çekebilecek nitelikte olmalıdır.

Tarihsel kanıtlara dayalı etkinliklerde öğrencilere sorulan sorular belli bir düşünceye, duruma ve olaya yönlendirici nitelikte olmamalıdır. Öğretmenler soruları hazırlarken öğrencileri tarihsel kanıtları düşünmeye teşvik edecek nitelikte sorular sormalıdır.

Öğretmenler tarihsel kanıtlarla yapılan etkinlikler sürecinde öğrencilerine fikirlerini rahatlıkla ifade edebileceği bir öğrenme ortamı sağlamalıdır. Öğretmen öğrencilerinin fikirlerini baskı altına almadan ve yönlendirmeden açıklayabilmesine izin vermelidir. Burada önemli olan öğrencilerin görüşlerini ifade edebilmesi ve tarihin farklı yorumlarının olabildiğini görebilmesidir.

Öğrencileri farklı türden kaynaklarla karşı karşıya getirmek uygulamanın önemli noktasını oluşturmaktadır. Öğretmenler sınıflarında kanıtları kullanırken farklı bakış açılarını sunan farklı türden kaynakları vermelidir. Bu tür tarihsel kanıtlara ulaşmak zor ve zaman alıcı bir süreçtir. Tarihsel kanıtlar öğrenme süreçlerinde kullanılacaksa gerekli çalışmalar önceden tamamlanmalıdır. Öğretmenlerin bu tür tarihsel kanıtlara kolay ve kısa sürede ulaşabilmesi için elektronik ortamlarda kanıtların erişimine imkân verilebilir. Tarihsel kanıtlara dayalı etkinliklerin öğrenme ortamlarında kullanılabilmesi için uygulayıcıların yeterli bilgi ve donanıma sahip olmasında yarar vardır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın planlayacağı hizmet içi eğitim programlarının geliştirilmesi

gerekmektedir. Öğretmenler planlanacak eğitim çerçevesinde tarihsel kanıtları derslerinde kullanabilecek yeterliliğe sahip olacaktır. Bu sayede öğretmenler tarihsel kanıtları derslerinde etkili bir şekilde kullanarak tarihsel öğrenme sağlayabilirler.

Tarihsel kanıtlara dayalı etkinliklerin esas alındığı bu çalışma neticesinde öğrenciler geçmişini öğrenme konusunda güdülenmişler ve öğrenme sürecinde aktif katılım göstermişlerdir. Sürece aktif olarak katılan öğrenciler kanıtlara dayalı tarihsel bilginin öğrenen tarafından etkin bir şekilde oluşturulmasını sağlamıştır. Farklı bakış açılarına sahip kanıtlarla çalışan öğrenciler mutlak ve tek bir doğrunun olmadığını ifade ederek geçmişe ilişkin farklı bakış açılarının farkına varmışlardır. Kanıtlar üzerinde çalışan öğrenciler kanıtları analiz ettikten sonra tarihsel bilgiyi yorumladıklarını vurgulamışlardır. Öğrenciler bu süreçte geçmişe ait ayrıntılı bilgi edindiklerini ve eğlenerek öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu durumdan hareketle tarihsel kanıtlara dayalı etkinlikleri derslerinde kullanmak isteyen öğretmenler bu çalışmada yer alan tarihsel kanıtları kullanabilirler.

Araştırmada öğrenciler tarihsel kanıtlarla yapılan etkinliklerle çalışmayı ilgi çekici bulduklarını, geçmişini merak etmeye başladıklarını ve geçmişini araştırmak istediklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda öğretmenler tarih derslerinde öğrenme sürecinde öğrencilerin ilgi ve şevklerini arttıracak farklı ünite ve konularda kanıtların kullanımına yönelik öğrenme ortamları oluşturabilirler.

Öğrencilerin kanıtlarla öğrenme sürecinde tartışma ortamlarının yaratılması görüşlerini ifade edebilmelerini sağlamış ve derslere aktif olarak katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğretmenler öğrencilerin öğrenme süreçlerine doğrudan katılabilecekleri ders içi etkinliklere dayalı aktif katılımını sağlayacak öğrenme ortamları yaratabilirler.

Araştırma bulgularında öğrenciler kanıtların kendilerine ilk elden bilgi verdiğini ve deneyime dayalı elde ettikleri bu bilgilerin kendilerine doğru, güvenilir, inandırıcı geldiğini ve kalıcı öğrenmeler sağladığını belirtmişlerdir. Uygulayıcılarda öğrenme sürecinde farklı türden tarihsel kanıtları öğrenme ortamlarına getirerek öğrencilerin kendi tarihsel bilgisinin kendisinin oluşturmasına zemin hazırlayabilmelidir.

Araştırma bulgularında öğrenciler tarihsel kanıtların farklı bakış açılarının farkına varmalarını ve farklı açılardan olayları inceleyebildiklerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda öğretmenler çelişkili konuların öğretiminde kendi bakış açılarını doğrudan öğrencilerine yansıtmak yerine farklı bakış açılarının yer aldığı tarihsel kanıtlardan

yararlanarak öğrencilerinin tarihte mutlak ve tek bir doğrunun olmadığını farkına varmalarını sağlayabilirler.

Araştırma bulgularında öğrenciler tarihsel kanıtlara dayalı etkinlikler kapsamında tarihsel bilgiyi yorumlayarak kendi görüşlerini ifade etmişlerdir. Bu bakımdan öğretmenler öğrencilerin tarihsel olaylarla ilgili yorum yapabilmesine ve güncel olaylarla ilişki kurabilmesine uygun etkinlikler oluşturmalarıdır.

Öğrenciler elde edilen bulgular doğrultusunda tarihsel kanıtlara dayalı etkinliklerle geçmişini ayrıntılı öğrendiklerini, tarihin derinliklerine indiklerini ve geçmişini zihinlerinde canlandırabildiklerini belirtmişlerdir. Özellikle kanıtlarda yer alan konuşma bölümlerinin geçmişini zihinlerinde canlandırmasına yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler geçmişin ayrıntılı bir şekilde öğrencinin gözünde canlanabilmesini sağlamak için ders kitapları dışında farklı dönemlere ve konulara ait sınıf seviyesine uygun kitaplar önerebilirler.

Araştırma bulgularında öğrenciler tarihsel kanıtlarla çalışmaları sürecinde zevk aldıklarını, tartışma ortamlarının oluşmasıyla görüşlerini rahat bir şekilde ifade etmelerinin kendileri için eğlenceli olduğunu, hoşlarına gittiğini ve faydalı bulduklarını belirtmişlerdir. Tarih öğretmenleri öğrencilerin eğlenerek öğrenebilecekleri öğrenme ortamları yaratabilir ve dersi sıkıcı, ezbere yönelik, sadece bilgi aktarımına dayalı olmaktan çıkartarak eğlenceli hale getirebilirler.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Araştırma 8. sınıf düzeyindeki öğrencilere kanıtlarla çalışmanın ifade ettiği anlamı ortaya çıkarmak amacıyla uygulanmıştır. Bu bağlamda tarihsel kanıtlara dayalı etkinliklere ait deneyimlerinin ortaya çıkarılmasına yönelik çalışmalar farklı sınıf düzeylerine uygulanabilir.

Araştırmacılar öğrencilerin sınıf içinde aktif olabileceği, görüşlerini rahat ve hoşgörülü bir sınıf atmosferinde ifade edebileceği, tarihsel olaylarla ilgili tartışma ortamları yaratabileceği ve öğrencileri derse karşı motive edebileceği etkinlikler tasarlayabilirler ve bu etkinlikleri uygulayıcılarla birlikte öğrenme ortamlarına dahil edebilirler.

Kanıtların derslerde etkili bir şekilde uygulayıcılar tarafından kullanılabilmesi için tarihsel kaynaklara kısa sürede ve kolay erişim sağlanması gerekmektedir. Bu alanda

alışan araştırmacıların farklı türden tarihel kanıtların yer aldığı kitaplar, yayınlar, örnek ders programlarının geliştirilmesi önerilebilir.

Araştırmacılar gerekli şartların oluşturulmasıyla çalışmalarını geniş bir zaman aralığında tasarlayıp gerçekleştirebilirler.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. (2003). Aktif öğrenme. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları
- Akturan, U. ve Esen, A. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Alabaş, R. (2007). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde kanıt temelli öğrenme modeli bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İstanbul.
- Altıkulaç, A. (2014). *Türkiye cumhuriyeti inkılap tarihi ve atatürkçülük dersinde hatıratların kullanımının öğrenme sürecine etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ata, B. (2002). “Tarih derslerinde dokümanlarla öğreti yaklaşım”, Türk Yurdu Dergisi, sayı: 175, s.80-86.
- Baloğlu, B. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemi*. İstanbul: Der Yayınları.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2017). *Sosyal bilimlerde bilgisayar destekli nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bilgiç, S. (2018). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler derslerinde kanıt temelli öğrenmeye ilişkin bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Boyacı, A. ve Bozkuş, K. (2015), Araştırma yaklaşımları ve veri toplama yöntemleri. Aypay, A. (Ed.) *Araştırma yöntemleri desen ve analiz* içinde, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Collingwood, R.G. (2013). *Tarih tasarımı*. Çev. K. Dinçer. Ankara: Doğu Batı Yayıncılık.
- Coşkun, S. (2011). Yapılandırmacı paradigma ve coğrafya. Coşkun, M. (Ed.) *Kuramdan uygulamaya yapılandırmacı coğrafya öğretimi* içinde, İstanbul: MKM Yayınları, s.23
- Çıdacı, T. (2015). *Sosyal bilgiler dersi tarih konularına öğretiminde birinci elden kaynakların kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Muğla
- Demircioğlu, İ.H. (2014). *Tarih öğretiminde öğrenci merkezli yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demircioğlu, İ.H. ve Turan, İ. (2014). *Tarih öğretiminde öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğan, N. (2008). *İlköğretim 8. sınıf Türkiye cumhuriyeti inkılap tarihi ve atatürkçülük dersinin öğretiminde tarihsel kanıt kullanımının etkililiği*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, Y. (2007). *Sosyal bilgiler öğretiminde tarihsel yazılı kanıtların kullanımı*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Doğan, Y. (2014), Tarih öğretiminde kanıt sorgulama. Safran, M. (Ed.). *Tarih nasıl öğretili tarih öğretmenleri için özel öğretim yöntemleri* içinde. İstanbul: Yeni İnsan Yayınvi.
- Doğan, Y. ve Dinç, E. (2007). Birinci elden tarih kaynaklarının sosyal bilgiler ve tarih derslerinde internet üzerinden kullanımı: Abd ve İngiltere'den uygulama örnekleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 195-220.
- Doğanay, A. (2014). Davranışçı ve bilişsel öğrenme kuramları. M, Safran (Dü.) *Tarih nasıl öğretilir? Tarih öğretmenleri için özel öğretim yöntemleri* (s.39-44). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Dönmez C. ve Altıkulaç, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ortaokul tc inkılâp tarihi ve atatürkçülük dersi konularının öğretiminde tarihsel kaynakların kullanımına yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(3), 923-942.
- Dönmez, C. ve Yazıcı, K. (2008). *T.C. inkılap tarihi ve atatürkçülük konularının öğretimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Dilek, D. (2007). Tarih derslerinde öğrenme ve düşünce gelişimi. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Erdoğan, N. (2007). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde resimlendirilmiş öykülerin tarihsel düşünme becerilerinin gelişimine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ersoy, F. (2017). Fenomenoloji. Saban, A. ve Ersoy, A. *Eğitimde nitel araştırma desenleri* içinde, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Filiz, N. (2010). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güler, A., Halıcıoğlu, B. ve Taşgın. S. (2015), *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güngör Akıncı, B.A. (2011). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde temsili resim kullanımıyla tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Güven, İ. (2014). *Tarih öğretimi kuram ve uygulama*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Işık, H. (2008). *Tarih öğretiminde doküman kullanımının öğrencilerinin tarihsel düşünme becerilerine ve başarılarına etkisi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Işık, H. (2008). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler tarih konularının öğretiminde kanıt temelli modeli: bir aksiyon araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kabapınar, Y. (2013). Tarih dersleri için yeni bir yaklaşım olarak kanıt temelli tarih öğretimi. *İstek Bülten K12*, 11, 26-29.
- Kaya, R. & Güven, A. (2012). İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde tarih konularının işleniş ve tarihin değeri ile ilgili görüşleri. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(2), 675-691.

- Kırpık, C. (2009). Tarih ve sosyal bilgilerde aktif öğrenme. Aktekin, S. vd. (ed). *Çok kültürlü bir Avrupa için tarih ve sosyal bilgiler eğitimi* içinde. Ankara: Harf Eğitim Yayıncılığı.
- Köstüklü, N. (2006). *Sosyal bilimler ve tarih öğretimi*. Konya: Sebat Ofset Matbaacılık.
- Köymen, O. (2003). *Tarih eğitimine eleştirel yaklaşımlar*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını.
- Oğurlu, Ü. (2014). *Üstün zekâlılar eğitiminde en iyi uygulamalar, kanıt temelli bir kılavuz*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Özbaş, B. (2010). *12-14 yaş grubu öğrencilerinin tarihsel düşünme gelişimi ve tarihsel kanıt kullanımı*. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Öztürk, C. (2009). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Robinson, A. Shore, B.M. ve Enersen, D.L. (2014). *Üstün zekâlılar eğitiminde en iyi uygulamalar, kanıt temelli bir kılavuz*. Oğurlu, Ü. ve Kaya, F. (Çev.) Nobel Yayınevi.
- Safran, M. (2009). *Sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Safran, M. (2016). *Tarih nasıl öğretilir? Tarih öğretmenleri için özel öğretim yöntemleri*, İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Safran, M. ve Köksal, H. (1998). Tarih öğretiminde yazılı kanıtların kullanılması. M. Safran (2006) içinde *Tarih eğitimi makale ve bildiriler* (s.35-51). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sever, M. (2015). Nitel ve karma yöntem araştırmaları. Aypay, A. (Ed.) *Araştırma yöntemleri desen ve analiz* içinde, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şaşan, H.H. (2002). Yapılandırmacı öğrenme. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 74-75,2002. 49-52.
- Şimşek, N. (2015). *Öğrenmeyi öğrenmede alternatif yaklaşımlar*. 2. baskı, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sünbül, A. M. (2011). Öğretim ilke ve yöntemleri. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2016). *Türkiye Cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi 8. sınıf programı*. Erişim: <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx>
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2018). *Türkiye cumhuriyeti inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi 8. sınıf programı*. Erişim: <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx> 15.04.2019.
- Top, M. (2009). *İlköğretim 8. sınıf inkılap tarihi ve atatürkçülük dersinin öğretiminde edebi ürünlerin kullanımının öğrenci başarısı ve tutumuna etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ürküt, M. (2013). *İlköğretim T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük 8. sınıf öğretmen kılavuz kitabı*. İstanbul: Netbil Basım ve Yayıncılık.

- Yasa, Ş. (2017). *Türk denizcilik tarihinin öğretiminde tarihsel romanların kullanımının tarihsel düşünme becerilerine etkisinin incelenmesi: bir eylem araştırması*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yelken, T.Y. (2016). Oluşturmacı öğrenme kuramları. M, Safran (Dü.) *Tarih nasıl öğretilir? Tarih öğretmenleri için özel öğretim yöntemleri* (s.51-55). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Yetiş, A. (2018). *Öğretmen ve öğrencilerin kanıt temelli öğretimine ilişkin görüşleri: bir durum saptaması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. ve Koca, F. (2012). Tarihsel empati üzerine nitel bir araştırma: tarih öğretmenlerinin algı, görüş ve deneyimlerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 856.
- Yılmaz, K. (2013). Postmodernist tarih yaklaşımı: Postmodernizmin tarih eğitimi için doğurguları. *Pamukkale Üniversitesi Fakültesi Dergisi*, (34), 197-209.

EKLER

- Ek 1: Araştırma İzin Belgesi
- Ek 2: Katılımcı İzin Formu
- Ek 3: Öğrenci Görüşme Formu
- Ek 4: Tarihsel Kanıtları Değerlendirme Öğrenci Anketi
- Ek 5: Saltanat Ders İçi Etkinlik
- Ek 6: Halifelik Ders İçi Etkinlik
- Ek 7: Harf Devrimi Ders İçi Etkinlik
- Ek 8: Anlam Birimlerinin Dönüştürölmesi

Ek 1: Araştırma İzin Belgesi

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.7133357
Konu : Anket ve Araştırma İzin Talebi

08/04/2019

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) 22.03.2019 tarihli ve 6006239 Gelen Evrak No'lu dilekçe.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tk. Gn. Md. 22.08.2017 tarih ve 12607291/ 2017/25 No'lu Gen.
c) Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma ve Anket Komisyonunun 08.04.2019 tarihli tutanağı.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Nilgün ÇİFTARSLAN'ın "**Ortaokul Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Kanıt Kullanımı Fenomenolojik bir Çalışma**" konulu tezi kapsamında, ilimiz genelinde bulunan ortaokullarda öğrenim gören öğrencilere; kanıt temelli ders içi etkinlik, anket ve görüşme soru formunu uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) dilekçe ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarımıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması** koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Menderes KAYA
İl Millî Eğitim Müdür V.

- Ek:
1- Genelge.
2- Komisyon Tutanağı.

OLUR
08/04/2019

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239

Ek 2: Katılımcı İzin Formu

Merhaba değerli katılımcı velisi,

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisi Nilgün ÇİFTARSLAN. Ortaokul T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Kanıt Kullanımı: Fenomenolojik Bir Çalışma” konulu tezim için araştırma yapacağım. Bu araştırmanın temel amacı tarihsel kanıtlarla yapılacak etkinlikler ile T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük konularının öğretilmesi aşamasında kullanılmasının öğrenciler için ifade ettiği anlamı ve yapıyı ortaya çıkarmaktır. Dersi işleme sürecinde tarihsel kanıtlarla hazırladığım etkinlikler öğrencilere verilecektir. Araştırma kapsamında öğrencilerin edindikleri tecrübeleri ve bu tecrübeleri nasıl anlamlandırdıkları incelenecektir. Veri toplanması aşamasında öğrenci dokümanları, öğrenci anketi ve öğrenci görüşme formu kullanılacaktır. Araştırmada çocuğunuzun ve sizin isminize yer verilmeyecektir.

Uygulamayı kabul ediyorum.

Uygulamayı kabul etmiyorum.

Katılımcının

Velisinin Adı Soyadı:

İmza

Ek 3: Öğrenci Görüşme Formu

Merhaba, ben Nilgün ÇİFTARSLAN Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans yapmaktayım. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretilmesi aşamasında kullanılan tarihsel kanıtlarla yapılan etkinliklerin sizin için ifade ettiği anlamı ve yapıyı ortaya çıkarmaya dayalı bir araştırma yapıyorum. Araştırmada görüşme içeriği gizli tutulacak isminizin yerine takmada isimler kullanılacaktır. Sizinle yapacağım bu görüşmeye vereceğiniz cevaplar araştırma sonucuna katkıda bulunacaktır.

Görüşme Soruları

- 1 Daha öncedeki tarih derslerinin öğretimine yönelik düşüncelerin nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 2 Daha öncedeki tarih dersi öğretiminin (tarih öğrenme açısından) faydalı olup olmadığı hakkındaki düşüncelerin nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 3 a. Daha önce işlenen İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersleri ile kanıtlarla işlenen tarih dersini karşılaştırırsan neler söyleyebilirsin?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- b. İki dersin öğretimi arasındaki ne tür benzerlikler ve farklılıklar var?
Hangi dersin işleniş şeklini daha etkili buldun? Neden?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 4 a. Kanıtlarla öğrenmeyi İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi konularını anlama açısından nasıl buldun?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- b. Kanıtlarla çalışmanın konuları anlamana katkısı oldu mu? Bu çalışma hangi açılardan katkı sağladı?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 5 İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kanıtlarla işlenen ders etkinliklerine yer verilmesi hakkındaki düşüncelerin nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 6 Tarih derslerinde kanıtların kullanılması senin için ne anlam ifade ediyor?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7 Kanıtlarla ders işleme ve tarih öğrenme deneyimi hakkında neler düşünüyorsun?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8 Kanıtlarla ders işleme etkinliği tarihsel öğrenmeni nasıl etkiledi?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9 Kanıtlarla birlikte ders işlemek sana neler hissettirdi? Kanıtlarla çalışmak İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine olan ilgini nasıl etkiledi?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10 Kanıtlarla ders işlemenin geçmişte yaşanan olayları anlama açısından nasıl buldun?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 11 Kanıtlarla ders işleme etkinliklerinin inkılap tarihi dersine yönelik fikirlerini değiştirdi mi? Bu değişimde en çok hangi etkinlikler etkili oldu? Nedeni ile açıklar mısın?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 12 Konuşmadığımız fakat senin söylemek istediğin bir şey var mı?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ek 4: Tarihsel Kanıtları Değerlendirme Öğrenci Anketi

Sevgili öğrenciler,

İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretilmesi aşamasında kullanılan tarihsel kanıtlar ile yapılan etkinliklerin sizin için ifade ettiği anlamı ve yapıyı ortaya çıkarmaya dayalı bir araştırma çalışmasına bilgi sağlamak amaçlı kullanılacaktır. Tarihsel kanıtlara ilişkin deneyimleriniz hakkında bilgi edinmek için hazırlanmıştır. Verdiğiniz cevaplar gizli tutulacaktır. Sorulara samimi bir şekilde cevap vermeye çalışınız.

Başarılar dilerim.

Nilgün ÇİFTARSLAN
M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü

SORULAR

1 Tarihsel kanıt deyince ne anlıyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2 Kanıtlarla işlenen tarih dersinin öğrenme açısından önemi nedir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 Kanıtlarla çalışmalarınız sırasında ilginizi neler çekti?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4 Kanıtlarla çalışmalarınız sırasında zorlandığınız durumlar oldu mu? Ne gibi zorluklar yaşadın? Bu zorluklarla karşılaştığında neler hissettin?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 Kanıtlarla çalışma sana neler kazandırdı?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 Kanıt kullanımı ile ilgili benzer bir etkinlik için ne tür önerileriniz olur?

Ek 5: Saltanat Ders İçi Etkinlik

SALTANAT

BELGE: 1

Mudanya Ateşkesinden sonra, İsviçre'nin Lozan Kentinde toplanacak konferans için İşgal Devletleri, TBMM Hükümeti'nin yanında; Saltanat Hükümeti'ni de davet ettiler (27 Ekim 1922). Amaç; bu iki gücün çelişkisinden yararlanmaktır.

İşgal güçlerinin bu politik manevrasına sert tepki gösteren M. Kemal, bu tepkisini şöyle dile getirmiştir: "...TBMM'nin nitelikleri, anayasa ile belirtilmiştir. Kurulmasından itibaren, ülkenin yazgısına el koymuştur. Bu nedenle, Türk Milletinin geleceğinden tek sorumlunun TBMM hükümeti olduğu; tüm dünyaca bilinmektedir. TBMM ordularının kazandığı zaferin sonucu olarak, yakında toplanacak barış konferansına Türkiye Devleti yalnız ve ancak, TBMM hükümeti tarafından temsil olunur..." diyerek, İstanbul Hükümeti'nin fiilen ve hukuken bittiğini belirtmiştir.

Mustafa BARUT, Atatürk Devrimi ve Atatürk İlkeleri, s.180

SORULAR:

1. Mudanya mütarekesinin imzalanmasından sonra İşgal Devletlerinin TBMM ve Saltanat Hükümetini konferansa birlikte davet etmesindeki amacı nedir? Siz bu durumu nasıl yorumluyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

.....

2. M. Kemal'in konferansa İstanbul hükümeti ile birlikte davet edilmesi karşısındaki tutumu hakkında neler düşünüyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

.....

SALTANATIN KALDIRILMASINA ORTAM HAZIRLAYAN GELİŞMELER

BELGE: 2

Mudanya Mütarekesinden sonra barış konferansı için hazırlıklar başlayınca, Osmanlı Hükümeti, T.B.M.M. Hükümeti yanında konferansa katılmak arzusunda olduğunu bildirdi. İtilaf Devletlerinin, hala İstanbul'da bir hükümet tanımak ve onu da Türkiye ile birlikte konferansa çağırmak istemeleri ve bu hükümetin de, delegeleri beraberce seçmek için Büyük Millet Meclisine başvurmaya yeltenmesi, Mustafa Kemal Paşa'yı harekete geçirdi.

Hamza EROĞLU, Türk Devrim Tarihi, s.144

SORU:

1. Mustafa Kemal'i saltanatın kaldırılması konusunda harekete geçiren gelişme nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

BELGE: 3

Mustafa Kemal, arkadaşlarıyla Refet Paşa'nın evinde bir akşam yemeğinde bir araya geldi. Bu yemekte Ali Fuat ve Rauf Bey de vardı. Hepsisi merak içindeydi. Akşam yemeğini keyifle yedikten sonra Mustafa Kemal "Bundan sonrası için ne yapacağız hiç düşündünüz mü? Sultanlık ve halifeliğin durumuyla ilgili olarak ne düşünüyorsunuz?" diye sordu.

Rauf Bey, kuşkuyla kaşlarını kaldırdı. Mecliste de saltanatın geleceğine dair şüpheler vardı. Meclis'te milletvekillerin çoğu, Vahdettin'in bir hain olarak tahtan indirilmesini kabul ediyor, ama daha ileri gidilmesini istemiyorlardı. 1921 yılında yönetimin kayıtsız şartsız millete ait olduğunu kabul eden meclis, şimdi bu yasayı geri almak için çabalıyordu. Rauf Bey, bunları düşünerek cevap verdi.

"Ben duygularıyla, vicdanıyla sultanlığın ve halifeliğin yanındayım," dedi. Biraz düşündükten sonra devam etti. "Bir de bazı somut gerçekler var. Yurdumuzda yönetimi elde tutabilmek zordur. Herkesin erişemeyeceği üstün bir varlık gibi görülmeye alışılmış bir yönetimi yok etmek ya da bir başkası ile değiştirmek, yıkımlara ve düş kırıklıklarına yol açabilir. Bu nedenle de saltanatın ve halifeliğin kaldırılması hiçbir zaman yapılmaması gereken bir iştir."

Mustafa Kemal, bakışlarını Refet Paşa'ya çevirdi. O da "Rauf'un görüşlerine tümüyle katılıyorum. Padişahlıkla halifeliğin dışında bir yönetim söz konusu bile olamaz!" dedi. "Yalnız, padişahın yetkilerinin çok sınırlı olması gerekiyor. İngiltere'deki yönetim tarzı, akla çok yatkın geliyor." Refet Paşa'dan sonra, gözler Ali Fuat Paşa'ya çevrildi. "Ben sizin kadar kesin bir şey söylemiyorum. Biliyorsunuz uzun bir süre Moskova'daydım. Siyasi atmosfer hakkında şimdilik fikir yürütemeyeceğim," dedi.

İsmet ORHAN, Atatürk'ü Biz Öldürdük, s.365-366

SORULAR:

1. Düzenlenen akşam yemeğinde kimler bulunuyordu? Bu kişiler Mustafa Kemal'in sultanlık ve halifelik durumu ile ilgili sorusuna nasıl karşılık vermişlerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Mustafa Kemal'in sorusu üzerine Rauf Bey'in cevabını nasıl değerlendirirsiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

BELGE:4

Lozan Konferansı arifesinde, İstanbul'daki Padişah Hükümetinin, barış görüşmelerine çağırılması, Atatürk'e beklediği fırsatı verdi. Bütün aydınların düşüncesi adaletli bir barış yapılması üzerinde düğümlendiği sırada, Saltanat Sorunu kestirme yoldan çözümlenecekti. TBMM 30 Ekim 1922 günü verdiği bir kararla "Osmanlı İmparatorluğunun hayatının sona erdiğini, İstanbul'daki Padişahın tarihe karıştığını" belirtti. Fakat bu karardan sonra, TBMM içindeki bazı milletvekilleri büyük bir hoşnutsuzluk içine girdiler. Bunun üzerine durumu daha kesin biçimde çözümleyecek yeni bir tasarı hazırlandı.

Ahmet MUMCU, Tarih Açısından Türk Devriminin Temelleri ve Gelişimi, s.110

BELGE:5

Dr. Rıza Nur ve "78" arkadaşı verdikleri bir önerge ile de "Osmanlı İmparatorluğu'nun sona erdiğinin ve yeni Türkiye hükümetinin onun varisi bulunduğunun ve halifelik makamının kurtulacağını" karar altına alınmasını dilemişlerdi. Buna karşın Alb. Selahattin ve Ziya Hurşit olmak üzere kimi üyeler padişahlığın kaldırılmaması gerektiğini savunmuşlardı. Bu arada R. Orbay ile Refet Bele de saltanatın kaldırılmasından yana olmadıklarını M. Kemal'e açıklamışlardı. Özellikle R. Bele "Bizde padişahlıktan, halifelikten başka bir yönetim biçimi olamaz" diye kesin tavrını sürdürmüştü.

Şerafettin TURAN, Türk Devrim Tarihi, Ulusal Direnişten Türkiye Cumhuriyet'ine, s.278

SORULAR:

1. TBMM'nin 30 Ekim 1922 günü aldığı karara milletvekilleri nasıl tepki vermiştir? Siz bu tepkiyi nasıl buluyorsunuz? Nedenleriyle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Rıza Nur'un ve arkadaşlarının meclise verdikleri önerge mecliste nasıl karşılanmıştır?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Mecliste bulunan milletvekillerinin önerge ile ilgili düşüncelerini nasıl yorumlarsınız?

.....

.....

.....

.....

.....

SALTANATIN TBMM TARAFINDAN KALDIRILMASI VE TARTIŞMALAR

BELGE: 6

Nafia Vekili Fevzi Bey (Diyarbakir) – Tarihimiz bize mütarekeden sonra gösterdi ki; artık millet hükümdarlarla değil, kendi hakkı hayatıyla ve kanı kanı bedeline aldığı hukukla yaşıyor. Mütarekeden sonra imzası tahtında o vakit kabine reisi olan Ferid Paşa'nın memleketine ve milletine karşı, Avrupalılarla akdettiği Sevr Muahedesi'ni tasdik ettikten sonra bu suretle bize bir telgraf yazmasına hayret ediyorum. Çünkü bugün memleket iki seneden beri bütün canının, malının, kanının bedeli olarak hakkını istihsal ettiği anda millettten aldığı kuvvete istinaden Büyük Millet Meclisi sulh akdedeceği zamanda bunları affetmek mümkün değildir.

Osman Selim KOCAHANOĞLU, Yeni Türkiye'nin Doğuşu, Saltanatın Kaldırılması İle İlgili TBMM Zabıtları, s.450

BELGE:7

Ali Fuat Paşa (Ankara) – Milli mücadeleye başladığımız tarihten bugüne kadar bizim iki düşmanımız vardı. Biri hariçten geliyordu. diğeri de İstanbul'dan doğuyordu. İstanbul'dan maksadım Padişah, saray ve Bab-ı Alidir.

Osman Selim KOCAHANOĞLU, Yeni Türkiye'nin Doğuşu, Saltanatın Kaldırılması İle İlgili TBMM Zabıtları s.467

BELGE: 8

Komisyonadaki sarıklı muhaliflerin önde gelenlerinden Ankara Milletvekili Hoca Mustafa Efendi de diğerleri gibi telaşlanmıştı, “Affedersiniz efendim. Biz meseleyi başka görüş açısından mütalaa ediyorduk. Açıklamalarınızdan aydınlandık” dedi. Bundan sonra sorun halledilmiş, komisyon tasarıyı kabul etmişti.

İbrahim ARTUÇ, Yeniden Doğuş Türk Kurtuluş Savaşı, s.531

BELGE:9

Saltanata Son Veren Yasanın Metni

“1. Anayasa ile Türkiye halk, egemenlik ve halk yetkisini, gerçek temsilcisi olan TBMM'nin manevi kişiliğinde vazgeçilmesine, parçalanmasına olanak bulunmayan bir görev devri olmak üzere temsil etmeye ve eylemli olarak kullanmaya ve ulusal egemenliğe dayanmayan hiçbir kuvvet ve heyeti tanımamaya karar verdiğinden ötürü, Ulusal Ant sınırları içinde TBMM hükümetinden başka hükümet şekli tanımaz. Dolayısıyla Türkiye halkı, kişisel egemenliğe dayananadaki hükümet biçimini, 16 Mart 1920'den başlayarak ve sonsuza dek tarihe geçmiştir saymıştır.

2.Halifelik Osmanogulları hanedanına ait olup halifeliğe, TBMM tarafından bu hanedanın bilim ve ahlak yönünden en makul ve en iyi olanı seçilir. Türkiye devleti halifelik makamının korunağıdır.”

Şerafettin TURAN, Türk Devrim Tarihi, Ulusal Direnişten Türkiye Cumhuriyet'ine, s.280

SORULAR

1. Saltanata son veren yasa metninde padişah ve halifeliğin durumu ile ilgili maddeleri nasıl yorumlarsınız?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Saltanatın devamını isteyenlerin gerekçeleri nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Saltanatın kaldırılmasından yana olanların gerekçeleri nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

4. Yukarıda verilen belgelerden hangisi size daha güvenilir geldi? Gerekçesiyle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

Ek 6: Halifelik Ders İçi Etkinlik

HALİFELİK

BELGE: 1

Hilafet, Hazreti Peygambere vekil olarak İslamları ve İslamlığı koruma ödevidir. Halife ise, Hazreti Peygamber'in ölümünden sonra onu yerine geçen, ona halef olan kimsedir. İslam dininin esaslarına göre, halife hem baş imam, ruhani reis, hem de devlet başkanıdır. Halife iki iktidarı birden temsil etmektedir. Devlet Başkanı olarak dünyaya ait iktidarı temsil ettiğinden devlet sulatışını, gücünü elinde bulundurmaktadır. Halife, aynı zamanda uhrevi (ahirete ait) iktidarı temsil etmekte olduğundan baş imam olarak İslam aleminin ruhani reisidir.

Hamza EROĞLU, Türk Devrim Tarihi, s.182

BELGE: 2

Yavuz Sultan Selim'in 1517 Ridaniye Seferi sonrasında Mısır'daki Memlûk Devleti'ni yıkıp kutsal emanetleri İstanbul'a getirmesiyle hilafet Osmanlı devletine geçti. Hilafetin Osmanlı devletine geçtiği zamanlarda bu unvana çok büyük bir önem atfedilmemişti. Ancak Osmanlı Devleti'nin siyasi ve askeri bakımından gerilediği, Müslüman nüfusun oturduğu büyük ülke topraklarının elden çıkmaya başladığı 18. Yüzyıl sonlarından itibaren devletin dış politikasında halifelik ön plana çıkmaya başladı.

Zübeyde ÖKTEM YALIN, Atatürk İlkeleri ve Devrim Tarihi, s.169

BELGE: 3

HALİFELİK SORUNUNUN ORTAYA ÇIKIŞI

Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı padişahı V. Mehmet Reşat, Halife sıfatıyla Cihad-ı Ekber ilan etmişse de, bu çağrıya İslam aleminden olumlu yanıt gelmemiştir. Bu da halifeliğin İslam alemi üzerinde tüm işlerliğini yitirdiği anlamına gelmektedir.

Temuçin Faik ERTAN, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, s.164

SORULAR:

1. Yukarıdaki açıklamalardan yola çıkarak Osmanlı Devleti'nde Halifelik kurumu ile ilgili düşüncelerinizi açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Halifelik kurumunun önemi ile ilgili ne düşünebilirsiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

HALİFELİĞİN KALDIRILMASINI HAZIRLAYAN OLAYLAR

BELGE: 4

T.B.M.M Saltanatın kaldırılmasından sonra İstanbul'dan giden halife Mehmet Vahdettin'i Şerr'iyye Vekaletinden verilen bir fetva ile azletmiş, yerine halife olarak Abdülmecit Efendi'yi seçmişti. Yeni halifeden sadece Müslümanların Halifesi unvanını kullanması, saltanat hukukunu hatırlatacak ifade ve davranışlardan kaçınması istenmişti... Halife de kendisine yapılan uyarılara uymamaya, Saltanatı hatırlatacak davranışlarda bulunmaya başlamıştı.

Ali İhsan GENCER, Türk İnkılap Tarihi, s.222

BELGE: 5

Abdülmecit Efendi Halife seçildikten sonra kendisine verilen talimata aykırı olarak “ Halifei Müslimin” unvanından başka sıfat ve unvanlar taşıyarak “Halifei Resulullah, Hadimulharemeynişşerifeyn” ibaresinin altında Abdülmecid bin Abdülaziz Han şeklinde imza kullanarak Cumhuriyet hükümetinin talimatı dışına çıkıyordu.

Hamza EROĞLU, Türk Devrim Tarihi, s 182-183

BELGE: 6

Saltanatın kaldırılmasından sonraki günlerde bazı çevrelerin Halife Abdülmecid'e bir padişah gibi davranmaları ve onu zaman zaman Meclisin üzerinde görmeleri, bütün dikkatlerin Halifelik kurumu üzerine toplanmasına yol açmıştır. Kaldı ki Halife'ye yakın kişiler arasında Rauf Bey ve Refet Paşa gibi, Kurtuluş Savaşı'nın önde gelen isimlerinin de olması, Halifeliğin varlığını daha da fazla tartışılır hale getirmiştir. Bu arada saltanat taraftarlarının da halifelikten güç ve moral alarak eskiye dönmek için çalışmalar yapmaları; Halife Abdülmecit'in de kendisini bir padişah gibi görerek heyetler kabul etmesi de, halifeliğin kaldırılmasının gündeme gelmesinde etkili olmuştur.

Temuçin Faik ERTAN, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, s.165

SORULAR:

1. T.B.M.M. nin seçtiği halife Abdülmecid'ten bazı isteklerde bulunmasının sebebi nedir? Siz bu istekler hakkında neler düşünüyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Halifeliğin kaldırılması sürecinde Abdülmecid'in davranışlarını nasıl değerlendirirsiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

BELGE: 7

Bazı politikacılar ise, “hilafet aynı hükümdür, hilafetin hukuk ve vesaitini iptal etmek hiç kimsenin, hiçbir meclisin elinde değildir” diyerek Halifeyi, Padişah gibi yaşatmak istiyorlardı. Bu hal Halifelik kurumu hakkında bir an önce tedbir alınmasını gerektiriyordu. Fakat Gazi Mustafa Kemal Paşa'yı Halifeliğin kaldırılması için zorlayan sebep, en kuvvetli amil, Halife mevcut oldukça, Türkiye’de yapılması zorunlu olan sosyal ve laik karakterdeki inkılapların yapılmayacağı idi.

Hamza EROĞLU, Türk Devrim Tarihi, s.183

BELGE: 8

Mustafa Kemal Paşa'yı Halifeliğin kaldırılması için harekete geçiren bir gelişme de iki Hintli Müslüman lider Ağa Han ve Emir Ali'nin Halifenin siyasi durumunun korunması için İsmet Paşa'ya yazdıkları bir mektubun henüz onun eline geçmeden İstanbul'da muhalif bir gazetede yayınlanmış olmasıydı. Biri İsmailiye mezhebinin lideri, diğeri de Şii mezhebinden olan bu iki liderin Halifelikle herhangi bir ilgileri bulunmuyordu. Yazdıkları mektupta sorunun Sünnilere ait olduğunu açıklamak suretiyle bunu kendileri de kabul etmişlerdi. Üstelik Ağa Han Birinci Dünya Savaşı sırasında İngiliz gazetelerinde Osmanlı Devleti aleyhinde makaleler yazmış bir kişiydi. Şimdi savunmaya çalıştığı Halifenin cihat çağrısına uymamış, aksine İngiltere'nin yanında savaşmaları için Hindistan'daki İslam kongrelerini teşvik etmişti. Kendisi uluslararası sosyetenin tanınmış simaları arasında yer alıyordu. Bütün bunlar bu olayın İngiltere tarafından yönlendirilen siyasi bir manevra olduğunu gösteriyordu.

Ali İhsan GENCER, Türk İnkılap Tarihi, s.222

SORULAR:

1. Politikacıların hangi tutum ve davranışları halifelik konusunda tedbir alınmasını gerektirmiştir?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Halifeliğin kaldırılması konusunu dış mesele açısından nasıl değerlendirebilirsiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Halifelik kurumunun kaldırılmasına ortam hazırlayan gerekçeleri nasıl değerlendirirsiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

MUSTAFA KEMAL’İN HİLAFET HAKKINDA GÖRÜŞLERİ

BELGE: 9

Abdülmecit’in halife seçildiği toplantıda Mustafa Kemal, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin sadece Türkiye halkının meclisi olduğunu, bütün İslam dünyasına yaygın bir gücü olmadığını, halifenin bu ulusun kaderinde hak sahibi olamayacağını söyle açıklamıştır;

“...bu Meclis, Türkiye halkının meclisidir. Bu Meclisin sıfat ve salahiyeti yalnız ve ancak Türkiye halkının ve Türk vatanının hayatına ve mukadderatına şamil ve nafız olabilir. Meclisimiz, kendi kendine bütün alemleri İslama şamil bir kudret iktisab edemez Efendiler! Türk milleti ve onun mümessillerinden mükerrer olan Meclisimiz, kendi mevcudiyetini, halife unvanı taşıyan veya taşıyacak olan bir zatın eline veremez ve vermeyecektir Efendiler! Bundan dolayı alemleri İslamda teşevvüş (karışıklık) varmış veyahut olacakmış. Bunların hepsi manasız ve yalan sözlerdir. Kim söylemişse yalan söylemiştir, yalan söylüyor.”

Vural DİNÇKOL, Bihterin Pervin SOMER, Atatürk İlkeleri Devrimi, s.155

BELGE: 10

“... Hilafet makamının muhafazasında dini ve siyasi bir menfaat ve zaruret bulunduğu düşüncesinde olanlara vereceğim cevap, ehli İslamı bir halife heyûlası ile hala işgal ve işgal gayretlerinde bulunanlar bilhassa, İslam düşmanlarıdır...” M. Kemal, 1924.

Mustafa BARUT, Atatürk Devrimi ve Atatürk İlkeleri, s.205

SORU:

1. Mustafa Kemal’in TBMM’de yaptığı konuşmadan yola çıkarak Halifelik kurumu ile ilgili düşüncelerini açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

HALİFELİĞİN TBMM TARAFINDAN KALDIRILMASI VE TARTIŞMALAR

BELGE: 11

Hilafetin kaldırılması ile hazırlanan yasa teklifinde; Afyon Mebusu, İzzet Ulvi Bey ... “Dünyada her şey gelişiyor. Manevi şartlarda da gelişme vardır. Hükümet denilen kuruluş da; şüphesiz gelişme yasaları yürür. Biz mutlakîyetin kanlı hükümdarlarının yönetimi ve kötülükleri altında; yaşayacak bir millet olmadığımızı çoktan ispatladık. Bugün dünyanın en gelişmiş rejimi olarak; Cumhuriyeti ilan ettik. Biz, özgürlüğe, cumhuriyete, halkçılığa ve milyonlarca insanın kanı karşılığında ulaştık. Hala bu kürsüde halifeliğin kaldırılmamasından yana olanları gördükçe; şaşırıyorum...” diyerek, gerekçesini açıklamıştır.

Mustafa BARUT, Atatürk Devrimi ve Atatürk İlkeleri, s.211

BELGE: 12

Konya Mebusu Musa Kazım Efendi, halifenin şu anki durumunun abes olduğunu ve ilga edilmesini uygun bulduğunu ancak hilafet sıfatının lüzumsuz olmayıp lazım olduğunu, bugün de yarın da lazım olacağını söyledi. Menteşe Mebusu Yunus Nadi Bey, “*Mazarratı çoktur.*” deyince Kazım Efendi “Faydası vardır. Hiç olmazsa alem-i İslam’da bir cihet-i vahdettir.” Dedi. Karahisar-ı sahip Mebusu İzzet Ulvi Bey “Şimdiye kadar fesada alet olmuştur”. Isparta Mebusu Hüsnü Efendi, “*Menfaati vardır, mahzuru yoktur.*” diye ekledi...

Ali SATAN, Türk ve İngiliz Belgelerinde Halifeliğin Kaldırılması, s.232-233

BAYDAR, Atatürk ve Devrimlerimiz, s.184

BELGE: 13

Hilafetin kaldırılması ve Osmanlı Hanedanının Türkiye Haricinde Çıkarılması hakkındaki kanun teklifi okundu:

Madde 1: Halife hal’ edilmiştir, hilafet kaldırılmıştır.. 229-230

Birinci madde için söz alan Eskişehir Mebusu Abdullah Azmi Efendi hilafeti kastederek milletin bugün bu emaneti omuzlarından silkip atamayacağını ve atmaması gerektiğini, atılmasının milletin menfaatine olmadığını söyledi ve gruptan “*doğru*” sadaları yükseldi.

Ali SATAN, Türk ve İngiliz Belgelerinde Halifeliğin Kaldırılması, s.231

BELGE: 14

Urfa Mebusu Şeyh Saffet Bey yasanın kabulü sonucu yaptığı konuşma da. “... Cumhuriyetin görevlerinden biri de; İslamın kurallarını koymaktır. Halifelik, din gereği değildir. Bu sıfat, TBMM dışında anlamsız ve aykırıdır... diyerek sözlerini bitirmiştir.

Mustafa BARUT, Atatürk Devrimi ve Atatürk İlkeleri, s.212

BELGE: 15

Halifeliğin kaldırılmasından yana olmayanlardan biri de, Kastamonu Mebusu Halit Bey'di. Konuşmasında, gerçi halifeliğin kendine özgü şer'i yasaların yürütülmesi, ülke savunması, hazinenin yönetimi gibi koşullarının, zaten Meclis'te toplandığını söylüyor, bununla birlikte siyasal açıdan birtakım çelişkiler içinde kalıyordu: Kurtuluş Savaşı başlangıcında, halka savaşın Halifeyi kurtaracağı sözünde bulunduğu, Halife olmaksızın halkın cuma namazını bile kılamayacağını söylüyordu. Ayrıca, Kurtuluş Savaşı süresinde, Müslümanlardan yardım görmeyiş nedenini de Arapların tutsak olduğuna, yardım olanağından yoksun olmalarına bağlayarak, onlara türlü özürler buluyordu. Halifeyi korumayı, veya Osmanlı Hanedanının sürmesini önermediğini, yalnız, "Halifelik makamı kaldırılmıştır" demeyi uygun bulmadığını söylüyordu. Halifeliğin Büyük Millet Meclisinin manevi kişiliğinde olduğunun duyurulmasıyla yetinilmesini istiyordu.

Seçil AKGÜN, Halifeliğin Kaldırılması ve Laiklik (1924-1928), s.185-186

BELGE:16

İzmir Mebusu Seyit Bey'de: "... İslam dinin de; büyük devrim yapıyoruz... Halifelik kurumu dini olmaktan çok, dünya sorunudur. İslam da yönetimin temel iki görevi vardır... Meşveret ve itaatten ibarettir. İslam, demokratik bir dindir. Akla dayanır. Millet; halifeliği kaldırabilir... Diyerek, görüşünü belirtmiştir.

Mustafa BARUT, Atatürk Devrimi ve Atatürk İlkeleri, s.212

SORULAR:

1. Kaynaklarda fikirlerini açıklayan kişilerin halifelik kurumuna karşı bakış açılarına göre gruplandırınız.

DESTEKLEYENLER

.....

DESTEKLEMİYENLER

.....

2. Halifeliğin kaldırılmasında belirtilen görüşleri siz nasıl değerlendiriyorsunuz?

.....

3. Yukarıda verilen kanıtlardan hangisi sizin için daha güvenilir bilgiler içerir?

.....

.....

.....

.....

.....

YÖNERGE

Yukarıda yer alan belgelerin tümünü göz önünde bulundurarak halifelik kurumunun kaldırılması ile ilgili düşüncelerinizi yazınız.

Ek 7: Harf Devrimi Ders İçi Etkinlik

ALFABE SORUNUNUN GÜNDEME GELİŞİ

BELGE:1

Osmanlı Devleti'nde resmi dil Türkçe olduğu halde bu dil medreselerde okutulmazdı. Medreselerde öğretilen dil Arapçaydı. 1908 Meşrutiyet Devrimi'ne kadar medreseler Türkçe öğretime girememiştir. Aydınlar için Arapça ve Farsça bilmek önemli bir üstünlüktü. Yüzyıllar içinde bu diller ile Türkçe birbirine iyice karıştı.

Yazı konusu Batılılaşma akımı başladıktan, geri kalmışlığın nedenleri, bütün yurttaşları okur yazar yapma gereği açıkça anlaşıldıktan sonra kafaları kurcalamaya başladı. Özellikle ulusal uyanış başladıktan sonra Arap alfabesinin Türkçeyi yazmakta yetersiz olduğu açıkça ortaya konup bunu düzeltme yolları araştırılmaya ve yeni öneriler, yeni tasarılar hazırlamaya girişildi.

İsa ÖZTÜRK, Harf Devrimi ve Sonuçları, s.14

BELGE:2

Arap kökenli alfabe Türkçeyi gerektiği gibi ifade edemediği için öğrenme güçlüğü yaratmış ve halkı cahil duruma düşürmüştü. Osmanlı Devleti'ndeki bu durum devletin gerilemesinin en önemli nedeniydü. O nedenle bazı Osmanlı aydınları, halkın cahillikten kurtarılması ve Osmanlı Devleti'nin gerilemesinin önüne geçilmesinin alfabe konusunda yenilik (ıslahat) yapılmasına bağlı olduğunu dile getirmişlerdi. Örneğin; Münif Paşa, 1862 tarihinde Osmanlı Bilim Kurulunda (Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye), alfabenin yetersizliği, öğrenmenin güçlüğü, özel adların belirtemediği, yazıya hareke işaretleri konmadığı dolayısıyla bir sözcüğün başka başka anlamlara geldiğini ileri sürerek okuma-yazmayı kolaylaştırmak için alfabenin değiştirilmesi gerektiğini savunmuştu.

Mithat ATABAY, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, s.315

SORULAR:

1. Belge 1 ve belge 2 de Osmanlı Devleti'nin gerilemesinin nedenini Arap harfleri olarak gösterenlerin gerekçeleri nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Osmanlı aydınlarından Münif Paşa'nın alfabe konusundaki önerileri nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

HARF DEVRİMİ ÜZERİNE TARTIŞMALAR

BELGE:3

Büyük Millet Meclisinde bu soruna ilk değinen İzmir Milletvekili Şükrü Saracoğlu olmuştur. 1924 yılının 25 Şubatında maarif bütçesi konuşulurken ilk sözü alan Şükrü Saracoğlu, bu kadar büyük fedakarlıklar yapıldığı halde halkın hala okuyup yazma bilmediğini söyleyerek sözlerine şöyle devam etmiştir.

“Benim kanaatimce bu büyük derdin en vahim noktası harflerdir. Eğer ben Arap harfi diyecek olursam burada da acaba benim fikrime tuğyan ve isyan edecek var mı?

Efendiler! Bunun yegâne kabahati harflerdir. Arap harfleri, Türk lisanını yazmaya müsait değildir. Hacıımızın, hocamızın, amirlerimizin, memurlarımızın gayretine, yıllardan, asırlardan beri yapılan bunca fedakarlıklara rağmen halkımızın ancak yüzde ikisi veya üçü okumuştur.”

Mustafa BAYDAR, Atatürk ve Devrimlerimiz, s.263

SORU:

1. Şükrü Saracoğlu alfabe sorunuyla ilgili nasıl bir değerlendirmede bulunmuştur?

.....

.....

.....

.....

.....

BELGE:4

Müftüoğlu Ahmet Hikmet Gönül Hanım adlı kitabında (s.61 ve 62) Latin harflerine karşı ve ıslah-ı huruftan yana şunları yazmaktadır:

“ Türklerin yükselmesi hakkında düşündüğüm esaslara döneyim: Elimizde bulunan Arapça daha doğrusu Aramice’den aktarılmış Sami harfler ile Ural-Altay kaynaklı bir dil olan Türkçemizi yazı ile ifade etmek kabil olmadığından, görünüşte ayrı fakat gerçekte yine Aramca’dan ve Yunanca’dan değiştirilip çıkarılmış Latin harflerini kabul etmekte fikir yönündeki ilerleyişimizin eserlerini bir anda yok etmek demek olduğundan elimizdeki Arapça harfleri dilimize göre ilmi bir surette ıslah ve imlamızı ona göre değiştirmek ve düzeltmek şarttır.....Şark (Doğu) işte o zaman kalkınma ve ilerleme yoluna gerçekten girmiş olacaktır. Bugünkü yetersiz harflerle (yani Arap harfleri) bir esasa bağlı bulunmayan imla ile fikirlerimizi tamamen belirtmek ve yaymak mümkün olamıyor.

M. Şakir Ülkütaşır, Atatürk ve Harf Devrimi, s.53

SORU:

1. Ahmet Hikmet Müftüoğlu’nun Arap ve Latin alfabesi hakkındaki düşünceleri nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

BELGE:5

Prof. Fuat Köprülü, Milli Mecmua’da (Aralık 1926 sayı 75), yayımladığı “Harf Meselesi” başlıklı yazısında şöyle diyor:

“Latin harflerinin kabulüne taraftar olanlar, zannediyorlar ki garp medeniyetine bu suretle daha çabuk ve daha kolay temessül edebiliriz. Halbuki garp medeniyetine temessül harflerimizin (Arap harflerinin) tebdili ve Latin harflerinin kabulüyle kabil olamaz...”

M. Şakir Ülkütaşır, Atatürk ve Harf Devrimi, s.54

SORU:

1. Prof. Fuat Köprülü ‘Harf Meselesi’ ile ilgili neler söylemiştir?

.....

.....

.....

.....

.....

BELGE:6

Yine bu arada Tarihçi-lügatçı Ali Seydi, yazar şair Cenap Şehabeddin, İstanbul Darülfünun müderrislerinden Avram Galantı (Bodrumlu), kuzey Türklerinden yazar Abdullah Battal (Taymas), bilgin-yazar Halil Halid (Latin harfleri ve hakk-ı kelam makalesinin yazarı) türlü gazetelerde yayımladıkları makalelerde kullanılmakta olan Arap harflerinin kalmasını istemişlerdir.

Bu yazarların kuşkuvarı, Latin harfleri kabul edilirse eski milli ve dini kültür hazinelerimizin kaybolacağı kanısından doğuyordu.

Latin harflerinin kabulünü istemeyenler tarafından Latin Harflerini Kabul Edemeyiz, Latin Hurufu Lisanımıza Kabil-i Tatbik midir? Arap Harfleri Terakkimize Mani Değildir gibi adlar taşıyan müstakil kitaplarda yayımlanmıştır.

M. Şakir Ülkütaşır, Atatürk ve Harf Devrimi, s.55

SORU:

1. Latin harflerini istemeyenlerin gerekçeleri nelerdir? Bu konuda hangi çalışmaları yapmışlardır?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Yukarıda fikirlerini açıklayan kişilerin Latin harflerine bakış açılarını gruplandırınız.

Latin Harflerinden Yana Olanlar

.....

Latin Harflerine Karşı Çıkanlar

.....

3. Yukarıdaki belge yer alan fikirlerin hangisine katılıyorsunuz? Gerekçeleriyle açıklayınız.

.....

MİLLİ İKTİSAT KONGRESİ VE ALFABE TARTIŞMALARI

BELGE:7

Milli İktisat Kongresine katılan işçi delegelerden İzmirli Nazmi ile iki arkadaşı, ‘Latin harflerinin kabulü’ konusunda Kongreye bir önerge vermişlerdir. Kongre başkanı Kazım Karabekir bu önergeyi tepkiyle karşılamış ve genel toplantıda okutmamıştır. Az sonra bu konuda basına bir demeç vermiştir. 5 Mart 1923 günlü *Hakimiyet-i Milliye* gazetesinde “Latin Harflerini Kabul Edemeyiz” başlığı altında yayımlanan bu demecinde özetle şunları söylemiştir:

Bilal N. ŞİMŞİR, Türk Yazı Devrimi, s.57

BELGE: 8

Acaba bu Latince kabul edilir mi? Bu kabul edildiği gün ülke karışır. Her şeyi bir yana bıraksak, bizim kütüphanelerimizi dolduran kutsal kitaplarımız, tarihimiz ve binlerce cilt eserimiz bu dille yazılmışken büsbütün başka bir şekilde olan bu harfleri kabul ettiğimiz gün, en büyük felaketle bütün Avrupa’nın eline güzel bir silah vermiş olacak; bunlar İslam alemine karşı, ‘Türkler ecnebi yazısını kabul etmişler ve Hristiyan olmuşlardır’ diyeceklerdir. İşte düşmanlarımızın çalıştığı şeytanca düşünce budur...

Ramazan BOYACIOĞLU, Harf Devrimi ve Sağladığı Kolaylıklar, s.440

BELGE: 9

Kazım Karabekir’in savunduğu düşüncelere göre Arap yazısı bırakılırsa neredeyse kıyamet kopacaktır. “Müthiş bir felaket” olacaktır. İslam dünyası üzerimize saldıracaktır. Türkler birbirlerini yiyeceklerdir. Türk diline en uygun yazıyı benimsemek, Türklerin işi değildir. Buna yeryüzünde yaşayan 350 milyon “ehl-i İslam” karar verebilir. Sonra işin içinde yabancı parmağı da vardır. Türk düşmanlarının şeytanca yaydıkları yazı değiştirme düşüncesinden kendimizi sakınmalıyız...

Bilal N. ŞİMŞİR, Türk Yazı Devrimi, s.59

BELGE: 10

Bu fikirlere karşı Latin harflerini savunanlardan Kılıçzade Hakkı, “Ne gariptir ki yüksek tahsil görmüş, çok zeki bir Kazım Karabekir Paşa o kadar toplumsal ve tarihsel belalardan sonra, sırf bilimsel bir sorun olan Latin harflerinin alınması isteğini kötülüyor ve buna sebep olarak da kısaca, İslam dünyası ne der? diyor!...Kazım Karabekir Paşa’dan rica ederim: biz yalnız Müslüman mıyız? Yoksa hem Türk hem Müslüman mıyız? Eğer biz yalnız Müslüman isek, bize Arap harfleri ve Arap dili gerekir ve ilim olarak Kur’an yetişir. Bunun yanında milliyet ve egemenlik kavgaları ve davaları yoktur ve olamaz. Eğer Türk isek bir Türk kültürüne muhtacız. Kültür ise her şeyden önce dilimizden başlayacaktır” diyerek olayı kültür ve milliyet yönünden ele almıştır. Ayrıca, Arap harflerinin dışındaki harflerle Kur’an yazmanın küfür olmadığını, bunu yapmanın küfre girmediğini de belirtmiştir.

Ramazan BOYACIOĞLU, Harf Devrimi ve Sağladığı Kolaylıklar, s.441

SORULAR

1. Kazım Karabekir’in harf devrimi ile ilgili görüşlerini nasıl değerlendirirsiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Belge 7, 8, 9, 10 da açıklama yapan kişilerin hangisinin görüşüne katılıyorsunuz? Nedenleri ile birlikte açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

MUSTAFA KEMAL’İN ALFABE KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİ**BELGE:11****HARF DEVRİMİ**

Mustafa Kemal Paşa’ya göre Arap harfleri Türk diline uygun olmadığı için, öğrenilmesi zordu ve bu durum toplumun eğitim düzeyini gerilettiğinden Arap Harfleri terk edilmeliydi. Mustafa Kemal Paşa, Arap harflerinin öğrenilme zorluğundan doğan vahim görüntüyü şöyle değerlendiriyordu:

“Bir toplumun %10’u %20’si okuma yazma bilir, %80’i %90’ı bilmezse bu ayıptır, bundan insan olanların utanması lazımdır.”

Zübeyde ÖKTEM YALIN, Atatürk İlkeleri ve Devrim Tarihi, s.194

BELGE:12

Arap Alfabesi, Türkler arasında dile uygunluğu yönünden bir tercih sonucu değil, doğrudan dini bir etkiyle kendini kabul ettirmişti. Çeşitli harfler, değişik durumlarda değişik sonuçlar verdiğinden, öğrenimi uzun zaman alıyor ve gene Türkçede bulunmayan sesleri karşılayan bazı harfler, Türkçenin ses güzelliğini bozmaktaydı.

H. Fethi Gözler, Atatürk inkılapları, s.166

BELGE: 13

Atatürk'e göre harf inkılabının temel amacı Türk milletine "az emekle, kolay bir okuma yazma anahtarı verip, onu bilgisizlikten kurtarmak" olduğunu söyler. Yine Atatürk der ki: "Şurasını tecrübe ile ifade edeyim ki, hece ve alfabe yeniliği hakikaten çocukları güçlüklerden kurtaran, onlara küçük yaşta başarı lezzetini tattıran en etkili araçtır."

Yahya AKYÜZ, "Atatürk'ün Eğitim Düşüncesinin Kökenleri", Atatürk araştırma Merkezi Dergisi, s.234

SORU:

1. Arap harflerinin kullanılmasının toplum üzerinde yarattığı etkiyi nasıl yorumlarsınız?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Mustafa Kemal Atatürk'ün harf devrimi ile ilgili görüşlerini nasıl değerlendirirsiniz?

.....

.....

.....

.....

HARF DEVRİMİ**BELGE: 14**

Gazi, her ne kadar harf inkılabına karar vermiş ve bu konuyu geçen yıllar içinde aydınlarla tartışmışsa da bunu herkesin desteğini elde etmeden yapmak istemiyordu. Bundan dolayı savaşa ancak 1928'de, başta birkaç borazan sesiyle haber verdikten sonra, girişti. Yeni bir yazı tarzı hazırlamak üzere bir alfabe komisyonu kurdu. Komisyonun, kendi başına kalırsa, bu işi ancak üç yılda çıkaracağını bildiği için, toplantılara kendisi de katılıyor ve üyeleri güçlü görüşlerinden yararlanıyordu. Komisyona başlıca üye olarak seçtiği Falih Rıfkı'ya, üyelerin süre olarak ne düşündüklerini sordu. Falih Rıfkı, "Beş yıl diyen var, on beş yıl diyen var," dedi. Düşündüklerine göre birkaç yıl, okullarda her iki yazı birden öğretilecek, gazetelerde yan yana basılacaktı. Gazi buna karşı geldi. O zaman herkes eski yazıyı okumakta devam eder, yenisinin yüzüne bile bakmazdı. Kararını bildirdi: "Bu ya üç ayda olur, ya hiç olmaz!"

Ayhan TEZEL, Atatürk Bir Milletten Yeniden Doğuşu, s.666-667

BELGE:15

Beliren bu cereyan sert eleştirilere uğruyordu. Bazı gazeteler, değişikliğe karşı şiddetle cephe almışlardı. 9 asırlık bir kültür vasıtasından bir anda kopulabilir mi? konusu günün tartışma havasını sarmıştı. Birçok kimseler memleket irfanının çöküp gideceği kanaatinde idiler. “Olmaz, olamaz!” diyenlerin yanında bazıları da, 20 hatta 30 yıl zarfında hedefe tedricen ulaşılması gerektiği görüşündeyiz diyenler vardı. Zaten 14 milyon nüfuslu memlekette okuyup yazma bilenlerin nisbeti yüzde onu geçmiyordu. Birden bunlar yepyeni harflerle baş başa bırakılırsa ne olmazdı? Öğretmenler de işe yaramaz hale gelmez miydi? Ya kitaplar, ya gazeteler! Bunlar ne olacaktı? İktisadi sıkıntılar içinde bunalmış bir memleket böyle bir keşmekeşe, masrafa dayanabilir miydi? Gazeteler ise batardı. “Yavaş gidelim, hazırlanalım” diyorlardı.

Naşit Hakkı ULUĞ, Üç Büyük Devrim, Eğitimin Birleştirilmesi Şapka ve Giyimin Değiştirilmesi Türk Harflerinin Kabulü, s.166

BELGE: 16

Üç ay gibi kısa bir sürede hazırlanan yeni Türk Alfabeti, 9-10 Ağustos akşamı Sarayburnu’nda Mustafa Kemal Paşa tarafından şu sözlerle halka duyurulmuştur: “Arkadaşlar, bizim ahenkar, zengin lisanımız yeni Türk harfleriyle kendini gösterecektir. Asırlardan beri kafalarımızı demir çerçeve içinde bulundurarak, anlaşılmayan ve anlayamadığımız işaretlerden kendimizi kurtarmak, bunu anlamak mecburiyetindesiniz...”

Bu konuşmasıyla alfabenin değiştirilmesi konusundaki kararlılığını ortaya koyan Mustafa Kemal Paşa’nın, Harf Devrimi ile aynı güne rastlayan Meclis açış konuşmasında; “Türk milletine kolay bir okum-yazma anahtarı vermek lazımdır. Bu anahtar Latin esasından alınan Türk alfabesi olacaktır. Yeni Türk harflerinin kanunlaşması, ülkemizin yükselme çabalarında başlı başına bir geçit olacaktır.” şeklindeki ifadeleri, bu sürecin gelişimi açısından önemlidir.

Temuçin Faik ERTAN, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, s.189-190

SORULAR:

1. Mustafa Kemal harf devrimini gerçekleştirmek istemesini nasıl değerlendirirsiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Bazı gazetelerin harfler konusundaki fikirlerini nasıl değerlendirirsiniz? Gerekçeleri ile açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

BELGE: 17

1 Kasım 1928 de Büyük Millet Meclisini açış nutkunda yeni harflerin kabulü için mucip sebeplerini izah ederek şu suretle yapmıştır:

“Her vasıttan evvel büyük Türk milletine, onun bütün emellerini kısır yapan çorak yol haricinde kolay bir okuma yazma anahtarı vermek lazımdır. Büyük Türk milleti cehaletten az emekle kısa yoldan, ancak kendi güzel ve asil diline kolay uyan, böyle bir vasıta ile, sıyrılabilir. Basit bir tecrübe, Latin esasından alınan Türk harflerinin, Türk diline ne kadar uygun olduğunu, şehirde ve köyde yaşı ilerlemiş, Türk evlatlarının ne kadar kolay okuyup yazdıklarını güneş gibi meydana çıkarmıştır.

Afet İNAN, Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, S.257-258

BELGE: 18

M. Kemal, 1 Kasım 1928 tarihinde; TBMM’nin açış konuşmasını yaparken: “TBMM’nin kararı ile, Türk harflerinin katiyet ve kanuniyet kazanması, bu memleketin yükselme mücadelesinde başlı başına bir geçit olacaktır. Milletler ailesine münevver, yetişmiş, büyük bir milletin dili olarak elbette; girecek olan Türkçe’ye bu yeni canlılığı kazandıracak olan, TBMM yalnız ebedi Türk tarihine değil, bütün insanlık tarihinde mümtaz bir sima kalacaktır...” diyerek, yeni harflere geçişin önemini belirtmiştir.

Meclis, dil komisyonunun hazırladığı yeni harfleri kabul etmiştir.(1 Kasım 1928). Haziran 1929 tarihinden itibaren de, kamu hayatında Arap alfabesinin kullanılması yasaklanmıştır. Yeni Türk Alfabesi’nin halka öğretilmesi, M. Kemal’in “Başöğretmenlik” Yapması ile başlar. Gazeteler büyük kampanyalarla bu devrimin halka mal edilmesi için çalışmalara devlet daireleri, Halkevleri, ordu vb. kurumlarda adeta bir seferberlik başlar, bütün yurt bir açık hava dershanesine dönüşür...

Mustafa BARUT, Atatürk Devrimi ve Atatürk İlkeleri, s.255

BELGE: 19

Ahmet Cevat Emre’ye göre, “Eski yazının en büyük mahzuru Arap fonetiğine esir bir yazı olmasıydı. Yazımızı ancak yabancı seslerin harflerini atmakla hür ve milli bir yazı yazabilirdik.”

A.C. Emre ayrıca Arap harflerini kullanmanın onur kırıcı yönünü de belirterek “Siyasi istiklalini emsalsiz kahramanlıklarla kazanmış olan Türk milleti yazısının Arap fonetiğine esir kalmasına nasıl tahammül edebilirdi?”

Hamza EROĞLU, Türk Devrim Tarihi, s.192-193

Aşağıdaki soruları 17,18,19. belgelere göre cevaplayınız.

1. Mustafa Kemal Atatürk’ün TBMM’nin açılışında harf devrimi ile ilgili konuşmasını nasıl yorumlarsınız?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Arap harflerinin Türkçe'ye uyumuyla ilgili düşünceleriniz nelerdir?

.....

.....

.....

.....

3. Harf devrimine ortam hazırlayan gelişmeler nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

HARF SEFERBERLİĞİ VE SONUÇLARI

BELGE:20

Mustafa Kemal Paşa, alfabe değişikliğinden sonra halka “Bugün yapmak zorunda bulunduğumuz çok değerli bir iş daha vardır: Yeni Türk harflerini çabuk öğrenme... Kadına, erkeğe, hamala, sandalcıya, bütün yurttaşlara öğretiniz. Bunu yurtseverlik, ulusseverlik görevi biliniz” sözleriyle seslenerek bir seferberlik başlatmıştır. Hedef, Latin alfabesine altı ay gibi kısa sürede geçmektir.

Zübeyde YALIN ÖKTEM, Atatürk İlkeleri ve Devrim Tarihi, s.195

BELGE:21

Atatürk Harf İnkılabı üzerinde konuşmak, halkın düşüncelerini öğrenmek ve öğretmenlik yapmak için geziye çıktı: önce Tekirdağ, Çanakkale, Maydos sonra bazı Karadeniz şehirlerine ve Orta Anadolu'ya uğradı. Uğradığı şehirlerde halkın yeni alfabeyi öğrenip öğrenmediklerini imtihanla sınıadı. Bu yoklamalardan memnun kalmıştı. Bu memnuniyetini şöyle açıklıyordu:

“Arap harfleriyle hiç yazmak, okumak bilmeyenlerin Türk harfleriyle derhal ünsiyet etmiş olduklarını gördüm. Henüz ortada salahiyyetkar makamların tasdikinden geçmiş bir rehber olmadan, henüz mektep muallimleri delalet faaliyetine geçmeden Yüce Türk Milletinin hayırlı olduğuna kanaat getirdiği bu yazı meselesinde bu kadar yüksek şuur ve intikal, bilhassa istical göstermekte olduğunu görmek benim için cidden büyük, çok büyük saadettir.”

H. Fethi Gözler, Atatürk İnkılapları, s.173-174

SORULAR:

1. Atatürk'ün harf devriminin ardından halka önerileri hakkında neler düşünüyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Harf devriminin toplumda yarattığı etkileri nasıl değerlendiriyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

.....

BELGE: 22**Okuryazarlık Oranı ve Harf Devrimi**

Harf devriminden bir yıl önceki durum yani 1927 yılında Türkiye'nin nüfusu 13.648.000'di. bu nüfus içinde okuma bilenlerin sayısı 1.200.000 kişi, okuma bilmeyenlerin sayısı ise 12.528.000 kişiydi. Bu sayıları yüzde olarak oranlarsak okuma bilenlerin oranı yüzde 8,9, bilmeyenlerin yüzde oranı 91,1'di.

Harf Devrimi'nden sonraki 47 yıl içinde okuryazarlık açısından ulaşılan sonuçlar aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Yıllar	Nüfus	Okuma Yazma Bilen	Yüzde
1935	16.157.450	2.517.878	15,58
1945	15.166.911	4.583.305	30,22
1955	19.366.996	7.744.091	39,99
1965	25.664.797	12.505.021	48,72
1975	33.672.000	20.831.000	61,89
1985	43.112.000	33.409.000	63,25
1990	49.163.000	39.575.000	67,36

Kaynak: İstatistik Yıllıkları, 1935-1995.

İsa ÖZTÜRK, Harf Devrimi ve Sonuçları, s.48-50-51

SORULAR:

1. Yukarıdaki belgelerde yer alan bilgilerden yararlanarak Harf devrimi öncesi ve sonrası arasındaki okuryazar nüfusu karşılaştırınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Harf devriminin okuryazarlık açısından nasıl sonuçları olmuştur?

.....

.....

.....

.....

.....

YÖNERGE

Yukarıda yer alan kaynakların tümünü göz önünde bulundurarak harf devriminin yapılmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ek 8: Anlam Birimlerinin Dönüştürülmesi

KATILIMCILAR	ANLAM BİRİMLERİ	ANLAM BİRİMLERİNİN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ	YAPIYI OLUŞTURAN BİLEŞEN
Handan	- Kanıtlarla işlenen tarih dersi önceki ders işlenişine göre daha etkili. Kanıtlar sayesinde geçmişe ilgi duymaya başladım. Kanıtlar sayesinde geçmiş merak etmeye ve araştırmaya başladım. - Tarihi araştırmaya, merak etmeye başladım. - Geçmiş kanıtlar sayesinde merak etmeye başladım. Geçmiş araştırmak ve daha ayrıntılı bilgiler öğrenmek istiyorum. - Geçmişte yaşanan olaylar ilgimi çekmeye başladı. Geçmiş ilgimi arttırdı. - Kanıtlara dayalı çıkarımlarda bulunmak, kendi görüşlerimi açıklamak, sınıfta konuları tartışmak ders karşı ilgimi arttırdı. - Tarihi önceden sevmiyordum, çok sıkıcı geliyordu. Kanıtlarla ders işleme etkinlikleri sayesinde tarihe karşı ilgim arttı. - Kanıtlara dayalı etkinliklerin tüm konulara uygulanması olabilir. Bu çalışmadan zevk aldım. Tarihe daha çok ilgim arttı.	Geçmişe İlginin Artması, Kanıtları İlgisi Çekici Bulmak, Geçmişe Merak Uyandırmak, Geçmiş Araştırma İsteği	GEÇMİŞİ ÖĞRENMEYE KARŞI GÜDÜLENME (İLGİ DUYMA)
Ada	Kanıtlarla çalışmamın konuları anlamam açısından katkısı oldu. Belli bir süreden sonra o kanıttaki insanların düşünce yapısını anlamıştım. Bu tarz bir insanı nasıl değiştireceklerini merak ediyordum. Kısaca karşıt düşüncelerden hangisi, nasıl ikna etmiş bunu gösteriyordu.		

Ali	- Kanıtlarla çalışmalarım sırasında yapılan inkılaplara çok tepkilerin olması fakat yine de tüm inkılapların başarıyla sonuçlanması benim ilgimi çekti. Tüm tepkilere rağmen bir sürü inkılap yapılmış ve modern bir devlet yolunda iyi adımlar atılmıştır. - Daha önceki tarih dersinde konuları kitaptan okuyor ve deftere yazıyorduk. Yani sadece bilgiyi ezberletmeye yönelikti. Kişiyi düşündürmüyor sadece konuyu öğretmeye yönelikti. Bu şekilde işlenen tarih dersi tabi ki faydalı olmuyordu. Sadece kısıtlı bilgiyi aşıyordu. Kanıtlarla işlenen derste farklı kaynaklara yer verilmesi ve yorumlamaya dayalı olması ders karşı ilgimi daha çok arttırdı. Geçmişte yaşanan olayları daha çok merak etmeye başladım. - Kanıtlarla öğrenme benim daha çok dikkatimi çekti ve tarihe olan merak duygumu arttırdı.
Meryem	- Kanıtlarla birlikte ders işlemek bende o dönemdeki insanların düşüncelerini, davranışlarını öğrendikçe daha çok merak duygumu canlandırdı ve geçmişe dair daha çok araştırma ve inkılap tarihini daha çok sevmemi ve ilgi duymamı sağladı. - Kanıtlarla ders işleme benim geçmişe dair yaşanan olaylarla ilgili içimde merak uyandı. Yani geçmişe araştırmaya başladım. - Benim tarihe yönelik fikrimi değiştirdi ve geliştirdi. En çok kanıtlarda insanların konuşmaları oldu. - Kanıtlarla çalışmalarım sırasında benim ilgimi çeken şey o dönemde yaşamış kişilerin ve Atatürk'ün konuşmaları oldu.
Cansu	- Kanıtlarla ders işlemek inkılap tarihi dersine daha yakın olmamı sağladı. Kanıtların daha detaylı olması, farklı görüşlerin direk söyleyen kişilerin ağzından alınması Tarihe karşı daha ilgili olmamı sağladı. - Bu yöntem tarihe olan ilgimi arttırdı
Canan	Kanıtlarla çalışmalarım sırasında ilgimi kanıtların çok olması çekti.
Can	- İnkılap tarihine olan ilgi ve yorumlama becerimi arttırdı. - Kanıtlarla ders işleme etkinliği İnkılap Tarihi dersine yönelik ilgimi biraz daha arttırdı.

Geçmişe İlginin Artması, Kanıtları İlgi Çekici Bulmak, Geçmişe Merak Uyandırmak, Geçmişe Araştırma İsteği

GEÇMİŞİ ÖĞRENMEYE KARŞI GÜDÜLENME (İLGİ DUYMA)

Hale	▪ <i>İnkılap tarihi dersini önceden çok sevmiyordum ama ders bu şekilde anlatılırsa benim için daha iyi olur. Kanıtlarda diyalogların yer alması geçmişi daha çok merak etmemi sağladı.</i> ▪ <i>Kanıtlarda daha çok konuşmaların yer alması benim daha çok ilgimi çekti.</i> ▪ <i>Kanıtlarla çalışmalarım sırasında kanıtlarda yer alan konuşmalar daha çok dikkatimi çekti.</i>	Geçmişe İlginin Artması, Kanıtları İlgi Çekici Bulmak, Geçmişe Merak Uyandırmak, Geçmiş Araştırma İsteği	GEÇMİŞİ ÖĞRENMEYE KARŞI GÜDÜLENME (İLGİ DUYMA)
Arya	▪ <i>Daha önceki tarih dersleri ezbere yönelikti. Bu yüzden tarih dersleri bana çok sıkıcı geliyordu. Kanıtlarla işlenen tarih dersi konuların sıkılmadan öğrenilmesini sağlıyor ve ders karşı ilgimi arttırdı.</i> ▪ <i>İnkılap tarihi dersine karşı ilgimi arttırdı özellikle kanıtlarda yer alan diyalogların olması ilgimi çekti.</i> ▪ <i>Geçmiş araştırmanın önemini anlamayı sağladı. Kanıtlar sayesinde geçmişi araştırmak ve daha fazla bilgi sahibi olmak istiyorum.</i> ▪ <i>Kanıtlarla çalışmalarım sırasında geçmişte yaşamış önemli insanların söyledikleri, aralarında geçen diyaloglar ilgimi çekti.</i>		
Kerem	▪ <i>Kanıtlarla dersin işlenmesi konuları doğru bir şekilde anlama yardımcı oldu. Tarih derslerinde olması gereken yöntemin bu olduğunu düşünüyorum.</i> ▪ <i>İnkılap tarihi dersinde kanıtlara daha çok yer verilmesini istiyorum.</i> ▪ <i>Kanıtlarla ders işleme uygulamasının yakın zamanda başlatılmasını istiyorum.</i> ▪ <i>Kanıtlarla çalışmak inkılap tarihi dersine yönelik ilgimi olumlu yönde değiştirdi. Güzel bir çalışma olduğunu düşünüyorum.</i> ▪ <i>Kanıtlarda yer alan kişilerin arasında geçen diyaloglar inkılap tarihi dersine yönelik fikrimi değiştirmeme neden oldu. Çünkü bilgiler bana daha güvenli geldi.</i> ▪ <i>Kanıtlarla çalışmalarım sırasında kanıtlarda yer alan diyaloglar ilgimi çekti.</i>		
Emine	▪ <i>Kanıtlarla ders işleme etkinliği inkılap tarihine yönelik fikrimi değiştirdi. Bu değişikliğe kanıtlarda verilen diyalogları yorumlamak etkili oldu.</i> ▪ <i>Kanıtlarla çalışmalarım sırasında ilgimi mecliste geçen konuşmalar çekti.</i>		
Oğuz	▪ <i>Tarihe ilgin arttı. Beni en çok etkileyen o dönemin insanların görüşleri.</i> ▪ <i>Kanıtlarla ders etkinlikleri sayesinde geçmişi daha iyi anladım.</i> ▪ <i>Kanıtlarla çalışmalarım sırasında her türlü düşünceye sahip kanıtların kullanılması dikkatimi çekti.</i>		

Ayça	Kanıtlarla çalışmam sırasında benim dikkatimi çeken şey belki de daha önce bildiğim bir konuda (saltanat, halifelik, har inkılabı) olduğu için ders kitabında işlenen derse göre daha kolay öğrenildiğini düşünüyorum.	Geçmişe İlginin Artması, Kanıtları İlgi Çekici Bulmak, Geçmişe Merak Uyandırmak, Geçmiş Araştırma İsteği	GEÇMİŞİ ÖĞRENMEYE KARŞI GÜDÜLENME (İLGİ DUYMA)
Aslı	- İnkılap tarihi çok sevdiğim bir ders kanıtlarla işleyince etkili ve daha inandırıcı oldu ve derse olan ilgim daha da arttı. - Kanıtlarla ders işleme etkinlikleri inkılap tarihi dersine yönelik ilgimi daha çok arttırdı. Kanıtlarla ders işlemek etkili ve inandırıcı olduğu için ilgim daha çok arttı. - Tarih dersi kanıtlarla işlendiği zaman inandırıcılık ve etkileycilik oranı artıyor. Tarihe ilgimi arttırıyor. - Kanıtlarda yer alan alıntılar yorumlardan daha çok ilgimi çekti çünkü daha güvenilir ve inandırıcı.		
Lale	- Derse karşı daha ilgili oldum. - İlgimi daha çok harf inkılabında yer alan etkinlikler çekti.		
Erdem	- Kanıtlarla işlenen ders etkinlikleri bence doğru bir uygulama ve bende tarihe karşı merak uyandırdı ve her konudan sonra uygulanmalı. - Tarih derslerinde kanıtların kullanılması bence öğrencilerinin görüşlerinin ortaya çıktığı sayılı ve önemli faaliyetlerden birisi. - Zaten tarihe karşı biraz meraklıyım ancak inkılap tarihi dersinin ezbere dayalı olduğunu düşünüyordum. Kanıtlarla ders işleme etkinlikleri sayesinde özellikle kanıtlarla ilgili yorumlarda bulunmak konuları anlamamı kolaylaştırdığı için tarihe yönelik merak duygumu biraz daha arttırdı.		

KATILIMCILAR	ANLAM BİRİMLERİ	ANLAM BİRİMLERİNİN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ	YAPIYI OLUŞTURAN BİLEŞEN
Handan	- Kanıtlarla işlenen tarih dersi konuları ve geçmiş öğrenme açısından katkı sağladı. Konuları tam olarak anladım. Daha önceki tarih dersi ezbere yönelikti. Kanıtlarla işlenen tarih dersi kanıtları sorgulamamı sağladı. Tartışma ortamı sayesinde görüşleri ifade edebildim. - Özellikle sınıfta kanıtlarla ilgili tartışmaların olması görüşlerimi ifade etmemi sağladı. - Derste görüşlerimi daha net ifade edebildim. - Konuların, kanıtların sınıfta tartışılması konuları daha kalıcı öğrenmemi sağladı. - Kendimi geçmişte yolculuk yapar gibi hissettim. - Kanıtlarla ders işlemek geçmişte yaşanan olayları daha anlaşılır bir hale getirdi. Konuları kolay anlamamı sağladı. dersi daha kolay anladım.	Tartışma Ortamı Yaratma, Kendini Tarihçi Gibi Hissetme, Düşünmeye Teşvik Etme, Görüş Belirtme	İNKILAP TARİHİ ÖĞRENME SÜRECİNE AKTİF KATILIM
Ada	- İnsanların birbirine karşı düşüncelerini savunuşu sanki bir mahkemede ben bir hakimim o insanlar ise kendi düşüncelerini bana kanıtlamaya çalışan görevli insanlardı. - Kanıtlarla öğrenmede daha çok uğraşıp kafa yoruyorsun. - Kanıtlarla öğrenmek yorum ve öğrencinin kendinin çıkarımlarda bulunarak konuyu anlaması ön plandayken düz anlatımda bilginin ezberlenmesi ön planda.		
Ali	- Tarih derslerinde kanıtlarla işlenen ders etkinliklerine yer verilmesi daha etkili olur. - Kanıtlarla birlikte ders işlemek beni sanki bir tarihçiymişim gibi hissettirdi. Beni bu alana daha çok yakınlaştırdı.		

Meryem	- Bence kanıtlarla işlenen tarih dersi benim için çok katkı sağladı. Çünkü normal derslerde düşüncelerimizi çok fazla açıklayamıyorduk ama kanıtlarla olunca çok daha fikre ve düşünceye sahip oldum. - Kanıtlarla işlenen tarih dersinde kendi görüşlerimizle daha kalıcı fikirler ortaya çıkarmamı sağlıyor.
Cansu	Ayrıca öğrenciyi de düşünmeye teşvik ediyor.
Canan	Kanıtlarla işlenen tarih dersi daha öğreticidir. Özellikle etkinlikler sırasında kanıtlara dayalı olarak fikirlerimi söyleme imkanının olması ders daha fazla katılmamı ve görüş belirtmemi sağladı. Bu yüzden derslerde kullanılması gereken bir uygulama.
Can	- Kanıtlarla çalışmalarım sırasında bilgiyi hazır almak yerine sürekli olarak kanıtları düşündüm. Bu düşünme bilgiyi kendime göre uyarlamama yardımcı oldu. Bu beni şaşırttı çünkü eğitim hayatım boyunca yaşadığım bir şey değildi. - Kanıtlar yapılan çalışmalarda bilgiyi hazır almak yerine bilgiyi yorumluyorum.
Hale	- Daha önceki tarih derslerinin öğretimi çok sıkıcıydı. Ezbere yönelik olarak ders işleniyordu. Tarihi olaylarla ilgili yorumlama yapma şansı vermiyordu. Bu durumda derste düşüncelerimi daha rahat ifade edebilme şansı vermiyordu. Kanıtlarla işlenen derste olaylarla ilgili düşüncelerimi daha rahat açıkladım. ... derste daha fazla konuşmama ve yorum yapmamı sağlıyor.
Kerem	Önceki tarih dersleri ezbere yönelikti. Sadece kitaba dayalı olarak ders işleniyordu. Bu durum derslerin sıkıcı olmasına neden oluyor ve derse katılmama engel oluyordu. Kendi düşüncelerimi ifade edemiyordum. Tarihsel olaylarla ilgili yorumlama yapmıyordum. Kanıtlarda yer alan görüşlerin tartışılması dersi daha iyi anlamama yardımcı oldu.

Tartışma Ortamı Yaratma, Derse Katılma, Kendini Tarihi Gibi Hissetme, Düşünmeye Teşvik Etme, Görüş Belirtme

İNKILAP TARİHİ ÖĞRENME SÜRECİNE AKTİF KATILIM

Emine	- Özellikle kanıtlarda yer alan bilgilerle ilgili yorumlarda bulunmak derse katılmamı ve geçmiş hakkında daha detaylı bilgi sahibi oldum. - Daha önce işlenen tarih dersinin ezbere yönelik olması, kanıtlarla işlenen tarih dersi bilgi dolu ve benim düşünceme hitap ediyor. - Kanıtlarla ders işleme ve tarih öğrenme deneyimini ben beğendim. Kanıtlarla ders işlemek benim dikkatimi çekti ve ders daha çok katıldım. - Kanıtlarla çalışmanın bana katkısı olduğunu düşünüyorum. Kendi düşüncemi ve fikirlerimi açıklamak adına önemli olduğunu düşünüyorum. Kendi duygu ve düşüncelerimi derste rahatça ifade edebildim.	Tartışma Ortamı Yaratma, Derse Katılma, Kendini Tarihçi Gibi Hissetme, Düşünmeye Teşvik Etme, Görüş Belirtme	İNKILAP TARİHİ ÖĞRENME SÜRECİNE AKTİF KATILIM
Ayça	Önce kanıtları incelememiz sonra kanıtlarla ilgili açıklamalar ve yorumlarla konuyu daha iyi anladım.		
Erdem	- Kanıtlarla çalışmak kendi görüşümü ortaya koymamı sağladı. - Kanıtlarla ders işleme ve tarih öğrenme etkinliği daha fazla mantık yürütülebilir, tartışılabilir ve yorum yapılabilir olduğu için öğrenmeye katkı sağlar ve bence güzel bir deneyimdi. - Kanıtlarla birlikte ders işleme sürecinde kendimi kanıtları gözden geçirerek yorum yapan bir tarihçi gibi hissettim. Bu da o konulara olan merakımı arttırdı.		

KATILIMCILAR	ANLAM BİRİMLERİ		ANLAM BİRİMLERİNİN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ	YAPIYI OLUŞTURAN BİLEŞEN
Handan	- Konular arasında ilişki kurmamı sağladı ve olayları tarihsel bir sıralamaya koymamı kolaylaştırdı. Ayrıntılı bilgiler edinmemi sağladı. - Kanıtlarla ders işleme etkinliği tarihsel öğrenmemi sağladı. - Güvenilir bilgiler elde ettim. - Kanıtlar ders konularını daha iyi anlamama yardımcı oldu. Geçmişte yaşanmış farklı olaylara ait farklı yorumları görebilmemi sağladı. Tarih dersleri bana artık çok sıkıcı gelmiyor. Konuları daha net anladım. Konuları anlamama yardımcı oldu.	Doğru/Güvenilir/İlk Elden/İnandırıcı Bilgi, Geçmiş Anlama, Kolay Öğrenme	KANITLARA DAYALI BİLGİNİN OLUŞTURULMASI	
Ada	- Kanıtlarla ders işlemek benim için faydalıydı Daha önceden bildiğim bilgiyi düzenliyor ve yeni ayrıntılar ekliyordum. - Tarih dersi konularını anlama açısından kanıtlara dayalı çıkarımlardan olayı oluşturduğum için ezberden daha kalıcı.			
Ali	- Tarih dersini kanıtlarla işlemek daha yararlıydı. Çünkü kanıtlarla işlenen tarihle olayı birinci kişiler ağzından öğrendim ve bu da o zamanı daha iyi anlamamı sağladı. - Yeni bir öğrenme tarzı öğrendim ve bildiklerimi pekiştirmiş oldum. - Bence bu şekilde işlenen tarih dersi daha ikna edici olup tarihte yaşanan olayları daha gerçekçi bir şekilde öğrenmemi sağlar.			

Meryem	▪ Kanıtlarla öğrenme tarih konularını anlamam açısından benim için çok etkili oldu. Konu kafamda çok daha kalıcı oldu ve konu hakkında birçok fikre sahip oldum. ▪ Kanıtlarla çalışmam sayesinde düşüncelerimi geliştirmeme katkı sağladı ve benim için çok daha kalıcı ve anlamlı oldu. ▪ Tarih derslerinde kanıtların kullanılması geçmişe ait olayları anlamamı sağladı. ▪ Kanıtlarla ders işleme tarihi öğrenmem açısından daha kalıcı oldu. ▪ Kanıtlarla ders işleme etkinliği tarihsel öğrenmemi olumlu etkiledi. Özellikle daha kalıcı ve daha farklı yollarla düşünmeyi öğrenmeyi öğrendim. ▪ Tarihsel kanıt tarihte olan olayların, yaşantıların günümüze kadar gelen kanıtlarla insanlara aktarılması gibi bir anlam çıkarıyorum. Kanıtlardan yola çıkarak bilgiyi keşfediyorum ve bilgiler bu sayede daha kalıcı olmaktadır.	Doğru/Güvenilir/Kalıcı/İlk Elden/İnandırıcı Bilgi, Geçmiş Anlama, Kolay Öğrenme	KANITLARA DAYALI BİLGİNİN OLUŞTURULMASI
Cansu	▪ Kanıtlarla öğrenmede birincil kaynaklar kullanılmakta ve söylenen sözler birebir aktarılmaktadır. Bu yüzden ben bu yöntemin daha akılda kalıcı bir yöntem olduğunu düşünüyorum. ▪ Bence inkılap tarih derslerinde kanıtlarla öğrenmeye daha çok yer verilmeli. Çünkü kanıtlarla öğrenmek, bilginin daha akılcı kalıcı olmasını sağlıyor. ▪ Tarih derslerinde kanıtların kullanılmasıyla birincil ve daha doğru kaynaklardan bilgiyi öğrenebiliyoruz.		
Canan	▪ Tarih derslerinde kanıtlarla işlenen ders etkinliklerine yer verilmesi konusunda olumlu düşüncelere sahibim. Kanıtlara yer verilmesinin bilgilerin kalıcılığı açısından olumlu bir etkisi var. Ayrıca bilgiler bu yöntemle daha kolay öğrenilebiliyor. ▪ Tarih derslerinde kanıtların kullanılması benim için bilgilerin anlaşılmasını ve öğrenilmesini ifade ediyor. Kanıtlar sayesinde öğrendiklerim daha kalıcı hale geldi. ▪ Daha önce işlenen tarih dersinde sadece dinleyerek öğrenmeye çalışıyorduk. Şimdi gerçek kanıtlarla öğrenip yorumlayarak dersi işledik ve daha akılda kalıcı oldu. ▪ Tarihi konuların daha kolay öğrenmemi sağladı ve ezbere dayalı bir öğrenme biçimi olmadığından daha akılda kalıcı		

Can	- Kanıtlarla işlenen tarih derisinin öğrenme açısından öğrenci öğretmenin öğrettiklerine dayalı olarak değil geçmişe ait tarihsel kanıtları yorumlayarak kendi bilgisini oluşturur. Bu şekilde öğrendiğimiz bilgiyi ölene kadar unutmayız. - Tarih dersinde kanıtlarla işlenen ders etkinliklerine yer verilmesi etkili bir işleyiş yöntemi. - Tarih dersinde kanıtların kullanılması daha iyi öğrenmemi sağladı.	Doğru/Güvenilir/Kalıcı/İlk Elden/İnandırıcı Bilgi, Geçmiş Anlama, Kolay Öğrenme	KANITLARA DAYALI BİLGİNİN OLUŞTURULMASI
Hale	Bu sayede geçmiş hakkında daha detaylı bilgiye sahip olabiliyorum.		
Arya	- Tarih derslerini sıkılmadan kalıcı bir şekilde öğreniyorum. - Kanıtlarla yapılan etkinlikler geçmişe ait bilgilerin daha çok aklımda kalmasını ve konuları daha hızlı öğrenmemi sağladı. - Konuları daha iyi kavramamı ve daha kolay anlamamı sağladı. - Derste kanıtların kullanılması ezbere gitmeyen, kalıcı bilgilerin yer aldığı bir etkinlik olarak düşünüyorum. - Kanıtlarla ders işleme etkinliği tarihsel öğrenme açısından ezber değil kalıcı öğrenmemi sağlayan bir etkinlik olduğunu düşünüyorum. - Bilginin daha kalıcı olmasını sağladı. - Kanıtlarla işlenen ders etkinlikleri sayesinde tarihi olayları ezberlemek yerine daha kalıcı bilgiler öğrendim. Konuları daha kolay anlamaya başladım.		
Kerem	- Çünkü diyaloglar bana kanıtları güvenli bir kaynaktan alındıklarını düşünmemi sağladı. - Kanıtlarla çalışma özellikle bilgilerin aklımda daha kalıcı olmasını sağladı. - İnkılap tarihi dersinde kanıtların kullanılması geçmişte yaşanan olayların, geçmişe ait bilgilerin bana daha inandırıcı gelmeye başlamasını sağladı. - Kanıtlarla ders işleme etkinliği bilgilerin aklımda kalıcı olmasını ve kanıtların geçmiş hakkında daha fazla bilgi edinmemi sağladı. - Kanıtlar sayesinde geçmiş daha güvenilir kaynaklardan öğrendim. - Kanıtlarla işlenen tarih dersinin konuları öğrenmem açısından bilgilerin ezbere yönelik öğretmek yerine onları kanıtlarla destekleyerek geçmiş hakkında daha bilgilendirici ve akılda kalıcı. - Kanıtlarla çalışmak bana öğrenmenin ezber işi olmaması gerektiğini ve bilginin kanıtlarla daha kalıcı olduğunu öğretti.		

Emine	▪ Çünkü mecliste geçen konuşmalar bana daha gerçekçi geldi. ▪ İnkılap tarihi derslerinde kanıtlarla işlenen ders etkinliklerine daha çok yer verilmeli. Bu sayede bilgiler çok daha kalıcı ve anlaşılır oluyor. Yani dersler kanıtlarla işlenmeli. Hem ilgi çekici hem de kalıcı öğrenmemi sağlıyor. ▪ Kanıtlarla ders işleme etkinliği daha kalıcı ve daha etkileyici bir tarihsel öğrenim oldu benim için. ▪ Kanıtların derste kullanılması geçmişi öğrenme konusunda daha ayrıntılı bilgiler içermektedir. ▪ Kanıtlarla işlenen dersin geçmişte yaşanan olayları anlama açısından doğru ve güvenilir buldum. Çünkü kanıtların olması, geçmişte yaşanan diyalogların olması güvenilir bir durumdur.	Doğru/Güvenilir/Kalıcı/İlk Elden/İnandırıcı Bilgi, Geçmiş Anlama, Kolay Öğrenme	KANITLARA DAYALI BİLGİNİN OLUŞTURULMASI
Ayça	▪ Kanıtlarla öğrenme sırasında konuları anlamakta zorlanmadım. Kanıtlarla konuları anlama daha kolay geldi benim için. ▪ Konuların anlaşılması bakımından kanıtlarla ders işlemek daha kolaydı. ▪ Kanıtlarla çalışmamın tarih konularını anlamama katkısı oldu. Çünkü böyle konuları anlamak çok daha kolay. ▪ Kanıtlarla ders işleme etkinliği tarihsel öğrenmemi olumlu yönde etkiledi. Çünkü tarihi daha kolay anladım.		
Aslı	▪ Kanıtlarla tarih konularını anlamak ve öğrenmek etkili ve inandırıcı olduğundan daha faydalı bir öğrenim şekli. ▪ Kanıtlar konuları anlama açısından etkili oldu. Bilgilerin aklımda daha kalıcı olmasını sağladı. ▪ Kanıtlarla ders işleme etkinliği inandırıcı olduğu için tarihsel öğrenmemi olumlu etkidi. ▪ Kanıtlarla işlenen derslerde inandırıcılık ve etkililik daha fazla olur. Tüm dersleri böyle işlersek öğrenme oranı artar. ▪ Keşke daha önceki tarih derslerini de kanıtlara dayanarak işleseydik kalıcı ve inandırıcılığı daha fazla olurdu. ▪ Tarihsel kanıt, tarihteki kişilerin yorum ve verdiği bilgilerle tarihsel olayların inandırıcılığının artırılması.		

Lale	▪ <i>İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde kanıtlarla işlenen ders etkinliklerine yer verilmesi bence oldukça yararlı. Çünkü güvenilir ve doğru bilgiler edinmemi sağlıyor.</i> ▪ <i>Tarih derslerinde kanıtların kullanılması bence çok önemli ve yararlı çünkü kanıtların doğruluğundan emin oluyorum.</i> ▪ <i>Kanıtlar ders işleme ve tarih öğrenme deneyimi bence çok yararlı. Çünkü daha doğru ve güvenilir bilgiler elde ediyoruz.</i> ▪ <i>Kanıtlarla ders işlediğim için o dönemler ve o olaylar hakkında daha doğru bilgiler aldım. Bu da tarihsel öğrenmemi olumlu etkiledi.</i> ▪ <i>Kanıtlarla işlenen tarih dersi kesinlikle geçmişte yaşanan olaylara, o dönemlere ait bilgi almamı sağladı.</i> ▪ <i>Tarihsel kanıt deyince eski zamanlardaki birtakım olayların çeşitli kaynaklarda bulunması sonucu edindiğim bilgi olarak anlıyorum.</i> ▪ <i>Her zaman doğru bilgi almak bir olayın değiştirilmeden öne sürülmesi ve bu şekilde değerlendirmemiz daha doğru ve ilk elden bilgi edinmemi sağladı.</i> ▪ <i>Kanıtlarla çalışma o döneme ait birtakım olaylar hakkında daha güvenilir ve değiştirilmemiş bilgiler almamı sağladı.</i> ▪ <i>Kanıtlarla işlenen tarih dersi kesinlikle geçmişte yaşanan olaylara, o dönemlere ait bilgi almamı sağladı.</i>	Doğru/Güvenilir/Kalıcı/İlk Elden/İnandırıcı Bilgi, Geçmiş Anlama, Kolay Öğrenme	KANITLARA DAYALI BİLGİNİN OLUŞTURULMASI
Erdem	▪ <i>Kanıtlarla ders işleme geçmişte yaşanan olaylarla ilgili kanıtları yorumladığım için olaylarda neden-sonuç ilişkisini daha kolay anlayabildim. Bu da olayların neden olduğunu anlamamı sağladı.</i>		

KATILIMCILAR	<i>ANLAM BİRİMLERİ</i>	ANLAM BİRİMLERİNİN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ	YAPIYI OLUŞTURAN BİLEŞEN
Handan	- Kanıtlarla çalışma sırasında tarihte tek bir doğrunun olmadığını fark ettim. Geçmişte yaşanan olayların kişiler üzerinde farklı izler bıraktığını görebildim. - Geçmişte yaşamış olaylarla ilgili farklı bakış açılarını, yorumların olduğunu öğrendim. - Tarih derslerinde kanıtların kullanılması benim için geçmişe ait farklı bakış açılarını farklı yorumları ifade ediyor.	Farklı Bakış Açılarını Görmek, Geçmişteki İnsanların Düşüncelerini Anlama, Farklı Açılardan Bakma, Tek Bir Doğrunun Olmadığını Fark Etme	GEÇMİŞE İLİŞKİN FARKLI BAKIŞ AÇILARININ FARKINA VARMA
Ada	Tarih derslerinde kanıtların kullanılması benim için insanların düşünce ve yorumlarını öğrenmek, o dönemi o dönemde yaşayan insanlardan öğrenip daha iyi anlamak.		
Ali	- Tarih derslerinde kanıtların kullanılması benim için yaşanmış olayları o dönemde yaşamış farklı düşüncedeki insanların konuşmalarını ve bazı olaylara bakarak o dönemle ilgili bakış açımı oluşturmamı ifade ediyor. - Kanıtlarla ders işleme etkinliği tarihsel öğrenmemi olumlu anlamda etkiledi. Olaylara yeni yeni bakış açılarıyla bakmamı sağladı.		
Meryem	- Kanıtlarla yapılan etkinliklerde geçmişe ait farklı yorumları görmek, bilgi edinmek ve başka fikirlere sahip olmak farklıdır. - zamana ait farklı düşüncelere sahip oldum.		
Cansu	Kanıtlarla çalışmalarım sırasında kanıtların pek çok kaynaktan alındığını ve farklı görüşler bildiren kanıtların yer alması dikkatimi çekti. Tek bir kaynağa bağlı kalınmamış. Farklı görüşlerde pek çok kaynak kullanılmış.		
Canan	Yani bir olayla ilgili birçok bilgiyi çeşitli ve fazla sayıda kaynaklardan elde edebiliyorum. Ben çalışmalar sırasında bunu fark ettim.		
Can	Kanıtlarla ders işleme etkinliği sayesinde geçmişte yaşamış insanlara ait farklı düşünceleri, bakış açılarını yorumlama, onları anlama açısından tarihsel öğrenme kapasitemi genişletti.		

Hale	Geçmişte yaşayan insanların düşüncelerini, inkılapların yapılmaları aşamasında olaylara verdikleri tepkilerini kanıtlardan yer alan açıklamalardan konuşmalardan çok daha iyi anladım. Geçmişte yaşayan insanların farklı bakış açılarına sahip olduklarına tanık oldum. Bu sayede geçmişi o dönemde yaşayan insanların bakış açıları ile öğrendim.	Farklı Bakış Açılarını Görme, Geçmişteki İnsanların Düşüncelerini Anlama, Farklı Açılardan Bakma, Tek Bir Doğrunun Olmadığını Fark Etme	GEÇMİŞE İLİŞKİN FARKLI BAKIŞ AÇILARININ FARKINA VARMA
Emine	- Karşılaştırma yaptığım zaman kanıtlarla işlenen tarih dersi çok daha öğreticiydi ve geçmişte yaşayan kişilerin görüşleri hakkında bilgi sahibi olmak benim için çok bilgilendirici oldu. - Kanıtlar işlenen tarih dersi konuları anlama açısından daha anlaşılır geldi bana ve daha bilgilendirici olduğunu düşünüyorum. Özellikle geçmişe ait olaylarla ilgili farklı yorumların olduğunu görmek, olaylara kişilerin bakış açılarıyla öğrenmek geçmişi anlama açısından daha yararlıydı. - Farklı fikirlere ait bakış açılarını anlamama katkı sağladı. - Tarihsel kanıtlar tarihin ve geçmişteki olayların farklı bakış açılarını görmeme yardımcı oldu. - Kanıtlarla çalışmak bana kendi düşüncelerimi yazmayı, tarihsel olayları yorumlamayı, olaylara farklı açılardan bakabilmeyi kazandırdı.		
Oğuz	- Kanıtlarla çalışmanın konuları anlamam açısından geçmişte yaşamış insanların olaylara ait görüşleri kanıtlarda yer aldığı için farklı açılardan düşünmemi sağladı. - Kanıtlarla çalışmak bana farklı görüşler üzerinde düşünmemi ve düşünce üretmemi kolaylaştırdı.		
Ayça	Geçmişte yaşanan olayları kanıtlarda yer alan kişilerin sözlerinden öğrendiğim için olayları daha iyi anladım.		
Lale	Kanıtlarla işlenen tarih dersi çok daha yararlı çünkü farklı kaynaklardan konuları farklı açılardan görmemi sağladı.		
Kerem	Tarihsel kanıtlar kendi bakış açımızı oluşturmamızı sağlayan etkinliklerdir. Bu sayede fikirlerimiz öğretmene göre değil kendimize göre şekillenir ve bu sayede farklı bakış açıları konulabilir.		

KATILIMCILAR	ANLAM BİRİMLERİ		ANLAM BİRİMLERİNİN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ	YAPIYI OLUŞTURAN BİLEŞEN
Handan	- Bu sayede kendi görüşümü ve yorumlarımı ortaya koyabilmemi sağladı. - Kendi bakış açılarımla kendi yorumlarımı ifade ettim.		Kendi Görüşünü Ortaya Koyma, Kanıtlara Dayalı Yorum Yapma	KANITLARA DAYALI TARİHSEL BİLGİYİ YORUMLAMA
Ada	- Kanıtlarla ders işleme tarihsel öğrenmemi olumlu etkiledi. İnsanların birbirine karşı düşüncelerini savunuşu olayları farklı açılardan yorumlamama sağladı. Kendimi bu duruma tanık olmuş tarihçi gibi hissettim. Olayları doğru yorumlamama katkı sağladı. - Kanıtlarla işlenen tarih dersi daha çok yorum ve insanların düşüncelerini anlama üzerineyken daha önceki ders tarihi olayları başlık başlık anlatıyordu. - Kanıtlarla işlenen tarih dersinin öğrenme açısından bize farklı bakış açıları sunması, düşünmek ve yorumlamak. Neden böyle, niçin böyle bir şeye karar verilmiş? gibi sorulara daha kolay bir şekilde cevap veriyorum. O dönemde yaşamış insanların düşüncelerini, birbirlerine karşı savunmaları yoruma daha açık bir hale getiriyordu.			
Ali	- Kanıtlarla işlenen tarih dersi olayları daha iyi anlama ve kafamda canlandırmama neden olduğu için olayları tam anlamıyla yorumlamama ve anlamama yardımcı oldu. - Kanıtlarla çalışma tarihsel olaylara farklı bakış açısından bakmama ve her görüş açısının objektif bir şekilde yorumlamama neden oldu.			
Meryem	Ama kanıtlarla olunca herkes kendi yorumunda bulunabiliyor.			

Cansu	▪ Bu çalışmada olduğu gibi ders öğretmen tarafından kanıtlara dayalı bir biçimde anlatılır ve bu kanıtlara öğrencinin yorum yapması sağlanırsa daha faydalı bir ders işlenir. ▪ Tarihsel bilginin öğretilmesi açısından tarihsel kanıtlarla öğrenim hem daha doğru kanıtlara dayalı hem de bizim yorumlamalarımıza dayalı bir öğretim şekli. Bu yüzden tarihsel kanıtlarla öğretim şeklini daha etkili buldum. ▪ Bu hem tarihsel bilginin akılda kalmasını hem de farklı düşünceleri yorumlamayı öğrenmemi sağladı. ▪ Kanıtların verilmesi ve bu kanıtlarla ilgili yorumlarda bulunmak tarihi anlama açısından etkili oldu. Çünkü normalde okuma ve anlatmaya dayalı işlediğimiz tarih dersi öğrencinin bilgiyi yorumlamasına yer vermiyor. Kanıtlarla işlenen derste detaylı bilgilerin yer alması ders daha anlaşılır bir ders oldu. ▪ Kanıtlarla çalışma sayesinde tarihle ilgili daha doğru ve net bilgiler öğrendim ve bu çalışma bilgileri yorumlamamı, kendi fikirlerimle karşılaştırmamı sağladı.	Kendi Görüşünü Ortaya Koyma, Kanıtlara Dayalı Yorum Yapma	KANITLARA DAYALI TARİHSEL BİLGİYİ YORUMLAMA
Canan	▪ Kanıtlarla çalışmanın konulara anlamama katkısı oldu. Onun dışında bilgileri anlama ve yorumlama yeteneğimi geliştirmemede katkı sağladı. ▪ Kanıtlarla çalışma benim yorumlama yeteneğimi geliştirdi. Bir bilgiyi farklı açılardan ele alma ve kendi fikrimi katarak yorumlama konusunda kendimi geliştirmemi sağladı bu çalışma.		
Can	▪ Kanıtlarla işlenen tarih dersinde bilgiyi ezberlemek yerine kanıtlara dayalı bilgiyi yorumlamayı öğrendim. ▪ Kanıtlara dayalı öğrenme sürecinde bilgiyi yorumlamak ön planda iken önceki tarih derslerinde bilgiyi ezberlemek ön plandaydı. Kanıtlarla öğrenme sayesinde bilgiyi olduğu gibi almıyorum. Kendi bakış açımı katarak yorumlar yapıyorum. ▪ Çünkü tarihin derinliklerine inip yorumlamak oldukça öğreticiydi. ▪ Kanıtlarla çalışmamın konuları anlama açısından tarihsel bilgiyi yorumlama yönümü çok geliştirdi. LGS sınavına çok daha benzeyen bir sistem. ▪ Tarihsel kanıtlarla ders işleme tarihte geçmişe gidip insanların bakış açılarını düşüncelerini yorumlamak onlar hakkında fikir sahibi olmak çok eğiticiydi.		

Hale	- Geçmişte yaşamış insanların olaylara verdikleri tepkiler, olaylar hakkında ki yorumları dersi daha iyi anlama açısından etkili buldum. - Kanıtlardan sonra sorulan sorular sayesinde kanıtları daha iyi yorumladım.	Kendi Görüşünü Ortaya Koyma, Kanıtlara Dayalı Yorum Yapma	KANITLARA DAYALI TARİHSEL BİLGİYİ YORUMLAMA
Arya	Kanıtlarla çalışmak tarihsel olaylarla ilgili daha iyi yorum yapma konusunda katkı sağladı.		
Emine	- Yani eskiden yorum olmadan ders işlerken şu anda yorum yapmak daha kalıcı hale getirdi. - Tarih derslerinde kanıtların kullanılmasının benim için anlamı geçmişte olan çoğu şeyin günümüze kadar ulaşması ve geçmişte yaşanan olaylara ait diyalogların etkili bir biçimde kanıtlarda yer alması geçmişi yorumlama açısından benim için önemliydi. - Kanıtlarla ders işlemek bana yorum yapmayı öğretti ve önceki inkılap tarihi dersiyle karşılaştırdığımda çok daha kalıcı ve yorumlara dayalı bir ders oldu.		
Oğuz	- Kanıtlar geçmişte yaşayan kişilerin bakış açılarını yansıttığı için geçmişe ait farklı yorumları görebiliyorum ve onları yorumlayabiliyorum. - Sorular ilk önce geçmişi daha net anlamamı sonra yorumlamamı sağladı. - Kanıtlarla ders işleme etkinliği sayesinde kendimi o dönemde yaşıyormuş gibi hissettim. - Kanıtlarla işlenen tarih dersinde bilgiyi olduğu gibi almak yerine farklı bakış açılarına sahip düşünceleri kendi yorumumu ekleyerek fikirlerimi oluşturmamı sağladı.		
Ayça	- Özellikle kanıtlarda farklı görüşlere yer verilmesi sayesinde olayları farklı açılardan yorumlayabildim. - Tarihsel kanıt deyince farklı görüşlerin bir arada yer alması ve bu görüşlerle ilgili çıkarımda bulunmak ve bilgilerin yorumlanması olarak düşünüyorum.		
Ash	Kanıtlarla ders işlemek görüşlerimi belirtmemi ve yorum yapmamı sağladığı için kanıtlar dersi daha etkili öğretiyor.		
Lale	Çünkü aldığım bilgilerin doğru olduğundan emin bir şekilde değerlendirdim.		

Erdem	▪ Kanıtlarla işlenen tarih dersinde bana kanıtlar verildi ve kanıtlardan yola çıkarak tarihsel olaylarla ilgili yorumlamalarda bulundum, farklı bakış açılarını göz önünde bulundurarak kendime ait yeni ve farklı yorumlar oluşturdum. ▪ Kanıtlarla dersin işleniş şeklini daha etkili buldum. Çünkü kanıtları yorumlarken kendi görüşümü oluşturdum. ▪ Kanıtlarla yapılan etkinlikler dersi anlama açısından etkili buldum. Çünkü başkasının yorumlarıyla işlenseydi o kişinin yorumları benim düşüncemle çelişebilirdi ve kendi bakış açımı açıklayamadığım için geçmişi tam olarak anlamazdım. Ancak kanıtlarla işlendiği zaman böyle bir durum ortaya çıkmıyor. Çünkü zaten kendi görüşlerimi ifade ediyorum ve yorumumu ben yapıyorum. ▪ Kanıtlarla ders işleme etkinliği kanıtları iyi yorumlayabilmeyi ve dikkatli okumamı sağladı ve bu da öğrenmemi kolaylaştırdı. ▪ Bu çalışmada öğretmenimin görüşü yerine öğrencilerin görüşü, anlayışları ve yorumları ön plana çıktı. Kanıtlarda yer alan bilgileri kendi bakış açıma göre yorumlayabilmem ön plana çıktı. Bu sayede alışılmışın dışına kendi görüşlerimi yazdım. Böyle bir uygulamanın olması dikkatimi çekti. ▪ Kanıtlarla çalışmak bana ait bir bakış açısı ve kanıtlarda yer alan bilgileri kullanarak nasıl yorum yapabileceğim hakkında tecrübe kazandırdı.	Kendi Görüşünü Ortaya Koyma, Kanıtlara Dayalı Yorum Yapma	KANITLARA DAYALI TARİHSEL BİLGİYİ YORUMLAMA
---------------------	---	--	---

KATILIMCILAR	<i>ANLAM BİRİMLERİ</i>	ANLAM BİRİMLERİNİN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ	YAPIYI OLUŞTURAN BİLEŞEN
Handan	▪ Kanıtlarla ders işleme ve tarih öğrenme deneyimi sayesinde kanıtlar beni geçmişe götürdü. Geçmiş gözümde canlandırmamı sağladı. Bu sayede geçmiş doğru anladım. Geçmiş hakkında daha ayrıntılı bilgi edindim. ▪ Geçmiş gözümde canlandırmamı sağladı. ▪ Tarihsel olaylarla ilgili ayrıntılı bilgi öğrendim. ▪ Konuları daha net öğrenmemi ve geçmişte yaşanan olayları kafamda canlandırmamı sağladı. ▪ Geçmişte yaşanan olayları zihnimde tam olarak oturttum. ▪ Kendimi geçmişte yolculuk yapmış gibi hissettim.	Tarihin Derinliklerine İnmek, Geçmişin Zihninde Canlanması, Geçmişe Götürmek, Geçmiş Doğru Bir Yolculuk, Empati Yapma, Geçmiş Ayrıntılı Öğrenme	GEÇMİŞİ DERİNLEMESİNE ÖĞRENME
Ada	▪ Tarihsel olaylarla ilgili düşünceleri detaylı bir şekilde öğrendim. ▪ Kanıtlarla çalışma sırasında o dönem atmosferi ve o dönem insanların nasıl bir düşünce yapısına sahip olduğunu anladım. ▪ Kanıtlarla ders işlemenin geçmişte yaşanan olayları anlama açısından olumlu etkiledi.		
Ali	▪ Daha önce işlenen tarihi dersi ezbere yönelikti. Kanıtlarla işlenen tarih dersi düşünmeye yönelikti. Kanıta dayalı eğitim sistemi çok daha etkileyiciydi. Çünkü olayları kafamda canlandırmamı ve daha iyi anlamamı sağladı. ▪ Kanıtlarla çalışmak konuları anlama açısından katkılı oldu. Bu çalışma sayesinde geçmişte yaşanmış olayları o zamanın şartlarını anlayarak düşünmeyi öğrendim. ▪ Bence kanıtlarla ders işlemenin geçmişte yaşanan olayları anlama açısından en etkili yöntem. Geçmiş bize değil, bizi geçmişe götürüyor. ▪ Kanıtlarla işlenen tarih dersi bence öğrenme açısından daha ikna edici olup tarihte yaşanan olayları daha gerçekçi bir şekilde öğrenmemi sağladı.		

Meryem	▪ Çünkü sürükleyici oluyor ve eskileri düşünmek, araştırmak, o zamanda yaşanan olaylarda kendimi insanların yerine koyarak düşünmemi sağladı. Ben çok memnun kaldım bu çalışmadan. ▪ Bence kanıtlarda bol bol konuşma oldu. Çünkü tam olarak insanların ne düşündüğünü nasıl düşündüğünü anladım. ▪ Kanıtlarla çalışma sayesinde geçmişle ilgili daha çok bilgim oldu ve en önemlisi onların neden öyle düşündüklerini ve davranışlarının neden öyle olduğunu öğrendim. Düşüncelerimi geliştirmem açısından çok önemli bir çalışma oldu benim için.	Tarihin Derinliklerine İnmek, Geçmişin Zihninde Canlanması, Geçmiş Götürmek, Geçmiş Doğru Bir Yolculuk, Empati Yapma, Geçmiş Ayrıntılı Öğrenme	GEÇMİŞİ DERİNLEMESİNE ÖĞRENME
Cansu	▪ Kanıtlarla işlenen İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinde birincil kanıtlar direk olarak kişinin ağzından çıkan sözler ve daha net bilgiler var. ▪ Kanıtlarla çalışırken daha detaylı ve farklı düşünceler bildiren kaynaklardan bilgiler öğrendim. ▪ Kanıtlarla ders işlerken tarihle ilgili daha detaylı ve daha çok aklımda kalacak bilgiler öğrendim. ▪ Kanıtlarla ders işlerken daha detaylı anlatılan olaylar bence yaşanmış şeylerin daha iyi anlaşılmasını sağlıyor. ▪ Tarihsel kanıt deyince geçmişle ilgili bilgilendirici metinler geliyor benim aklıma. ▪ Tarih dersinin kanıtlarla işlenmesi doğru bilgilerden yararlanmamı, geçmişle ilgili daha net bilgiler öğrenmemi sağladı.		
Canan	▪ Kanıtların kullanılması tarihsel olayların zihnimde canlandırılmasını sağlıyor ve bu durum öğrenmemi kolaylaştırıyor. ▪ Aynı zamanda kanıtlarla çalışmalarım sırasında olaylar zihnimde canlandı ve bu da öğrenmemi kolaylaştırdı. ▪ Kanıtlarla ders işleme etkinliği tarihsel öğrenmemi olumlu olarak etkiledi. Kanıtların kullanılması olayların zihnimde canlandırmamı kolaylaştırdı. Bu durum da öğrenme sürecimi hızlandırmakla beraber öğrendiğim şeylerin aklımda kalmasını sağladı. ▪ Dersi işlerken kanıtların kullanılması olayların zihnimde canlanmasını ve daha anlaşılır hale gelmesini sağlıyor. Bu durumda olayları anlamayı kolaylaştırıyor.		
Can	▪ Geçmişe doğru bir yolculuk gibiydi. ▪ beni geçmişe götürdü diyebilirim.		

Hlale	▪ Bu şekilde geçmişe ait bilgileri daha ayrıntılı bir şekilde öğreniyorum. ▪ Kanıtlarla yapılan etkinliklerle geçmişe ait bilgilerin, yaşanmış olayların o dönemde yaşayan insanların açıklamalarından öğrenmek geçmişi zihnimde canlandırmamı sağladı. Kendimi o dönemde yaşamış gibi hissettim.	Tarihin Derinliklerine İnmek, Geçmişin Zihninde Canlanması, Geçmişe Götürmek, Geçmişe Doğru Bir Yolculuk, Empati Yapma, Geçmiş Ayrıntılı Öğrenme	GEÇMİŞİ DERİNLEMESİNE ÖĞRENME
Arya	▪ Kanıtlarla ders işlemenin geçmişte yaşanan olayları daha iyi anlamamı sağladı. Kendimi geçmişteki olayların içindeymişim gibi hissetmemi sağladı. ▪ Kanıtlarla ders işleme etkinlikleri geçmişi daha iyi anlamama yardımcı oldu.		
Kerem	▪ Kanıtlarla çalışmalarım sırasında o zamanı yaşamış gibi hissettim.		
Oğuz	▪ Ben o dönemde yaşamadığım için bazen tam düşünce çıkaramıyorum. Yani geçmişte yaşanan olayları tam olarak anlayamıyorum. O dönemin kanıtlarını okuduğumda fikirlerim daha net oldu. ▪ Kanıtlarla ders işleme etkinliği tarihsel öğrenme açısından o dönemin insanların dilinden olayların anlatımı olumlu etkiledi.		
Aslı	▪ Kanıtlarla çalışmak tarihsel olayların kafamda daha derin yer edinmesini sağladı, bana bilgi kazandırdı.		
Lale	▪ Kanıtlarla ders işlemek beni geçmişte gibi hissettirdi. ▪ Kanıtlarla ders işlemeyi geçmişte yaşanan olayları anlama açısından çok faydalı buldum.		

KATILIMCILAR		ANLAM BİRİMLERİNİN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ	YAPIYI OLUŞTURAN BİLEŞEN
Handan	- Geçmişini eğlenerek, tartışarak öğrenmek daha zevkli. Tarih dersleri daha eğlenceli gelmeye başladı. - Eğlenerek sıkılmadan öğrenmemi sağladı. - Eğlenerek öğrenmemi sağladı.		
Ada	- Kanıtlarla ders işleme ve tarih öğrenme deneyimi benim için yaralıydı. - Kanıtlarla ders işlemek eğlenceliydi.		
Ali	Kanıtlarla ders işleme benim için güzel bir deneyim oldu.		
Meryem	- Kanıtlarla ders işleme etkinliklerine daha fazla yer verilebilir. Çalışma bana çok katkı sağladı Keşke daha fazla zaman ayırabilseydik. Öğretmenimizin bu çalışma fırsatını bize sunmasından çok mutlu oldum. - Kanıtlarla işlenen ders etkinliklerine daha çok yer verilmelidir. Güzel bir deneyimdi. - Çünkü daha önce geçmişte yaşayan insanların birbirleri ile konuşmalarına tanık olmamıştım ama bu çalışma sayesinde tanık oldum ve çok hoşuma gitti. - Bence tarihsel kanıtlara dayalı etkinliklerin yapılması arttırılırsa harika olur.		
Cansu	- Bence kanıtlalar ders işleme daha önce yaptığımız ders işleme yönteminden daha etkili. - Ben bu yöntemi daha çok sevdim ve tüm okullarda bu şekilde eğitim verilmesini isterim. - Bence bu teknik tüm okullarda uygulanmalı, tarih derslerinin kanıtlarla öğrenilmesini sağlanmalıdır.		
Canan	- Kanıtlarla ders işleme ve tarih öğrenme deneyimi hakkında iyi şeyler düşünüyorum. Kanıtlarla öğrenme sayesinde dersi daha kolay öğrenebiliyorum ve bu durum dersi daha eğlenceli hale getiriyor. - İnkılap tarihi dersini kanıtlarla işlemek dersi daha eğlenceli bir hale getirdi.		

Kanıtlarla Çalışmaktan Zevk Alma, Eğlenerek Öğrenme, Hoşuna Gitme, Faydalı Bulma

GEÇMİŞİ ÖĞRENİRKEN EĞLENME

Can	▪ Kanıt temelli ders etkinlikleri sayesinde sınıfta tartışma ortamının oluşması dersi daha eğlenceli bir hale getiriyor. ▪ Kanıtlara dayalı sınıfta tartışma ortamının oluşması dersi çok eğlenceli bir hale getiriyor. ▪ Kanıtlarla işlenen tarih dersinde konuları anlamak çok daha eğlenceliydi. ▪ Kanıtlarla ders işlemek gerçekten zevkliydi. ▪ Tarihin derinliklerine inip onları yorumlamak çok hoşuma gitti. ▪ Kanıtlarla ders işlemenin geçmişte yaşanan olayları anlama açısından çok faydalıydı.	Kanıtlarla Çalışmaktan Zevk Alma, Eğlenerek Öğrenme, Hoşuna Gitme, Faydalı Bulma	GEÇMİŞİ ÖĞRENİRKEN EĞLENME
Hale	▪ Kanıtlarla ders çalışma etkinlikleri dersi daha eğlenceli bir hale getiriyor. Geçmiş öğrenirken sıkılmadan ders işlemenin mümkün olduğunu anladım. Kanıtlarla yapılan etkinlikler sayesinde geçmiş öğrenmek daha eğlenceli. ▪ Kanıtlarla yapılan etkinlikler sayesinde tarih dersinin zor bir ders olmadığını anladım. Geçmiş daha kolay öğrendim ve bu şekilde ders işlemek benim çok hoşuma gitti. Dersin tamamı bu yöntemle işlenmeli bence. ▪ Kanıtlarla işlenen ders daha eğlenceli ve tarihi öğrenmeye yönelik. Konuları daha kolay anlamama sağladı. Kanıtlarla ders işlemek daha yararlı ve etkili bir çalışmaydı. ▪ Tarihsel kanıtlarla işlenen ders öğrenme açısından daha faydalı.		
arya	▪ Kanıtlarla ders işleme ve tarih öğrenme deneyimi hoşuma gitti. Geçmiş öğrenme konusunda etkili olduğunu düşünüyorum.		
Kerem	▪ Kanıtlarla işlenen ders etkinlikleri sayesinde tarih dersi daha eğlenceli bir hale geldi. ▪ Kanıtlarla ders işlemek eğlenceli ve bilgilendirici. O yüzden ben kanıtlarla yapılan etkinlikleri daha çok beğendim.		
Oğuz	▪ Kanıtlarla ders işleme geçmiş daha iyi anlamama sağladı ve dersi kanıtlar sayesinde eğlenerek daha kolay öğrenebiliyorum.		
Ayça	▪ Bence kanıtlarla ders işleme etkinliklerine derslerde yer verilmelidir. Güzel ve faydalı bir etkinlik ve ben bu şekilde konuların daha kolay anlaşılacağını düşünüyorum. ▪ Kanıtlarla ders işleme deneyimi bence güzel bir deneyim. Çünkü konular daha kolay öğreniliyor.		

Aslı	▪ <i>Bence çok güzel ve etkili bir öğrenim tarzı, ben beğendim.</i> ▪ <i>Çok güzel ve etkili bir deneyimdi.</i> ▪ <i>Kanıtlarla işlemek güzel bir deneyimdi, etkileyici ve inandırıcı.</i>	Kanıtlarla Çalışmaktan Zevk Alma, Eğlenerek Öğrenme, Hoşuna Gitme, Faydalı Bulma	GEÇMİŞİ ÖĞRENİRKEN EĞLENME
Lale	▪ <i>Kanıtlarla çalışmak konuları anlamam açısından katkı sağladı. Bu çalışma sırasında konuların kanıtlar sayesinde daha güvenilir ve doğru bilgi edindim.</i> ▪ <i>Eskiden inkılap tarihi dersinin çok sıkıcı olduğunu düşünürdüm. Ama kanıtlar sayesinde ders daha eğlenceli bir hale geldi.</i>		
Erdem	▪ <i>Kanıtlarla yapılan etkinlikler güzel ve yararlı oldu. Tarihi öğrenme açısından eğlenceli bir etkinlikti.</i>		